

AZİZ BARLA

NİCIMDOĞAN İHTİSAR

Nurlar'ın İlk Dershanesi

Aziz

BARLA

Necmeddin ŞAHİNER

Nurlar'ın ilk Dershanesi

Aziz BARLA

Necmeddin Sahiner

AZİZ BARLA

Copyright © Şahdamar Yayınları, 2011

Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'ye aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör

Yaşar BEÇENE, Yücel BOZCU

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni

Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN

978-605-4038-36-7

Yayın Numarası

135

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan Matbaası Sarnıç Yolu Üzeri No: 7

Gaziemir/İZMİR

Tel: (0232) 274 22 15

Mart 2011

Genel Dağıtım

Gökkuşaklı Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi

Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Şahdamar Yayınları

Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No: 1

34696 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 522 11 44 Faks: (0216) 522 11 78

www.sahdamaryayinlari.com

İÇİNDEKİLER

BARLA'YA İLK VUSLAT	9
TAKDİM	11
AZİZ BARLA.....	13
Dağ Kumandanı Çoban Veli	15
Ne Diye Dua Edeyim ki!	15
Bereket Vesilemizdi!.....	17
Tokat'ın Tokluğu!	17
Mübarek Kaplumbağa.....	18
Hacı Bahri Efendi	18
Şifâ Bulan Deli!.....	18
Ceza Verilen İşlek!.....	19
Çam Dağı'na Hareket	19
Çam Dağı'na Vuslat	20
BARLA HAYATI	23
NUR ÜSTAD'IN BARLA'YA İLK GELİŞİ.....	27
BARLA'YA İKİNCİ VUSLAT	37
BARLA KELİMESİ VE BARLA'NIN NURLU MENZİLLERİ	41
Barla Kelimesi ve Sırran Tenevverat	41
Barla'nın Çeşmeleri	41
Barla'nın Nurlu Mevkileri	43

Altı “Ak”	44
Barla Dağı	47
Barla’da Bahar.....	47
ANADOLU’DA TEVHİD NURU.....	49
Hazreti İsa’nın Havârileri Anadolu’da	49
Dereli Hâfız Ahmed Mutaî’ın Mektubu.....	50
HAVÂRÎLER NUR YOLLARINDA.....	55
Yalvaç.....	55
Şem’ûn-u Safa Hazretleri	55
Denizi İbrikte Göstermek	58
Habib-i Neccar ve Antakya	60
GÖNÜLLERDEKİ BARLA	65
Barla’da Bir Misafir	65
Barla Sıddıkları	67
Gelincik Dağı’na Baktım	70
ISPARTA - BARLA.....	75
Isparta Tarihi’nde Barla Bucayı	76
Barla’nın Camileri - Mescidleri.....	76
Barla’nın Mahalleleri	77
Barla’nın Çınarları.....	85
Barla’nın Dağları.....	86
KİTÂBELERDEKİ BARLA.....	89
Yokuşbaşı Mescidi Kitabesi	92
BARLA – SİRRAN TENEVVERAT.....	93
Risale-i Nur’da “Sırran Tenevverat”	96
KAYNAK KİTAPLARDA “BARLA”	101
Isparta - Egirdir - Barla Kaynak Kitaplarından Bazıları	103

Barla Bucağı	104
Kâmûs-u A'lâm'da "Barla"	106
Barla Dağı (Gelincik Doruğu)	108
ANADOLU'NUN NUR TAPUSU	111
Nurlar'da "B"	112
Turist-Murist Bilmem Gâri!	112
Anadolu'nun Kapsu ve Tapusu	113
BARLA İÇİN YAZILMIŞ MANZUMELER	115
Üstad'ıma	115
Barla'nın Misafiri	115
Barla'ya Hasret.....	117
Isparta Kahramanları.....	118
Barla Yamaçları'nda	120
Çam Dağı'nda Bir Adam	121
Barla'da Yağmur - Rahmet	122
Barla	123
Barla	124
Birlik'in Mısraları	124
RİSALE-İ NURLARDA BARLA	125
Barla Yaylası; Çam, Katran, Ardiç, Karakavağın Bir Meyvesidir	126
Yıldızları Konuşturan Bir Yıldıznâme	132
2001 EĞİRDİR SEMPOZYUMU'NDA BARLA	139
Eğirdirli Muhiddin Dolu'nun Hızırnâme'sinde Eğirdir ve Barla	140
Eğirdir'de Anıt Ağaçlar	144
Eğirdir'de Ahi Zaviyeleri.....	145
Savaşa Yardım Eden Veliler	147
Tiryaki Koca.....	147

Seyahatnâmelerde Eğirdir	148
Kâtib Çelebi	148
Francis Vyvyan Jago Arundell	148
Eğirdir Köyleri	149
Helenistik ve Roma Döneminde Tarihi, Dinî ve Kültürel Boyutuyla Eğirdir	150
Antik Eğirdir'in Tarihi Yerleri ve Sit Alanları	150
Nis Adası'nın Hristiyanlık Açısından Önemi	151
Kültür Tarihimizde Eğirdir ve Eğirdirli Divan Şâirleri	152
Eğirdirli Şeyh Mehmed Dede Sultan (Muhiddin Dolu)	152
Eğirdirli Rüşdî Mehmed Efendi	153
Tarihte Eğirdir Yerleşimi	154
Hellenistik ve Roma Çağı Yerleşmeleri	154
Davras Dağı Araştırmaları	156
Katran Dağı Araştırmaları	157
Gökçe (Bedre) Çevresi Araştırmaları	157
Yeşilada (Nis) Mekikli El Dokumacılığının Geçmişteki Durumu	158
Eğirdir'de Alternatif Turizm Potansiyeli	159
NURLAR'DA - DÜNYADA NİS (YEŞİLADA)	163
EĞİRDİR'İN İSMİ VE TARİHİ MEKÂNLARI	171
Eğirdir İsminin Efsanesi	171
Tarihi, Kültürel ve Arkeolojik Varlıklar	171
Pisidia Antik Kenti Su Kemerleri	178
İnanç Turizmi	179
Eğirdir'in Tarihçesi	180

BARLA'YA İLK VUSLAT

Şubat ayı olmasına rağmen Gelincik Dağı etekleri âdeta şölen yerine dönmüştü. O güzelim gelincik çiçekleri bu sefer daha erken gelmişti. Buralarda, karla baharın vuslatı, gelecek güzel günlerin de habercisi gibiydi!

Vakit yavaş yavaş ikindiyi yokluyordu. Barla'daki nur iklimine seyahatimiz çoktan başlamıştı. Bekir Yalım, Abdülkadir Özcan, Nureddin Tokdemir ve pürkusur kardeşiniz Necmeddin Şahiner.

İnsan, Barla'yı ilk temâşada ilk vuslatta bambaşka bir iklim geldiğini hissediyor. Elimde eski bir fotoğraf makinesi.. Dağlar, bağlar, bahçeler tüm cömertliği ile giriyor fotoğraf karelerine. Yüreğim bu heyecan ve helecanla aritmik atıyordu. O ne müthiş his ve duygu yoğunluğuydu Yâ Rabbi!

İstanbul Üniversitesi'ndeki öğrencilik yıllarıydı. Şehsuvaroğlu Yahya Kemâl'in Aziz İstanbul'unu büyük bir keyifle okumuştum. Barla'ya ilk vuslatımda, "Aziz Barla" ilhamı da yine mezkûr kitabın isminden ve sayfalarından gelmişti gönlüme.

Barla'nın Sözler'i, Mektuplar'ı, cihanın iklimlerinden, kıtalarından sesler vermektedir.

Hele hele Barla Destanı'nın kısa da olsa bazı satırlarını, hatıralarını ve de günlüklerini bildiren "Barla Lâhikası" dikkatli okuyan kârilere neler anlatmıyordu ki?

Barla'nın köylüleri, çobanları, dağcı ve yörükleri yazdıkları satırlarda sanki seksen sene sonrasının haberlerini, ışıklarını ve müjdelerini veriyor gibiydiler. Bizler, bunların şahitleriyiz Allah'ım!

Necmeddin Şahiner

Gaziantep 2011

TAKDİM

Merhum Mustafa Nezihi Polat Beyefendi'ye

İstanbul Üniversitesi'ndeki tahsilimin ilk senelerindeydi. Dadaşlar diyarı Erzurum'dan İstanbul'a bir dadaş, bir gardaş, bir candaş gelmişti. Çok hareketliydi. Sinesi, iman-irfan ve samimiyetlerle doluydu. Şeref Efendi Sokağı'nda haftalık İttihat Gazetesi'ni neşretmeye başlamıştı.

Barla sevgisiyle yazmaya çalıştığım duygu ve düşüncelerimden oluşan on beş sayfa kadar yazıyı, birçok resimle beraber ilk defa bu dadaş ağabeyim Mustafa Nezihi Polat'ın –Allah'ın rahmeti üzerine olsun– ellerine vermiştim. Bunlar 1970 senesinin haziran-temmuz aylarında gazetede üç-dört hafta 'Aziz Barla' ismiyle neşredilmişti.

Daha önce –bizler daha çocukken– 1950'li yıllarda Mustafa Sungur Ağabeyimiz, Tarihçe-i Hayat için, kendi karyesi olan Eflani'de gözyaşları arasında o çok hisli Barla yazılarını kaleme almıştı.

Bahsi geçen yazılardan senelerce sonra, bu defa da bizler 'Aziz Barla' başlığı ile İttihat Gazetesi'nde yazmıştık. Şimdi çalışmamızda, bu yazıları da bir teberrük vesilesi sayarak sayfalarımızın arasına almaktayız.

AZİZ BARLA

23 Haziran 1970

*Barla ve Barlalılar, taptaze hatıralarla dolu.
Nur Müellifi'nin iltifatına nâil olmanın sevinci içindeler.*

Kışın sonlarında ılık bir bahar günü Barla'ya vâsıl olmuştuk. Vakit ikinci üzeri idi. Güneş iyice açılmış, dağların üzerinden guruba hazırlanıyordu. İkinci serinliği ve baharın ruhlarla neşe ve huzur veren havası, yeni çiçeklenmiş meyve ağaçları ve tarlalarda rengârenk açan çiçekler, baharın yeryüzündeki şahane dekorunu tamamlıyordu. Usta bir ressamın elinden çıkan şahane bir tablo bile, yüce yaratıcının bu fitrî ve ilahî levhasını aslâ tasvir edemiyordu ve edemezdi de.

Barla'ya girişte yolun sağında Barla'nın İlkokulu vardı. Talebeler o günlük dersleri bitirmişler, çalan zille beraber hepsi neşe ve sürurla –yuvalarına dönen kuzular gibi– koşarak yola dökülmüş, etrafımızı sarmışlardı. Merakla ve muhabbet nazarlarıyla bizlere bakıyor, hep birden “Hoş geldiniz, hoş geldiniz!” diye bağırıyorlardı.

Barlalı çocuklarla beraber, Üstad Bediüzzaman'ın dershanesine doğru ilerliyorduk. Sanki Üstad'ın o efsunlu ikliminde Barla'da her şey mâneviyata bürünmüş gibiydi. İşte, böyle mânevî bir atmosferde, ben, bir ara çocuklara takılıyorum:

– Çocuklar, söyleyin bakalım, siz en çok kimi seviyorsunuz?

Çocuklar hep bir ağızdan –hiç tereddüt etmeden– Allah'ı (c.c.) sevdiklerini söylüyorlardı!

Şimdi Barla'da idik. Barla'nın dağları, Barla'nın deresi, hâlâ damarlarında Üstadın zikrinden izler taşıyan Çınar ağacı, 28. Söz'deki Cennet bahsinin yazıldığı Sıddık Süleyman'ın cennet bahçesi.. ve Nur'un muazzez müellifinin müstesna hayatının geçtiği diğer menziller... Allah'ım, sen bir kulunu sevince nasıl da onu ve ona ait her şeyi sevdiriyorsun!

Barla; dağlar arasında küçücük bir belde... Çamdağı'ndan eriyen karların meydana getirdiği Barla deresi beldenin yanı başından tıpkı Nurs Deresi gibi şırıl şırıl akıp gidiyor. Vakit, akşam üzeri... dağlardan ve yamaçlardan inen koyun sürüleri, kuzular, keçiler, yaramaz çocuklar gibi bir sağa bir sola koşuşup duruyor. Bu manzara karşısında hayalim beni bir anda alıp, yaklaşık altı ay evvel sonbaharın başlarında gittiğimiz Nurs Köyü'nün derelerine, dağlarına götürüyor! Âdetâ vücûdum Barla'da, hayalim Nurs'da idi. Ve devamında hayalim, şu cümleleri hatırıma getiriyordu: Gönüller fatihi, Nurlar'ın aziz tercümanı vatanından ayrılmış, garib ve kimsesiz bir vaziyette hayatını devam ettirmek için nefy edildiği Barla'da, Cenâb-ı Hak, kendisine aynen memleketinin havasını, manzarasını, kokusunu ihsan etmişti.

Barla'nın nur kokulu toprak sokaklarında ilerlemeye devam ediyoruz. Ömrünün sonbaharını yaşayan bir Barlalı çıkıyor karşımıza. Henüz kim olduğumuzu ve niçin geldiğimizi sormadan başlıyor Üstad'dan tatlı tatlı bahsetmeye: “Hoş geldiniz. Ah! Ne bileyim, siz o zâtı bir görseydiniz. Siz onun zamanında bir gelebilseydiniz!”

Barla ve Barlalılar taptaze hatıralarla dolu... Üstad Bediüzzaman'ın Barla'da bulunduğu yıllarda birer çocuk olanlar şimdi yarım asrı çoktan devirmişler. O zamanın delikanlıları, şimdi beli

bükülmüş birer pîr-i fâni hâlinde ellerindeki bastonlarla Barla sokaklarında dolaşıyorlardı.

Bir padişahın veya bir sultanın kıymettar bir hediyesini ömrünün en nadide bir hatırası olarak, hayatının sonuna kadar saklayıp daima onunla iftihar eden bir adam gibi, her bir Barlalı, Aziz Üstad'ın ayrı ayrı iltifatlarına nâil olmanın sürûr ve sevinci ile yaşıyordu.

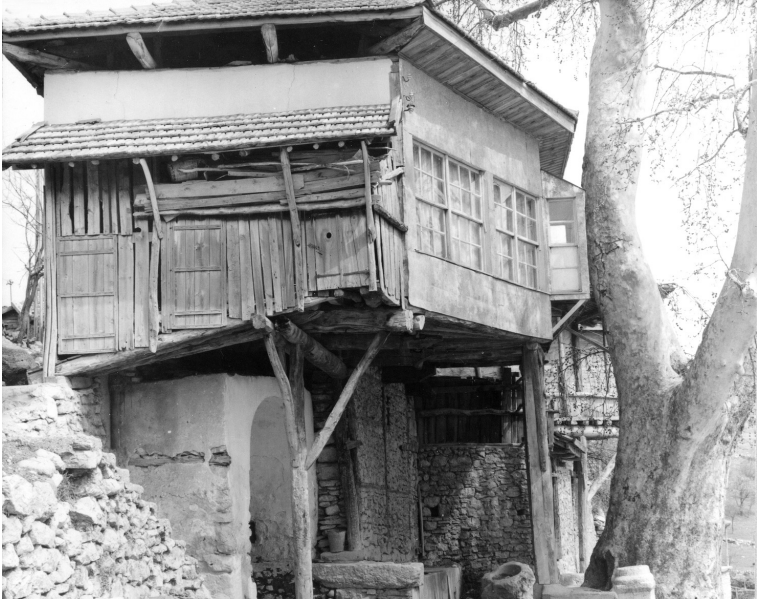
Dağ Kumandanı Çoban Veli

Üstad'ın, yaz aylarında, sabahlara kadar ibadet ettiği ve Nurlar'ın telif yeri olan mübarek çınar ağacının yanındayız. Sanki Üstadımız yine çınar ağacında ve zikirleri ile bize “Hoş geldiniz!” dediğini hissederek gibiyiz. Haşin görünüşlü bir ihtiyar selâm vererek yanımıza geliyor. “Hoş geldiniz!” dedikten sonra “Hocanın talebeleri misiniz?” diye soruyor. Bizler “Evet” deyince de şöyle devam ediyor: “Hoca bana ‘Dağ Kumandanı’ derdi. Dağları ve alttaki yolları göstererek ‘Şu dağlar ve tepeler senin; bu yollar ve Barla ise benimdir.’ derdi.”

Ne Diye Dua Edeyim ki!

Üstad'a müezzinlik yapmış Şem'i Efendi anlatıyor;

Bir gün kaymakam ve nahiye müdürü Üstad'ın sarığına ve kıyafetine ilişmek için geliyor. Henüz düşüncelerini ve niyetlerini açıklamalarına fırsat vermeden Üstad Hazretleri: “Ben safiyim. Ben esirim. Ben hür değilim. Sizin kanunlarınız hür olanlardır.” diye celâlleniyor. O civarda zulüm ve gaddarlıkları ile tanınan bu iki din düşmanı adam o anda ne yapacaklarını şaşırıyor. “Aman Hocafendi, biz sizden dua istemeye, nasihat almaya gelmiştik.” diyorlar. Üstad da onlara “Siz namaz kılmıyorsunuz, ben size ne diye dua edeyim ki!” diye cevap veriyor.

*1960-1970 senelerinde Barla'da Nur Üstad'ın ilk
“Medrese-i Nuriye’si” (üstte) ve “Yokuşbaşı Çeşmesi” (altta)*

30 Haziran 1970

*Üstad'ın şefkat ve merhameti dillere destan..
Her Barlalı'da Üstad'dan bir hâtıra var.*

Bereket Vesilemizdi!

Hacı Mehmet Efendi anlatıyor: “O buraya ayak bastığı zaman, burada öyle mahsul oldu ki, her sene dışarıdan buğday alırken o sene dışarı mahsul sattık. O buradan gidince.. O bizleri terk edince mahsullerimiz de azaldı. Eski bolluk ve bereket kalmadı. O gidince Barla'nın bağ ve bahçeleri sarardı, soldu. Ekin onda bire düştü. Eskiden çiftçilik yapan iki yüz amele vardı. Şimdi beş tane kaldı.”

Tokat'ın Tokluğu!

Hacı Mehmet Efendi ile sohbet ederken vakit ilerlemiş, akşam olmuştu. Barlalı fedakâr bir Kur'ân talebesi ve Nur hizmetkârı olan Hacı Bahri Efendi ile beraber yemeğe oturmuş, Hacı Mehmet Efendi'yi de yemeğe davet ediyorduk. Fakat o yemeğe gelmiyor. “Ben tokum.” diyordu. Bunun üzerine Hacı Bahri Amca: “Hâlâ Üstad'dan yediğin tokatın tokluğu mu var da yemeğe gelmiyorsun.” dedi. Biz de merakla bu tokat hâdisesini sorunca, Hacı Mehmet Efendi yine sâfiyane, tatlı tatlı anlatmaya başladı:

“Bir gün yatsı namazına cemaate yetişememiş, Üstadımızın camiine gidememiştım. Üstad, o gece beni görmeyince ‘Mehmet nerede?’ diye soruyor. Bazıları da ‘Bilmiyoruz, bu gece bir siyâsî partinin toplantısı var, belki oraya gitmiştir.’ diyorlar. Bir gün sonra Üstad, gündüz beni çağırmtıştı. ‘Sen nasıl namazı ihmal edip toplantılara gidersin!’ diye bana iki tokat vurmuştu. Hâlbuki ben toplantıya falan gitmemiştim. Biraz sonra Üstadım beni tekrar çağırarak, hurma ve bazı yemişler vererek bana iltifat etmiş ve günlümü almıştı.”

Mübarek Kaplumbağa

Üstad, bir bahar günü, kırlara giderken yol üzerinde bir kaplumbağa görür. Az ileride çocuklar oyun oynamaktadır. Üstad, çocukların yanında durur, onlara muhabbetle bakar ve: “Sizler mübareksiniz, masumsunuz; bana dua edin. Bu kaplumbağaya da dokunmayın, çünkü o da mübarektir.”

Oradan uzaklaşıp beş dakika kadar giderler. Az sonra Üstad, talebelerinden birisini görevlendirerek o kaplumbağayı alıp getirmesini söyler. Kaplumbağanın yanına giden Nur talebesi, çocukların kaplumbağaya rahatsızlık verdiğini görür ve onu çocukların elinden kurtarır.

Hacı Bahri Efendi

Hacı Bahri Efendi, sâdık ve siddık bir nur hizmetkârıdır. O da Hazreti Üstad'ı görmüş, onunla beraber bulunmuş ve ona hizmet etmiştir. Üstad'ı ilk tanıyışını, ziyaret edişini ve birkaç hâtırasını şöyle anlatıyor:

“İlk önce, bir hocaefendi gelmiş, nâmı Bediüzzaman imiş, diye işittik. Ankara'dan sürmüşler. Eğridir'den jandarma nezaretinde bir kayıkla gelmiş. Yedi ay Burdur'da kalmış. Etraftan ziyaretçiler ve bütün ulemâ ziyaretine gelmeye başlayınca, kimse ile görüştürmemek için dağlar arasında üçra bir köy olan Barla'ya nefyetmişler. Onun Barla'ya gelişinin dördüncü günü ziyaretine gitmiştim. Başında sarık, sırtında cübbe, heybetli ve haşmetli bir hâli vardı. Gözleri adeta şimşek gibi parlıyordu.”

Şifâ Bulan Deli!

Onun hizmetinde bulunduğum bir gün, Afyon taraflarından misafirler gelmişti. Yanlarında sonradan aklını yitirmiş, yani deli olmuş elleri bağlı bir çocuk vardı. Çocuk, fırsat bulunca veya elleri çözülünce etrafındaki insanlara hücum ediyordu. Üstad

Hazretleri, çocuğa şefkatle yaklaştı ve “Bunun niçin ellerini bağladınız, çözünüz ellerini!” dedi. Çocuk, elleri çözülünce birden sakinleşti, sonra da –Allah’ın izniyle– şifa buldu.

Ceza Verilen İşlek!

Afyon’dan gelen misafirleri Barla’ya getiren işleklerden biri, –Hazreti Üstad, eşeğe çok çalışkan ve çok faydalı manasında ‘işlek’ derdi– heybedeki karpuzlardan birini yemişti. Üstad da, işleğin karpuzu yemesinin cezası olarak, oradakilere “Bu işleğe deniz kenarındaki odunları yükleyin, sonra da odunları buraya getirin!” demişti.

***

7 Temmuz 1970

*Çam ağaçlarından yapılan merdivenlerle
Nur Müellifi’nin “çayhane” adını verdiği tahtadan
yapılmış kulübeciğine çıkılıyor.*

Çam Dağı’na Hareket

Haşmetli çınar ağacının dibindeki derslane-i Nuriye’de Barlalı Nur talebeleri ile sohbetimiz, gaz lambasının ışığında¹ geç vakte kadar devam etmişti. Sabahleyin ezanla beraber kalkmış, çınar ağacının dibindeki çeşmeden abdest alarak sabah namazını kılmıştık. Sabahın, o tatlı serin havası pencereden içeri süzülürken, dışarıdan çınar ağacındaki kuşların cıvı cıvı sesleri geliyordu. Namazı müteakip bir torbaya biraz ekmek biraz peynir, zeytin ve helva yerleştirerek, dört saatlik mesafede olan Çam Dağı’na doğru yola çıktık. Mevsim henüz ilkbaharın başlangıcı olduğu için hava serin ve gökyüzü ise parçalı bulutlu idi. Barla’nın dağ ve tepelerinde marşlar söyleyerek yürürken, yollarda sürülere, çobanlara rastlıyorduk. Koyun ve kuzular

¹ 1969-1970 senelerinde elektrik henüz Barla’ya gelmemişti. (Şahiner)

baharın neşesi ile bir yandan sağa sola zıplayarak kaçışıyolar, bir yandan da çayırıklıklarda otlamaya çalışıyorlardı. Bir buçuk saat kadar yürüdükten sonra bir çeşme başında konakladık. Bahar güneşi ile dağlardan eriyen kar suları dağın yamacından şırl şırl akıp gidiyordu. Orada, buz gibi dere suyu ile birer abdest aldık ve zinde bir kuvvetle yeniden yola devam ettik.

Az sonra dağ yolculuğu bitmiş, çam ağaçlarıyla kaplı ormanlık alana gelmiştik. Çam ağaçlarının altından bir müddet yürüdükten sonra karlarla kaplı bir yere gelmiştik. Karların içinde bata çıka bir buçuk iki saat kadar yürümüştük. Ayaklarımız su içinde kalmıştı. Bitkin bir vaziyette ormandan çıkmış, güneşli ve temiz bir yere gelmiştik. Az ileride Çam Dağı tüm ihtişamı ile arz-ı endam ediyordu. Nihayet Çam Dağı'na vâsıl olmuştuk. Bir anda bütün yorgunluğumuzu unutmuştuk. Bir çeşme başında oturarak Çam Dağı'nı seyretmeye başlamıştık. Gökyüzü pırıl pırıl, masmavi... Henüz beyaz örtüsünden kurtulamayan dağlarda, rengârenk bahar çiçekleri, sarıçiçekler, çiğdem çiçekleri, papatyalar ruhumuzla beraber gözlerimize âsûde bir dinginlik sunuyordu.

Çam Dağı'na Vuslat

Çam Dağı şimdi karşımızda idi. Asrın sahibi, sultanı; Kur'an'ın nuru Risale-i Nurlar'ın tercüman-ı muazzezi, Hazreti Bediüzzaman'ın menzili. Eteğinde uzunca bir ağaçtan yapılan yalak ve onun içinde şırl şırl akan buz gibi sular, tabaka tabaka yükselen dağlar ve Eğridir Gölü.. Nur Müellifinin tabiriyle “Barla Denizi”

Geçmiş zaman olur ki, hayali cihan değer. Evet, o yollarda o dağlarda onu hatırlamak, onu tahayyül etmek, elbette dünyalara değerdi. Kur'an'ın bir hizmetkârı, Peygamber Aleyhissalatü Vesselâm'ın davasının fedakâr bir varisi, Allah'ın aziz bir kulu

olan Hazreti Üstad'ın hatıralarını bol bol yâd etmiştik!. Çam ağaçlarından yapılan bir merdivenle, Nur Müellifi'nin dallar arasındaki tahtadan yapılmış kulübeciğine çıkmıştık. Buralar, Üstad Bediüzzaman'ın bu garib dağlarda, bu ıssız yerlerde, yalnız ağaçların hışırtıları içinde, yaz aylarını geçirdiği mübarek menzillerdi. “Çam Ağacı”nın tepesinden görünen manzara tek kelime ile muhteşemdi. Sanki Van Kalesi'nden Van Gölü'nü seyrediyor gibiydik. Az ileride “Çam Ağacı”na elli-altmış metre mesafede uçurumun dibinde dik bir yamacın kenarında Üstad'ın yalnızlığına ortak olan “Katran Ağacı” vardı. Üstad Çam Dağı'nda bulunduğu zamanlarda misafirlerini burada kabul eder, onlara çay ikram eder, burayı çayhane diye isimlendirmiş.²

Elbette bu menziller ve bu hatıralar hakkında ciltler dolusu eserler yazılmalıdır ve yazılacaktır da. Bu işi ise ağabeylerimizden ve Nâzım'larımızdan bekliyoruz. Zira bir kuş, şahinlerin ve kartalların uçuşunu ancak bu kadar taklit edebilir.

1930'da Cemâl Can'ın Barla Nahiye Müdürlüğü'nde yapılan Çarşıgözü Paşa Camii karşısındaki hükümet konağı

² Işıktan, nurdan korkan nâdânlar 2000'li senelerin başında bu iki nur ağacını kestiler. (Şahiner)

(üstte) Genç ve Ulu Çınar: Barla'nın en genç çınarı.
Cennet Bahçesi altında yer alıyor.

(altta) "Ulu Nur Çınarı", yanında "Yokuşbaşı Mescidi'nin minaresi",
en sağ üstte ise 1950'den sonraki "Nur Medresesi"

BARLA HAYATI

On yedinci yaşın heyecanlı günlerindeydim. Nerdeyse haftanın üç-beş gününde gazetelerin manşetleri ve ilk sayfaları “Nurculuk, Risale-i Nur ve Bediüzzaman Said Nursî” üzerine yazılıp çizilmiş yalan, düzmece haber ve resimlerle dolu idi.

Bu bahsi ve isimleri sormak için Nâzım Gökçek Ağabey’in evine gitmiştim. Kendileriyle Gaziantep Lisesi’nden tanışıyor-duk. Ondan, ısrarla Bediüzzaman’ın hayatını yazan bir kitap istemişim. Daha sonraki günlerde ise kadim dostumuz ve sınıf arkadaşımız Mehmet Kaya kardeşimiz ile istediğim kitabı göndermişlerdi. Eserin kapağında “Bediüzzaman Said Nursi, Tarihçe-i Hayatı, Eserleri, Meslek ve Meřrebi” yazıyordu.

Eserin içindeki beş tane resme tekrar tekrar hayret ve hayranlık içinde bakmışım. Çünkü bu fotoğraflar, günümüzdeki gazetelerin hemen her gün bahsettikleri Bediüzzaman Said Nursi’ye aitti.

İşte Barla kelimesini ve beldesini ilk defa bu kitaptan okumuştum. Bahsini arz etmeye çalıştığım kısım “İkinci Kısım; Barla Hayatı, Risale-i Nur’un Zuhuru” başlığıyla başlıyordu. Sayfaları çevirdiğimizde “Barla” başlığında yeni bir yazı ile devam ediyordu.

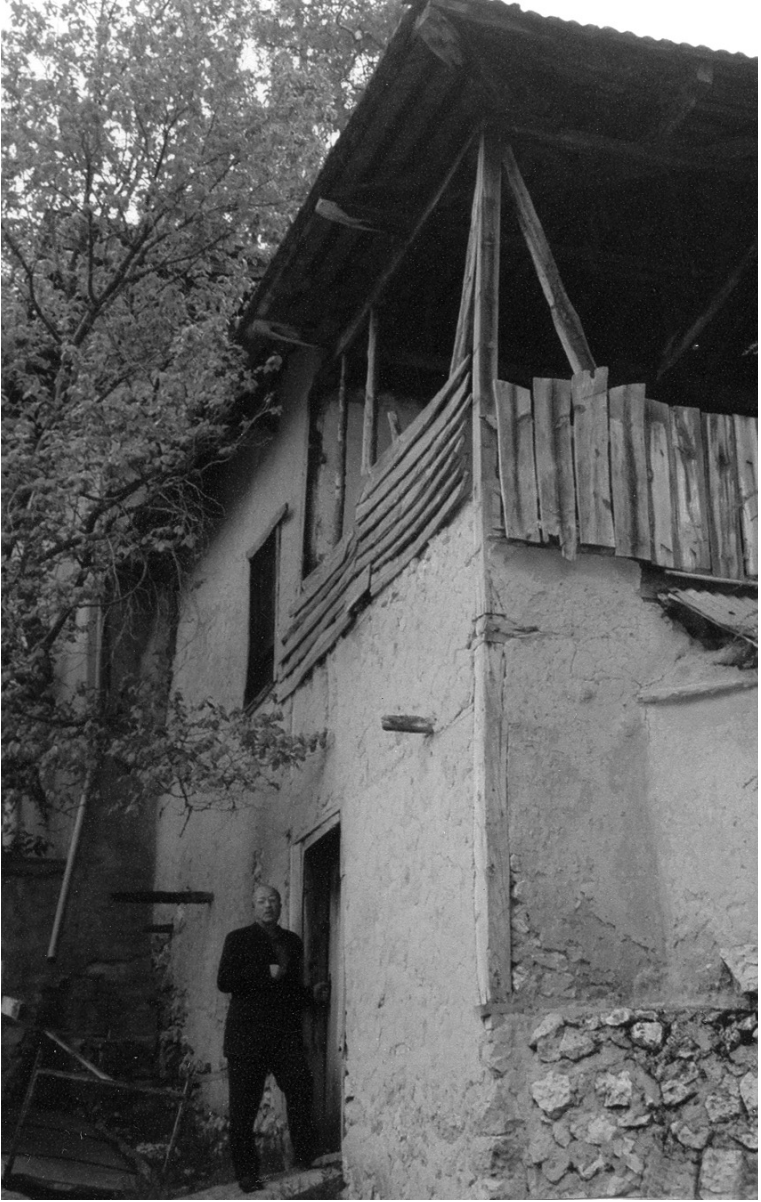
Büyük Tarihçe-i Hayat’ın bu kısımlarını 1957’de Muhterem Mustafa Sungur Ağabey kaleme almıştı. Daha sonraki zamanlarda bunları kendilerine sorduğumda “Barla Hayatı”nı memleketi

olan Eflani'de yazdığını ifade etmişlerdi. Ormanların kokusuyla dolu Eflani'nin Çalışlar Köyü'nün ruha ferahlık veren nesiminde, gözyaşları içinde yazdığını anlatmışlardı. Nur beldesi Barla çalışmalarına böyle aziz bir insanın, böyle kalblere gıda veren bahsiyle başlamak istedim.

İlk defa 1958'de Ankara'daki Doğu Ltd. Şirketi Matbaası tarafından basılan bu eser, şimdilerde on beşin üzerinde yayınevi tarafından basılmaktadır. Kim bilir nüshalarının sayısı kaç milyonu bulmuştur.

*Nur Üstad'ın Barla'ya ilk geldiği gün olan 1 Mart 1927 Salı günü
(Ramazan'dan üç gün ervel) kaldığı Ak Ahmed Ağa Camii
ve Ak Karakolu (yan sayfada)*

Ak Karakolu

Barla'da iki çeşme:

Ak Çeşme

*Muş (Muj, Mus) Çeşmesi. Nur Üstad'ın
imamlık yaptığı camiin yanında.*

NUR ÜSTAD'IN BARLA'YA İLK GELİŞİ

1 Mart 1927

*Mustafa Sungur Ağabey'in
Gönül Kaleminden... BARLA HAYATI*

Barla, ehl-i imanın mânevî imdadına gönderilen Risale-i Nur Külliyyatı'nın telif edilmeye başlandığı ilk merkezdir. Barla, millet-i İslâmiye'nin, hususan Anadolu halkının başına gelen dehşetli bir dalâlet ve dinsizlik cereyanına karşı, Kur'ân'dan gelen bir hidayet nurunun, bir saadet güneşinin tulû ettiği bel-dedir. Barla, rahmet-i ilâhiyenin ve ihsan-ı rabbanînin ve lütf-u Yezdânî'nin bu mübarek Anadolu hakkında, bu kahraman İslâm milletinin evlâtları ve âlem-i İslâm hakkında, hayat ve memat-larının, ebedî saadetlerinin medarı olan eserlerin lemean ettiği bahtiyar yerdir.

Bediüzzaman Said Nursî, Barla nahiyesinde daimî ve çok şiddetli bir istibdat ve zulüm ve tarassut altında bulunduruluyordu. Barla'ya nefiy sebebi ise, kalabalık şehirlerden uzaklaş-tırıp böyle ücra bir köye atılarak, ruhunda mevcut hamiyet-i İslâmiyenin feveran etmesine mâni olmak, onu konuşurmamak, söyletmemek, İslâmî, imanî eserler yazdırmamak, âtil bir vaziyete düşürüp dinsizlerle mücahededen ve Kur'ân'a hizmetten men etmek idi. Bediüzzaman ise, bu plânın tamamen aksine hareket etmekte muvaffak oldu. Bir an bile boş durmadan, Barla gibi تنها bir yerde Kur'ân ve iman hakikatlerini ders veren Risale-i

Nur eserlerini telif ederek perde altında neşrini temin etti. Bu muvaffakiyet ve bu muzafferiyet ise, çok muazzam bir galibiyet idi. Zira o pek dehşetli dinsizlik devrinde, hakikî bir tek dinî eser bile yazdırılmıyordu. Din adamları susturulup yok edilmeye çalışılıyordu. Dinsizler Bediüzzaman'ı yok edememişler, uyuşmuş kalb ve akılları ihtizaza getiren İslâmî ve imanî neşriyatına mâni olamamışlardı. Bediüzzaman'ın yaptığı bu dinî neşriyat, yirmi beş senelik eşedd-i zulüm ve istibdad-ı mutlak devrinde hiçbir zatın yapamadığı bir iş idi.

Bediüzzaman, Barla'ya 1925-1926 senelerinde³ nefyedilmiştir. Bu tarihler, Türkiye'de yirmi beş sene devam edecek bir istibdad-ı mutlakın icrâ-yı faaliyetinin ilk seneleri idi. Gizli dinsiz komiteleri, "İslâmî şecâirleri birer birer kaldırarak İslâm ruhunu yok etmek, Kur'ân'ı toplatıp imha etmek" plânlarını güdüyorlardı. Buna muvaffak olunamayacağını iblisane düşünerek, "Otuz sene sonra gelecek neslin kendi eliyle Kur'ân'ı imha etmesini intaç edecek bir plân yapalım." demişler ve bu plânı tatbik etmişlerdi. İslâmiyet'i yok etmek için, tarihte görülmemiş bir tahribat ve tecavüzat hüküm sürmüştür.

Evet, altı yüz sene, belki Abbasîler zamanından beri, yani bin seneden beri Kur'ân-ı Hakîm'in bir bayraktarı olarak bütün cihana karşı meydan okuyan Türk milletini, bu vatan evlâtlarını, İslâmiyet'ten uzaklaştırmak ve mahrum bırakmak için, Müslümanlığa ait her türlü bağların koparılmasına çalışılıyor ve bilfil de muvaffak olunuyordu. Bu vâkıa cüz'î değil, küllî ve umumî idi. Milyonlarca insanın, hususan gençlerin ve milyonlar mâsumların, talebelerin iman ve itikatlarına, dünyevî ve uhrevî felâketlerine taalluk eden çok geniş ve şümûllü bir hâdiseler idi. Ve kıyâmete kadar gelip geçecek Anadolu halkının ebedî hayatlarıyla alâkadarı. O zaman ve o senelerde, bin yıl-

³ Uzun araştırmalar sonucunda Nur Üstad'ın 1 Mart 1927 Salı günü Barla'ya geldiğini öğrenmiştim. (Şahiner)

lık parlak mâzinin delâlet ve şehadetiyle, Kur'ân'ın bayraktarı olarak en yüksek bir mevki-i muallâyı ihraz etmiş bulunan kahraman bir milletin hayatında, İslâmiyet ve Kur'ân aleyhinde dehşetli tahavvüller ve tahripler yapılıyor ve cihanın en namdar ordusunun bin senelik cihad-ı diniye ile geçen parlak mâzisi ve o mâzide medfun muhterem ecdadı, yeni nesillere ve mektepli talebelere unutturulmaya çalışılıyor ve mâzi ile irtibatları kesilerek birtakım maskeli ve sûretâ parlak kelâmlarla iğfalâtta bulunularak, komünizm rejimine zemin hazırlanıyordu! İslâmiyet'in hakikatinde mevcut maddî-mânevî en yüksek terakkî ve medeniyet umdeleri yerine, dinsiz felsefenin bataklığındaki nursuz prensipler, edepsiz edip ve filozofların fikir ve ideolojileri, gizli komünistler, farmasonlar, dinsizler tarafından telkin ediliyor ve çok geniş bir çapta tedris ve talime çalışılıyordu. Bilhassa İngiliz, Fransız gibi İslâm düşmanlarının İslâm âlemini maddeten ve mânen yıpratmak, sömürmek emellerinin başında, kahraman Türk milletinin dinî bağlardan uzaklaştırılması, örf-âdet, an'ane ve ahlâk bakımından tamamen İslâmiyet'e zıt bir duruma getirilmek plânları vardı ve bu plânlar maalesef tatbik sahasına konmuştu!..

İşte, Bediüzzaman Said Nursî'nin, Risale-i Nur'la Anadolu'daki hizmet-i imaniye ve Kur'âniye'sine cansiperane çalışan bir fedai-yi İslâm olarak başladığı seneler ki, zemin yüzünün görmediği pek dehşetli bir dinsizlik devrinin başlangıcı ve teessüs zamanı idi. Bunun için, Bediüzzaman'ın Risale-i Nur'la hizmetine nazar edildiği vakit, böyle dehşetli bir zamanı göz önünde bulundurmak icap eder. Zira, tarihte emsâlî görülmemiş bu kadar ağır şerait tahtında yapılan zerre kadar hizmet, dağ gibi bir kıymet kazanabilir; ufacık bir hizmet, büyük bir değeri ve neticeyi haiz olabilir.

İşte Risale-i Nur, böyle dehşetli ve ehemmiyetli bir zamanın mahsulü ve neticesidir. Risale-i Nur'un müellifi, yirmi beş

senelik din yıkıcılığının hükmettiği dehşetli bir devrin cihad-ı diniye meydanının en büyük kahramanı ve tâ kıyâmete kadar ümmet-i Muhammediye'yi (aleyhissalâtu vesselâm) dârüsselâma davet eden ve beşeriyete yol gösteren rehber-i ekmelidir. Ve hem Risale-i Nur, Kur'ân'ın elmas bir kılıcıdır ki, zaman ve zemin ve fiiliyat bunu kat'iyetle isbat etmiş ve gözlere göstermiştir. İşte öyle elîm ve fecî ve dehşetli bir devri ihdas eden dinsizlerin icraatı olan pek ağır şartlar dahilinde Bediüzzaman'ın inâyet-i Hakla telife muvaffak olduğu Risale-i Nur eserleri, dinsizliğin istilâsına karşı, yıkılması gayr-i kabil olan muazzam ve muhteşem bir sed teşkil etmiştir. Risale-i Nur, maddiyunluk, tabiiyunluk gibi dine muarız felsefenin muhal, bâtil ve mümtenâ olduğunu, cerh edilmez burhanlarla, aklî, mantikî delillerle isbat ederek en dinsiz filozofları dahi ilzam etmiştir. Küfr-ü mutlakı mağlûbiyete duçar etmiş, dinsizliğin istilâsını durdurmuştur.

Evet, Bediüzzaman'a yapılan o tarihî zulüm ve işkence ve ihanetler altında feveran edip parlayan Risale-i Nur, bu zamanda ve istikbalde bir seyfü'l-İslâm'dır.

Risale-i Nur, ruhların sevgilisi, kalblerin mahbubu, âşıkların mâşuku, canların cânânı olmuş; icabında bu cânan için canlar feda edilmiştir.

Risale-i Nur, beşerin sertacı ve halâskârı mevki-i muallâsında hizmet yapmış ve yapmaktadır.

Risale-i Nur, Kur'ân'ın son asırlarda beklenen bir mucize-i mânevîsi olarak tulû etmiş ve başta müellifi Bediüzzaman Said Nursî olarak milyonlarla talebeleri ve kardeşleri, bu hakikat-i Kur'âniye etrafında pervaneler gibi dönerek onun nuruyla nurlanmışlar, ondaki Kur'ân ve iman hakikatlerini massetmişler (emmişler), imanlarını kuvvetlendirmişler ve bu hakikat-i kübrâyı bütün dünyaya ilân etmek ve ölünceye kadar onu okumak ve ona hizmet etmek gayesini azmetmişlerdir.

Evet, Türk milletini ve bu vatan ahalisini ve âlem-i İslâm'ı ebede kadar şerefle yaşatacak ve mâzide olduğu gibi istikbalde de tarihin altın sayfalarına, Kur'ân ve İslâmiyet hizmetinde âlem-i İslâm'ın pîşdarı ve namdar kumandanı olarak kaydettirecek medâr-ı iftiharî Risale-i Nur'dur. Büyük bir vüs'at ve külliyeti taşıyan ve Anadolu'da ve İslâm âleminde zuhur edip her tarafta hüsn-ü kabule ve tesire mazhariyetle gittikçe inkişaf ve intişar eden bu eser, Kur'ân'ın malıdır, âlem-i İslâm'ın ve ehl-i imanın malıdır ve bu vatan ahalisinin İslâmî bir medâr-ı iftiharıdır. Bu memlekette hükmeden bir hükûmetin nokta-yı istinadı, hem aynı zamanda bütün dünyaya duyuracağı muazzam hakikatler manzumesidir ki, inşaallah bir zaman gelip radyoyla bütün âlemlere ders verilecek ve ilân edilecektir.

Evet, dünya ilim ve irfan sahasına Türkiye'den bir güneş doğmuştur. Bu yeni doğan güneş, bin üç yüz yıl evvel âlem-i beşeriyete doğmuş olan güneşin bir in'ikâsıdır ve o mânevî güneşin her asırda parlayan lem'alarından birisidir ve beklenen son mucize-i mânevîsidir. Yalnız mâneviyat sahasında değil, zahiren ve maddeten dahi tesirini göstermiştir.

Evet, Risale-i Nur, bütün dünya milletlerinin hayatlarını muhafaza ve müdafaa için sarıldıkları ve güvendikleri atom ve emsâli bomba ve silâhlarının fevkinde muazzam bir tesire sahiptir. Bunun böyle olduğunu, bir parça ilim ve basiret nazarıyla Nur Risalelerine bakanlar ve Risale-i Nur Müellifi Bediüzzaman Said Nursî'nin otuz seneden beri Anadolu'daki hizmet-i imaniyelerine dikkat edenler görür, anlar ve tasdik ederler. Hakikate nüfuz eden zatlar için, Risale-i Nur'un tulûundan bugüne kadar geçen zaman içerisinde yapılan hizmetin neticeleri nihayet derecede muhteşem ve muazzamdır, milyarlar takdir ve tebrike lâyıktır!

Evet, Risale-i Nur, iman-ı tahkikiyi bu vatanda neşretmekle imanı kuvvetlendirip, bu memleketteki dinsizlik ve imansızlık,

dalâlet ve sefahete karşı mukabele ve müsbet bir tarzda mücadele ederek bunları mağlûp etmiştir. Büyük ve küllî ve umumî mücahede-i diniyesinde muzaffer olmuştur. Tâife-i mücahidîn olan Nur talebeleri, âzamî sadakat ve ittihattan neşet eden azîm, mânevî, makbul bir sırla rahmet-i ilâhiyenin celbine ve teveccühüne vesile olmuştur. Bu ihlâslı tâife-i mücahidîn, küçük bir çekirdek gibi dar bir dairede iken, o çekirdekte âlemi istilâ edecek bir şecere-i tubanın mahiyeti bulunduğu misillü, on dördüncü asr-ı Muhammedî'de (aleyhissalâtü vesselâm) Kur'ân'dan çıkan Risale-i Nur'un Anadolu'da tulû ve intişar etmesiyle, neticede neşv ü nema ederek âlem-i İslâm ve insaniyete kadar genişlemiş ve daha da genişleyecektir!

İşte, Risale-i Nur, hem fevkalâde ihlâsı ve hem yalnız tevhid ve iman akidelerinin hizmetini esas-ı meslek ittihaz ederek bir kudsiyet kazanması ve mahiyetinde bütün hakâik-i Kur'âniye ve İslâmiye mevcut bulunarak her tarafı kaplayacak bir nur-u hakikat olması dolayısıyla, rahmet-i ilâhiye cânibinde, bu millet-i İslâmiye'yi, maddî-mânevî felâket ve helâket tehlikelerinden, bir sedd-i Kur'ânî ve nûr-u imanî olarak muhafazaya vesile olmuştur.

Risale-i Nur, iman ve Kur'ân muhaliflerine karşı mücadele-sinde cebir ve münazaa yolunu değil, ikna ve isbat yolunu ihtiyar etmiştir.

Risale-i Nur, yüz otuz risalelerinde, doğrudan doğruya hakikatin berrak veçhesini bütün vuzuh ve çıplaklığıyla göstermiştir. Din-i hak olan İslâmiyet'i ve âlem-i insaniyetin hidayet güneşi olan Kur'ân'ın mucizeliğini bütün dünya efkârı muvacehesinde ve bütün fikir ve felsefe sahasında cerh edilmez kat'î delillerle göstermiştir. Ve mantıkî hüccetlerle isbat etmiştir ki, yeryüzündeki bilumum kemâlât ve medeniyet ve terakki umdeleri, semavî dinler ve peygamberler eliyle gelmiş ve bilhassa İslâmiyet'in zuhuruyla âlem-i insaniyet, İslâm

âleminin taht-ı riyâsetinde cehalet gayyâsından kurtulmuş ve kurtulacaktır. Felsefe ve hikmetin içerisinde görünen fazilet, menfaat-i umumiye ve saire gibi insanî esaslar ise, güneşin doğmasıyla ondan yayılan ve aydınlanan gece âleminin nurları gibi, nübüvvet güneşinin tulûu, beşeriyetin fikir ve kalblerinde akisler ve lem'alar husule getirmiş olmasındandır. Hakikatli felsefe ve hikmetin, fen ve sanatın üzerinde görünen bu ışıklar, Kur'ân güneşinin ve Nübüvvet kandilinin âlem-i beşeriyete akislerinden ve cilvelerinden mütevellittir.

Ey âlem-i İslâm! Uyan, Kur'ân'a sarıl, İslâmiyet'e maddî ve mânevî bütiin varlığıyla müteveccib ol!

Vê Ey Kur'ân'a bin yıllık taribinin şهادetiyle hâdim olan ve İslâmiyet nurunun zemin yüzünde nâşiri bulunan yüksek ecdadın evlâdı! Kur'ân'a yönel ve onu anlamaya, okumaya ve onu anlatacak, onun bu zamanda bir mucize-i mânevîsi olan Nur Risalelerini mütalâa etmeye çalış. Lisanın, Kur'ân'ın âyetlerini âleme duyururken, hâl ve etvâr ve ahlâkın da onun mânâsını neşretsin; lisân-ı hâlinle de Kur'ân'ı oku. O zaman sen, dünyanın efendisi, âlemin reisi ve insaniyetin vasıta-yı saadeti olursun!

Ey asırlardan beri Kur'ân'ın bayraktarlığı vazîfesiyle cihanda en mukaddes ve muhterem bir mevki-i muallâyı ihraz etmiş olan ecdadın evlât ve torunları! Uyanınız! Âlem-i İslâm'ın fecr-i sâdıkında gaflette bulunmak, katiyen akıl kârı değil! Yine âlem-i İslâm'ın intibahında rehber olmak, arkadaş, kardeş olmak için Kur'ân'ın ve imanın nuruyla münevver olarak İslâmiyet'in terbiyesiyle tekemmül edip hakikî medeniyet-i insaniye ve terakki olan medeniyet-i İslâmiye'ye sarılmak ve onu, hâl ve harekâtında kendine rehber eylemek lâzımdır.

Avrupa ve Amerika'dan getirilen ve hakikatte yine İslâm'ın malı olan fen ve sanatı, nur-u tevhid içinde yoğurarak, Kur'ân'ın bahsettiği tefekkür ve mânâ-yı harfî nazarıyla, yani onun sanatkârı ve ustası namıyla onlara bakmalı ve "Saadet-i ebediye ve sermediyeyi

gösteren hakâik-i imaniye ve Kur'âniye mecmuası olan Nur'lara doğru ileri, arş!" demeli ve dedirmeliyiz!..

Ey eski çağların cihangir Asya ordularının kahraman askerlerinin torunları olan muhterem din kardeşlerim!

Beş yüz senedir yattığınız yeter! Artık Kur'ân'ın sababında uyanınız. Yoksa, Kur'ân-ı Kerîmin güneşinden gözlerinizi kapatarak gaflet sahrasında yatmakla vahşet ve gaflet sizi yağma edip perişan edecektir.

Kur'ân'ın mecrâsından ayrılarak birleşmeyen su damlaları gibi toprağa düşmeyiniz. Yoksa, toprak gibi sefahet ve şehvet-i medeniye sizi emerek yutacaktır. Birleşen su damlaları gibi, Kur'ân-ı Kerîm'in saadet ve selâmet mecrasında ittihat ederek, sefahet ve rezalet-i medeniyeyi süpürüp, bu vatana âb-ı hayat olan, hakikat-i İslâmiye sularını akıttınız!

O hakikat-i İslâmiye sularıyla bu topraklarda iman ziyası altında hakikî medeniyetin fen ve sanat çiçekleri açacak, bu vatan maddî ve mânevî saadetler içinde gül ve gülistana dönecektir, inşallah!

Sadede dönüyoruz. Evet, Bediüzzaman Said Nursî, Barla'da ikamete memur edilip Risale-i Nur'u telif ettiği seneler, yukarıda bir nebze zikrettiğimiz gibi, zerreyi dağ gibi kıymetlendiren ehemmiyetli seneler idi. Nasıl ki kışın dondurucu soğukunda ve ağır şerait altında bir saatlik nöbet, bir sene ibadetten hayırlıdır. Aynen öyle de, o zaman-ı müdhişede, değil yüz otuz risaleyi, belki iman ve İslâmiyet'e dair hakikî bir tek risale yazabilmek dahi, binler risale kıymet ve ehemmiyetinde idi.

Evet, dinsizliğin hükümferma olduğu o dehşetli devirde, chl-i din, terzil edilmeye çalışılıyordu. Hatta Kur'ân'ı dahi tamamen kaldırmak ve Rusya'daki gibi dinî akideleri tamamen imha etmek düşünülmüş; fakat millet-i İslâmiyece bir aksülâmeli netice verebilmesi ihtimali ileri sürülünce bundan vazgeçilmiş, yalnız şu karar alınmıştı: "Mekteplerde yaptıracağımız yeni öğretim

usulleriyle yetişecek gençlik, Kur'ân'ı ortadan kaldıracak ve bu sûretle milletin İslâmiyet'le olan alâkası kesilecek!"

Bütün bu dehşet-engiz plânları çeviren o müthiş fitnenin menbaları, şimdiki dinî inkişafın muarız ve düşmanları olan haricî dinsiz cereyanların reisleri ve adamları idi. Evet, Türk milleti içerisinde meydana getirilen o dehşetli hadisatın iç yüzünü, tafsilâtını, istikbalin hakikat-perest tarihçilerine ve bunları, şimdi Demokrat idaredeki serbestiyetle bir derece neşretmekte olan İslâm-Türk muharrirlerine havale ediyoruz. Bizim vazifemiz, yalnız ve yalnız hakâik-i imaniye ve Kur'âniye ile meşgul olmaktır. Biz yalnız ve yalnız iman ve İslâmiyet cereyanındayız.

Evet, o dalâlet ve zındıkanın en azgın devirlerinde Bediüzzaman Said Nursî, daimî nezaret ve tarassut altında ve böyle müthiş ve pek çok ağır şerait içerisinde idi. Nemrutların, Fırvunların, Şeddadların ve Yezidlerin yapamadığı zulümlerin envârı Bediüzzaman'a yapılıyordu. Ve yirmi beş sene böyle devam etti. O zaman âlem-i İslâm, maddeten fakirdi ve müsteavlilerin esaretinde bulunuyordu. Bütün gizli fesat ve dinsizlik komiteleri, hem Türkiye'de, hem âlem-i İslâm'da müthiş faaliyetler yapıyor ve taraftarları onları destekliyor ve hepsi de İslâmiyet aleyhinde ittifak ediyorlardı.

İşte Risale-i Nur, asr-ı saadette, İslâm'ın cihanı fetih anahartları hükmünde olan Bedir, Uhud muharebelerinin ehemmiyeti nev'inden bir kıymeti ihtiva eden bir zamanın mahsulüdür ki, vesile olduğu hizmet-i imaniye ve ifasında bulunduğu mânevî cihad-ı diniye, tarihte asr-ı saadetten mâada hiçbir zamanda görülmemiş bir azamettir. Eli kolu bağlı hükmünde olan Bediüzzaman Said Nursî, öyle dehşetli bir esarete, nefiy ve inzivâda telif ve neşrettiği yüz otuz parça Risale-i Nur eserleriyle, belîğ bir hatip olarak Anadolu mescidinde ve âlem-i İslâm câmiinde konuşuyor, chl-i İslâm'a Kur'ân'dan

aldığı dersini tekrar ediyor. Güya Bediüzzaman Said Nursî, on dördüncü asr-ı Muhammedî'nin ve yirminci asr-ı milâdinin minaresinin tepesinde durup, muasırları olan ehl-i İslâm ve insaniyete bağırıyor ve bu asrın arkasında dizilmiş ve müstakbel sıralarında saf tutmuş olan nesl-i âti⁴(Hâşiye) ile bir mürşid-i âzam, bir müceddid-i ekber olarak konuşuyor. (Tarihçe-i Hayat / Barla Hayatı'ndan bir parça)

---

4 (Hâşiye) Risale-i Nur'a herkesten ziyade iştiaak gösteren, mâsum gençler ve çocuklardır. Binler numûnesinden bir numûnesi şudur:

Bir zaman, Bolvadin kazasından geçerken, Üstad'ın geldiğini gören ilk ve orta mektep talebeleri, bilâ-istisna hepsi mektebin bahçesinden çıkarak arabanın etrafını alıp selâm veriyorlardı ve lisân-ı hâllerıyla “Hoşgeldiniz” diyerek tebriklerini ve minnettarlıklarını takdim ediyorlardı. Bunun hikmetini, bir müddet evvel Emirdağ'da, bindiği faytonun geçtiğini görüp tâ uzaklardan dikenlere basarak “Bediüzzaman dede, Bediüzzaman dede!” diye Emirdağ köylerinin yollarında koşuşan mâsum çocuklar münasebetiyle, Üstadımızdan sormuştuk. O zaman, “Bu mâsumların akılları derk etmiyor; fakat ruhları bir hiss-i kable'l-vuku ile hissediyor ki, Risale-i Nur'la bunlar hem imanlarını kurtaracak; hem vatanlarını, hem kendilerini, hem istikballerini dehşetli tehlikelerden muhafaza edecekleri için bu hakikati kalbleri hissetmiş. Ve benim Risale-i Nur'un tercümanı olmam hasebiyle, Risale-i Nur'a ait muhabbet, teşekkürat ve minnettarlığı bana gösteriyorlar.” dedi ve onlara dua ettiğini söyledi. Üstad Bediüzzaman, çocukları pek sever, böyle etrafında toplandıklarında, “Mâsum olduğunuz için dualarınız makbuldür, bana dua ediniz.” diye onlara iltifat ederdi. İşte, anneleri hep Nur talebeleri olan Bolvadin mâsumlarının samimî alâkalarının sebebi bu idi.

BARLA'YA İKİNCİ VUSLAT

Hazreti Üstad'ın 24 Temmuz 1934'te Barla'dan ayrılışından yirmi sene sonra Barla'ya ikinci gelişi, 1954

Yine Tarihçe'den Güzel ve His Dolu Satırlar...

Üstad, Barla'dan yirmi küsur sene evvel ayrılmış ve o zamana kadar hiç gitmemişti. Barla ile, kendi Nurs köyünden ziyade alâ-kadardı. Çünkü hayat-ı mâneviyesi olan Risale-i Nur burada te'lif edilmeye başlamıştı. Kur'ân-ı Hakîm'in hidayet nurlarını temsil eden *Sözler ve Mektubat* ve *Lemeât-ı Nuriye* buradan etrafa yayılmıştı. Bu itibarla Barla, Risale-i Nur dershanesinin ilk merkezi idi.

Barla'daki hayatı gerçi nefiy ve inzivâ içinde ve tarassut altında geçmekle acı idi; fakat Risale-i Nur hakikatlerinin telif yeri olduğundan, Üstad'ın en tatlı ve şirin hayatı da yine Barla hayatıdır, denilebilir. *Bu defa Barla'ya nefiyle değil, hapisle değil, kendi rızasıyla ve serbest olarak gidiyordu.* Güzel bir bahar günü Barla'ya geldi. Barla'daki talebelerinin mühim bir kısmı Üstad'ı karşıladılar. Üstad, sekiz senelik ikâmetgahı olan medrese-i Nuriyesine yaklaşırken kendini tutamadı, mübarek gözlerinden yaşlar boşandı. Haşmetli çınar ağacı da âdetâ kendisini selâmlıyordu. Bir vakitler, yani Barla'da sekiz sene ikametten sonra Isparta'ya celbedilmişti. O zamanki gidişinde mübarek çınar ağacı Üstad'ı mânen teşyî etmiş, haşmetli kanatları olan dallarının Cenab-ı Hakk'a olan secdevârî ubûdiyetiyle Üstad'ı uğurlamıştı. Bu defa da yine uzun bir mufarakattan sonra tekrar Üstad'a kavuşmanın

süruru içinde Hâlık-ı Rahmân'a secde-i şükranı kapamıyordu. Üstad, o mübarek çınar ağacına sarılmış, yanındaki talebelerine ve ahaliye kendisini yalnız bırakmalarını söylemişti. Zaten göz-yaşlarını tutamıyordu. Sonra, Nur dershanesi olan odasına girdi ve iki saat kadar kaldı. Hazin ağlayışı dışarıdan işitiliyordu.

Evet, şüphesiz rahmet-i ilâhiyenin nihayetsiz tecellilerine mazhardı. Bir zamanlar Şarkî Anadolu'dan Isparta havalisine sürülmüştü. Isparta'dan da, dağlar arasındaki Barla nahiyesine nefyedilmişti. Burada ölüp gidecekti. Eski tarihçe-i hayatının şهادetiyle, çok kahraman ve fedakâr olan bu zat, doğrudan doğruya Kur'ân-ı Hakîm'in hakikatlerini benimseyen, ferdî ve millî saadeti, İslâmiyet hakikatlerine sarılmakta gören ve bunu haykıran ve delâil-i akliye ile ilim meydanına çıkan bir kimse idi.

Üç devir geçirmiş, cebbar kumandanlara boyun eğmemiş, kudsî dâvâsından dönmemiş; yaralanmış, zehirlenmiş, ölmemiş; dağlar gibi hâdiselerin dalgalarından yılmamıştı.

Milletleri, kavimleri içine alan, zihniyet ve telâkkileri değiştiren asr-ı hâzırın cereyanları, bu zâtı Kur'ân ve iman dâvâsındaki yolundan çevirememişti. O, ruhundaki şecaat-i imaniye ile kat'î inanıyor-
du ki; dâvâ ettiği hakikat birgün milletçe benimsenecek, bir Said, binler, belki yüz binler Said olacak... İnsanlık camiasında neşrettiği hakâik-i imaniyenin fütuhâtı ve inkişafı başlayacak ve âfâk-ı İslâm'ı saran zulmet bulutları Kur'ân'dan eline verilen bu meş'ale-i hidayetle dağıtılacak; ölmeye yüz tutmuş zannedilen iman ruhu yeniden canlanacak; canlara can katacak, mânen ölmeye yüz tutan millet-i İslâmiye'yi ihyâ edecek; âleme efendi olan İslâmiyet'in –biiznillâh– cihana efendiliğinin maddî mânevî mübeşşiri olacaktı.

İşte, bu kudsî hakikatin hâмили ve naşiri olan ve hakikatte bugünkü beşeriyetin medâr-ı iftihar bulunan bu aziz zat, din düşmanlarının plânıyla –vaktiyle– bu beldeye gönderilmiş, Anadolu'dan tesis ettirilen rejimin aleyhinde bulunmasına, fiilî müdahalesine mümanaat olunmuştu. Heyhat! Esasen kendisi

siyasetten çekilmişti; ehl-i dünyanın dünyasına karışmıyordu. O, istikbalî nurlandıracak bir hakikatin telif ve neşrine çalışıyordu. Kâinatın sahibi ve hâdiselerin mutasarrıfı olan Allah, onun hâmisî, muîni ve yardımcısı idi.

İşte, yirmi sene sonra (1934'de Barla'dan ayrıldıktan yirmi sene sonra; yani 1954 senesinde) tekrar Barla'ya döndüğü zaman, hizmet-i imaniyesinde nâil olduğu büyük ikramları, inâyetleri düşünerek, müşâhede ederek mesrur oldu ve sürurundan ağlıyordu, secde-i şükrana varıyordu.

Hâl-i hazırda Üstad Isparta'da ikamet eder. Bazen Emirdağ'a, bazen Barla'ya gider. Buraları Risale-i Nur'un te'lif ve inkişaf merkezleri olduğu için ruhen çok alâkadardır. Hem, kendisi doksan yaşına yaklaştığı ve birçok defalar zehirlendiği için rahatsızdır. Hastalığı tarif edilmeyecek derecede ağırdır ve şiddetlidir. Ruhen, hissiyatı kuvvetli ve âlem, bâhusus âlem-i İslâm, bilhassa Risale-i Nur dairesi, vücud-u mânevîsi hükmünde olduğundan, her iki vücudundaki ıztırap şedittir. Gerçi talebelerinin duaları ve neşr-i envâr-ı imaniye o ıztırabına bir merhem ve devâ ise de, yine de pek vâsi şefkati itibarıyla zaman zaman ıztırabı şiddetlenmektedir. Bu itibarla, tebdil-i havaya çok muhtaçtır. Bir yerde fazla kalamıyor. Tebdil-i havaya çıktığı zaman hastalığı kısmen azalıyor, rahat nefes alabiliyor.

Üstad, Risale-i Nur kesretle intişar ettiğinden ve her yerde pek çok Nur talebeleri mevcut olduğundan, halklarla konuşmayı tamamıyla terk etmiştir. "Risale-i Nur, benimle sohbetten on derece ziyade faydalıdır." deyip ziyaretçi de kabul etmemektedir. Hattâ yanındaki talebeleriyle dahi zaruret halinde konuşmaktadır.

Artık hayatının son safhasına geldiğini söylemekte, daima içinde yaşadığı ayı çıkarabileceğinden şüphe eder bir vaziyette ecelini beklemektedir. Nur'ların neşriyatından memnun ve müteşekkirdir. Millet ve devletçe İslâmiyet ve saadet yolunda atılan her adımı takdir ve tasviple karşılamakta, Hak yolunda yürüyen,

İslâmî şeâiri ihya edenlere dua etmektedir. Aynı zamanda, âlem-i İslâm'ın maddeten ve mânîen selâmet ve saadetini dilemekte ve bu yolda girişilen dahil ve hariçteki gayretlerden hadsiz derecede sevinç ve memnuniyet duymaktadır.

Risale-i Nur'u Kur'ân-ı Hakîm'in bu zamana mahsus bir mucizesi bilmekte, bu vatânı komünizm tehlikesinden Risale-i Nur'daki hakikat-i Kur'âniye muhafaza ettiğini beyan etmekte ve âlem-i İslâm'la hakikî kardeşliğe ve uhuvvete ve ittifaka medar olacağını, dünyevî ve uhrevî saadetimizin bu hakikate yapışmamızda bulunduğunu duyurmaktadır.

Risale-i Nur'un Anadolu'dan başka diğer müslüman memleketlerde yayılmasının elzem olduğu kanaatindedir. Siyasî gayret ve faaliyetlerden evvel, Risale-i Nur'un neşrolunmasının daha menfaattar olacağını ihbar etmektedir. (Tarihçe-i Hayat / Barla Hayatı'ndan bir parça).

Barla'nın ikinci Nur Medresesi.

Nur Üstad'ın 1950'den sonra kaldığı yer: Nur Talebesi Enver Aşabey'in evi. Enver Efendi, Barla'da, Üstad Nur'un resmini çeken zattır.

BARLA KELİMESİ VE BARLA'NIN NURLU MENZİLLERİ

Barla Kelimesi ve Sırran Tenevverat

Barla, Latince bir kelimedir. Saklanan, gizlenen, siperlenen gibi manaları vardır. Nasıl Nur Risaleleri, “Sırran Tenevverat” (yani, gizli gizli aydınlanır, tenevvür eder) müjdesi altında parlamış ve bütün âleme intişar etmişse, aynen öyle Barla’nın ismi de aynı sırma mazhar olmuş ve o beşaret altına gizlenmiştir.

Allah’ın Arslanı, Habibullah’ın Damadı ve Amcası’nın evlâdı, hem gazi, hem de şehid Hazreti Ali Efendimiz’in müjdeli, kerametli haberinde şöyle diyor:

– “Sirâcü’n-Nur (Nurun kandili) gizlice, parlak bir şekilde yakılır. Sirâcü’s Sürc (Kandiller kandili) perde altında, gizli gizli yakılır ve nurlanarak yayılır.”⁵

Bedi’ manasına gelen Celcelûtiye’de geçen bu müjdeler, Nur Risaleleri hakkında verilen sevinçli, müjdeli ve kerametli haberlerdir.

Barla’nın Çeşmeleri

Barla’nın suları boldur. Mescidlerin ve çınarların serin gölgeleğinde pınarlar gürlüyor durur. Barla’nın etrafındaki dağlarda, yaylalarda ve ormanlarda da çok pınarlar vardır. Bazıları şunlardır:

⁵ Bkz.: Gümüşhânevî, Mecmûatü’l-ahzâb (Evrâd-ı Şâzilî), s.509-510.

Kara Kavak veya Paşa Kayası Çeşmesi⁶

Karaca Ahmet Pınarı

Ulu Pınar

Koca Pınar

Biy (Bey) Deresi Pınarı

Güdüük Su Çeşmesi

Gamber Çeşmesi

Yerli Çeşme

Pazar Camii Çeşmesi

Söğütlü Çeşme

Çarşılu Çeşme: Çam Dağı eteklerinde, Üstad'ın abdest alıp yudum yudum su içtiği çeşme.

Yokuşbaşı Çeşmesi: Üstad'ın sekiz sene kaldığı, Nurlar'ın ilk dershanesi ve medrese-i Nuriye'sinin altındaki çeşme.

Muş – Muş – Musaların Çeşmesi: Üstad'ın kendi tamir ettirecek imamlik yaptığı mescidin yanında bulunan çeşme. 1935'de, yanındaki mescid yıkılmış, taşları tepedeki okul için kullanılmıştır. Çeşme ise bugün hâlâ durmaktadır.

Ak Çeşme: Üstad'ın Barla'ya adım attığı 1 Mart 1927 salı günü, kaldığı Ak Mescid'in yanındaki çeşme. Ak'lar içindeki bu semtin karakoluna getirmişlerdi Nur Üstad Bediüzzaman'ı.

Barla'dan Çam Dağı'na uzanan üç-dört saatlik orman yollarında da çeşmeler, pınarlar vardır.

Barla'nın orman yollarından dört saatlik Çam Dağı'na gidebilmek büyük saadettir.

Bu aydınlık yollardaki çeşmelerden abdest almak, kana kana su içmek büyük bir mutluluktur.

⁶ Nur ikliminin şanlı askerlerinden Yüzbaşı Rafet Barutçu, ilk defa bu nurlu pınarın başında, nurlu Üstad'ı ziyaret edip Nurlar'a talebe olmuştu. (Şahiner)

Hele hele bu çeşmelerin başında sabah namazı kılmak ve seherleri yaşamak!

Gülün kokusunu, gülün güzelliğini tarif mümkün mü? İşte, Nur Risaleleri böyle güzel bir iklimde yazılmıştır. Barla'nın çınarları, Nurlar'a kürsü olmuştur. Barla'nın çeşmeleri, Nurlar'a konak olmuştur. Barla'nın dağları, Nurlar'a ders-hane olmuştur. Barla'nın ormanları Nurlar'a cami olmuştur. Barla sıddıklarının dere bahçeleri, Nurlar'ın cennet bahçesi olmuştur.

Barla'nın Nurlu Mevkileri

Nahiye'nin batı taraflarında “*Öğlen Taşı*” adı verilen yüksek ve sivri bir tepe var. Öğlen Taşı eteklerinde “Kara Kavak” veya “Paşa Kayası” mevkii vardır.

Yine Öğlen Taşı Tepesi'nin bağrında bir kilise vardır. Eteklerinde ise hamam harabeleri bulunmaktadır.

Güneyde *İlafa Deresi*, kuzeyde ise *Bey Deresi*.

Eğrenni yaylası.

Hastanın Belönü.

Güneylerin Isparta yolunda *Karacaahmed ziyareti*, *Karadut* gibi yerler Barla'nın çeşitli nur menzillerindendir.

İlk Nur Dershanesi'nin önü Barla Deresi'dir. Güneydeki bu dere ve tepeden sonra Koca Pınar'ın olduğu düz ovalar ve yollar vardır. Buradan ise Çam Dağları yaya olarak tam yedi saattir. Nur Üstad, Barla'dan çıkarak, bu uzun yollardan da Çam Dağları'na gidermiş. Barla'da Bey Deresi'ne doğru, yani kuzeydeki dört saatlik Çam Dağları yollarını çok dolaştık. Ama inşallah bir gün yedi saatlik bu güneydeki nurlu yollardan da Çam Dağları'na ulaşmak gönül niyazımızdır.

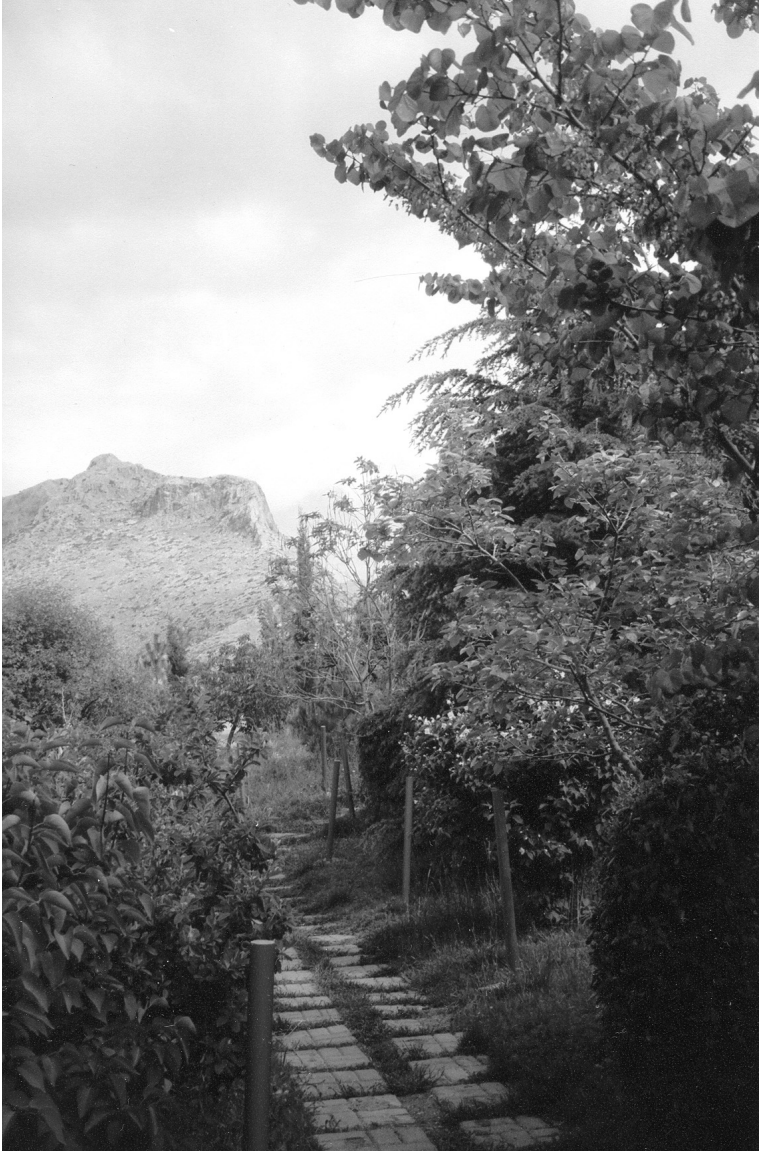
Altı “Ak”

Barla civarında altı tane “Ak”la başlayan belde tespit edebildik:

1. Ak Keçili
2. Ak Dağ
3. Ak Çaşar
4. Ak Pınar
5. Ak Doğan
6. Ak Belenli

Yüzbaşı Refet Barutçu'nun Nur Üstad'ı ilk defa ziyaret ettiği Karakavak Paşa Kayası Pınarı'nda namaz ve niyaz. (2005)

*Cennet'e dair olan Yirmi Sekizinci Söz'ün yazıldığı ve
Sıddık Süleyman Kervancı'nın Dere Bahçesi iken "Cennet Bahçesi"
namını alan bahçesinden iki manzara.*

Barla Dağı

Güney Anadolu'nun Göller Bölgesi'ndeki dağın en yüksek tepeleri 2734 metre yüksekliğe sahip Gelincik Ana ile 2860 metrelik Ayı Yatağı Başı'dır.

Barla Dağı doğuya doğru büyük bir çıkıntı yapar ve birçok derenin kaynağını verir.

Buzul devrinde, dağdaki buzulun 2050 metreye kadar indiği, buzul taşlarından anlaşılır. Kuzeydoğu ve doğu yamaçlarında karaçam ve köknar ormanları ve fundalıklar vardır. Bir kısmı da çayır ve otlaktır. (Meydan Larousse, c. 2)

Barla'da Bahar

Barla baharında, bağ ve bahçelerinde ne güzel gönül nağmeleri yazılmıştı.

Seksen senedir Barla'yı terennüm eden çok şiirler yazıldı. Bizce bu gönül seslenişlerinin en güzeli ve duygulusu Hilmi Doğan Beyefendi'nin mısralarıdır.

Doğan Bey, bu manzumesini kırk yılı bulan, eski bir zaman içinde yazmıştı.

Bahsi geçen şiir, 7 Temmuz 1970'de haftalık İttihat Gazetesi'nin yüz kırkıncı sayısında yayımlanmıştı. O günlerde Barla aşk ve sevgisiyle yapmaya çalıştığım "Aziz Barla" isimindeki araştırma ve röportajlarım İttihat Gazetesi'nde yayımlanmaya devam ediyordu.

Doğan Bey, şiirini "H.D." harflerinden oluşan bir rumuz kullanarak yayımlatmıştı. Ne büyük hikmet ve ne büyük güzellik ki Hilmi Doğan Beyefendi bunlardan habersizdi. Bir his ve bir önseziyle açıktan imzasını atmamış, onun yerine rumuz kullanmıştı. Zaten bu saklamak ve gizlemek de – bir manası da "saklamak, gizlemek" olan– Barla'ya yakışıyordu. O günlerin şartları

karanlıktı. O günlerde devlet memuru olduğu için bu nurlu šiiri yazmaktan dolayı ceza alabilirdi. Bu ceza tehlikesinden dolayı imzasını gizlemişti(k).

*Tepelice, Çam'a çıktım,
Gelincik Dağı'na baktım,
Mümkün olsa kalacaktım,
Bir ömür boyu Barla'da.*

*Seherde açan güllerin,
Çeşmindeki bülbüllerin.
Cennet yurdumda göllerin,
En güzel soyu Barla'da.*

*Karadut, Cennet Bahçesi,
Karakavağın meşesi,
Ulu Çınar'ın gölgesi,
Gölgeler koyu Barla'da.*

*Çam Dağı'ndan esen yeller,
Zikir arkadaşı dallar,
Üstad'a muntazır yollar,
Gelecek deyi Barla'da.*

*Yeter ey nefs-i pür nâdân!
Fâriğ ol hubb-u dünyadan,
Bir gececik olsun uyan,
Bırak uykuyu Barla'da!*

H.D.

ANADOLU'DA TEVHİD NURU

Anadolu, bir Cuma vaktinde, kutlu bir zaman diliminde, tevhidin nuruna kavuşmuştu. Bizans nezdindeki hristiyanlar, Malazgirt'te Muhammed Alparslan'ın mü'min askerlerine mağlup olmuşlardı.

Tarihimizde, o eşsiz zaferlerimizin sesi mehterin nağmeleri bu güzelliği ne güzel seslendirmektedir:

*Bir cuma sabahı Allah'a karşı,
Malazgirt'te elli dört bin er,
Söylediler en güzel marşı:
Allahu Ekber, Allahu Ekber!*

Hazreti İsa'nın Havârîleri Anadolu'da

Hazreti Meryem vâlidemizin nur evladı Hazreti İsa Aleyhis-selâm, Alparslan Gazi'den yüz yıllar önce yine nur için, yine tevhidin nuru için havârîlerini Anadolu iklimine göndermişti.

Havârîlerden birisi Antakya'ya ulaşırken, diğeri de Kıbrıs üzerinden Antalya-Isparta yoluyla Eğirdir, Nis, Bedre, İlama, Yalvaç ve Barla'ya ulaşıyordu.

Arz etmeye çalıştığım beldelerde Hazreti İsa Aleyhisselâm'ın havârîlerinin birçok eseri bulunmaktadır.

Barla'daki Ulu-Nur Çınarı'nın dibindeki antika sütun kâidesinden, Barla'nın sağ tarafından yükselen bir minare gibi sivri tepeye ve dağa Barlalılar “Öğlen Taşı” adını vermişlerdir. Bu

dağın tepesinde ve bağrında bir sunak, yani mabed bulunduğu gibi, yine dağın tam orta yerinde Barla Kilisesi bulunmaktadır. Aşağılarda ise, bir hamamın kalıntıları yer almaktadır.

Barla'nın "Öğlen Taşı" denilen yüksek, dik ve sivri tepedeki sunak eskiden yel değirmeni olarak da kullanılmıştır.

Sunak; "sunmaktan" geliyor bu isim. Mâbedlerde, kurban kesmek, ateş yakmak ve dinî merasim yapmak için kullanılan yüksekçe taştan masaya denir. Mısır, grek, romen, yahudi ve hristiyan sunakları olmak üzere çeşitleri vardır.

Barla, batı dillerinin anası ve kökü sayılan Latince'den gelmiş bir kelimedir. Saklanan, gizlenen ve kendisini örtüp kapatan anlamları vardır.

Ne ilâhî bir tevâfuk! Bugün dünyanın dört bir yanında, insanlığın dersi olan Nur Risaleleri'nin mümtaz bir vasfı, bir husûsiyeti çok ehemmiyetli bir tecellisi "Sırran Tenevverat", yani "saklanarak ışığa kavuşma ve nurlanma, bu şekilde tenevvür etme"dir.

Yine bahsimizle alakalı olarak Isparta'nın Dere Mahallesi'nde bulunan ve "Sürmeli Hâfız" unvanlı Ahmed Mutf Efendi, otuzlu senelerde Barla Lahikaları'ndaki bir nur mektubunda, nur Üstadına şunları yazmaktadır:

Dereli Hâfız Ahmed Mutf'ın Mektubu

Isparta'nın Dere Mahallesi'nden olan bu zat, 1897'de Isparta'da dünyaya gelmişti. 1967 yılında ise yetmiş yaşlarında iken vefat etmişti. Isparta Nur Talebeleri'ndendir. 1943'de Üstadiyla birlikte Denizli'de mevkuf olmuş ve daha sonra da beraat etmişti. İstanbul'da hâfızlığa çalışırken kendisine "Sürmeli Hâfız" derlermiş.

Barla Lahikası'nda geçen mektup, Isparta'nın Dere Mahallesi'nde oturan Sürmeli Hâfız Ahmed Efendi'nin gördüğü nurlu bir rüyaya dairedir:

Dereli Hâfız Ahmed Efendi'nin çok mânidar rüyalı bir fikrasıdır.

Aziz ve Müşfik Üstadım, Efendim!

Bir gün âlem-i menamda bir sahrada gezerken, birçok kalabalık ahalinin içine girdim. Dersim olan kelime-i tevhide devam ediyordum. O ahâlinin cümlesi nasârâ imiş. Biz âşikâre kelime-i tevhidi çektiğimizden hepsi bize iştirak etti. Her yüz başında, “Muhammedün Resûlullah” diyorum. O nasârâlar, “İsa Ruhullah” diyorlar. Onlara dedim ki: “Yahu, biz İsa’yı (aleyhisselâm) tasdik ediyoruz.” Ve kendilerine kelime-i tevhidi okudum, “İsa Ruhullah” dedim. “İşte bakınız, ben sizin peygamberinizi tasdik ediyorum. Siz de bizim peygamberimizi tasdik etseniz ne olur!” dedim. “Hayır! İsa (aleyhisselâm) gökten inmedikçe ve sizin peygamberinizi âşikâr tasdik etmedikçe biz tasdik etmeyiz.” dediler. Bunun üzerine yanımda iki arkadaş bulundu. Lâkin arkadaşlarım kimler olduğunu bilmiyorum. “Biz dua edelim de İsa (aleyhisselâm) gelsin ve bizi nasıl tasdik ediyor, göreceksiniz.” Dua ettik. İki kişi “Âmin!” dediler. Lâkin İsa (aleyhisselâm) gelmeyince müteessir olduk. Yine dua ettik, “Ya Rabbi! Bizi bunların yanında niçin mahcup çıkarıyorsun?” dedik. “Bu din âlî değil mi?”

Tahminen, arası bir saat veya bir buçuk saat sonra, karşıdan üç kişi çıktı. Elhamdülillâh, İsa (aleyhisselâm) geliyor. Baktım, birisi sakallı, ikisi şâbb-i emred. Dedim: “İsa (aleyhisselâm) otuz üç yaşında olduğu hâlde göğre huruç etti, niçin sakalında beyaz var?” Kalbime geldi ki, “Allahu a’lem, İsa (aleyhisselâm) değilse!” Bu zât ve iki arkadaşıyla yanımıza geldiler. Dikkatle baktım, üstadımızın simâsı ve elbisesidir. Bizim yanımıza gelince, bizim altımız mağara imiş. Yanındaki iki kişiye emretti: “Şurada kilitli salipler, haçlar var; cümlesini çıkarınız!” çıkardılar. Nasârâlara karşı hepsini kırdı ve kelime-i tevhid getirip Peygamberimiz’i tasdik edince, biz de nasârâlara, “Bakınız, işte İsa (aleyhisselâm) ın vekili geldi.” deyince cümlesi tasdik ettiler.

Allahu a'lem, bu rüyanın bir tâbiri şudur ki; Üstadımızın Kur'ân-ı Hakîm'den aldığı ve neşrettiği Risale-i Nur vâsıtasıyla nasârânın bir kısmı İslâmiyet'i kabul edecek ve nasârâ müslümanları veya hristiyan mü'minleri hükmüne geçip Üstadımızın sözlerini İsa'nın (aleyhisselâm) sözleri nev'inden hüsn-ü kabul edeceklerine işârettir.

Evet, Risale-i Nur'da öyle bir kuvvet vardır ki, Avrupa'nın en muannid filozoflarını dahi teslime mecbur eder. Her ruhun bir ihtiyac-ı hakikîsi olan hakikî iman nurunu arayan hristiyan muvahhidler, elbette Risale-i Nur'u görseler, (Hazreti İsa'nın (aleyhisselâm) vesâyâsı nev'inden) kabul edip sarılacaklardır. (Barla Lâhikası, s. 147-148).

Dereli Mutâf Hâfız Ahmed

Barla Dağları'nda İsa Aleyhisselam'ın havârîlerinin saklanarak Allah'a ibadet ettikleri mâbed. Dağın (Öğlen Taşı) zirvesinde, kayaların içine oyulmuş bir ibadet yerine ait iki farklı manzara

Barla Dağı'nın bağrında bir havâri kilisesi.

HAVÂRÎLER NUR YOLLARINDA

Yalvaç

Barla Dağı'nın karşısındadır. Yalvaç; peygamber, nebi, resul, kitap getirilmiş elçi anlamındadır. Yalvaç'ta, havârîlerin birçok eserleri bulunmaktadır.

İsa Aleyhisselâm'ın havârîleri, Kıbrıs, Antalya, Isparta, Eğirdir'den, ileride Anadolu'da tulû edecek olan Risale-i Nur menzillerine (hâssaten Nis, Bedre, İlema, Barla, Yalvaç, ... gibi yerlere) gelmişlerdi.

Şem'ûn-u Safa Hazretleri

Aziz havârîlerden olan Şem'ûn-u Safâ Hazretleri'nden, Nur Üstad On Dokuzuncu Mektup olan Peygamberimiz'in mu'cizelerinin anlatıldığı risalenin bir hâşiyesinde bahsetmektedir:

“Seyyah-ı meşhur Evliya Çelebi, Hazreti Şem'ûn-u Safâ'nın türbesinde, ceylân derisinde yazılı İncil-i Şerîf'te, bu gelen âyeti okumuştur. Resûl-i Ekrem (aleyhissalâtü vesselâm) hakkında nâzil olan âyet: ایتون Bir oğlan, أزربون yani İbrahim neslinden ola.. پروفتون peygamber ola.. لوغسلین yalancı olmaya.. بنت O'nun افزولات mevli-di Mekke ola.. كالوشير sâlihlikle gelmiş ola.. تونومنین onun mübarek adı *مواميت Ahmed, Muhammed ola.. ايسفدوس O'na uyanlar تاكرديس bu cihan ıssı⁷ olalar, بیست بیث dahi ol cihan, ıssı ola...

⁷ Is; sahip, mâlik manalarına gelmektedir.

* Bu “Mevâmît” kelimesi “Memed”den ve “Memed” dahi “Muhammed”den tahrif edilmiş.” (Mektubat/19. Mektup/16. İşaret)

Barla Dağları'nda hâfızasından bu bahsi nakleden Nur Üstad'ın eşsiz hâfızasına binler barekallah!

Nice aramalardan sonra, on ciltlik Seyahatname'nin üçüncü cildinde bu nurlu havârî Şem'ûn-u Safâ Hazretleri'nin bahsini şöyle bulmuştuk:

“Hazreti Şem'ûn-u Safâ ziyaretgâhı: Hazreti Mesih (aleyhisselâm)'ın on iki halifesi vardı. Bunların birincisi Habib-i Neccâr, ikincisi de Şem'ûn-u Safâ idi. Yunanlılar buna peygamber derlerse de aslı yoktur. Hazreti İsa, çocukluğunda bunların kucağında yetişmiştir. Bu Şem'ûn, Hazreti Yahya'nın akrabalarından idi. Hazreti Mesih'in göğe çıkmasından sonra Nablus şehrini terk edip, çok zaman Antakya'da Habib-i Neccar ile oturmuş idi. Habib-i Neccar'ın şehid olmasından sonra nice zaman seyahat etmiştir. Yaşlandığında bu Nakura'da şehid olmuştur. Hristiyanlar onu burada defnedip, üzerine kayserlerden biri bir kubbe, etrafına da güzel bir bahçe yaptırmıştır. Bütün Muhammed ümmetinin ziyaret ettiği gibi, hâlen hristiyanların da ziyaretgâhıdır. Nice yüz Dürzî dervîşi ve fukaraları vardır. Nurlu kubbesinin içi çeşitli balmumu ile süslüdür. Şamdan, kalıç ve meşâleler ile donatılmış ve on iki havârî aşkına on iki kandil maşallah gece gündüz devamlı yanmaktadır. Hiç sönmemişlerdir. Bütün hizmetkârları bu işle görevlidirler. Zeytinyağı yaktıklarından her köyden yüzlerce kap zeytinyağı gelir. Sığırları dağlarda başıboş gezer. Asla kurtlar saldırmaz, hırsızlar uğramaz.

Bir de bu köy halkının evlerinin kapıları gece gündüz açıktır. Gayet düzenli Dürzîleri vardır. Bütün eşyaları her tarafta meydandadır. Hiç kimse dokunmaz. Bu da güzel bir âdettir. Hristiyanların bir müşkülü olsa, bu türbeye gelip Şem'ûn-u Safâ'nın el yazısı ile ceylân derisi üzerine yazılmış ve hâlen türbede bulunan İncil âyetlerine el sürüp yemin ederler. Eğer yalan söylerler ise ölürler.

Fakat suçlular korkup türbeye yaklaşmadan önce kaçarlar. Ben, bu İncil'i yedi kere açıp seyrettim. Ma'kûlî yazısına⁸ benzer bir yazıdır. Masraf kâtibi Rum Mehmed Ağa ile bu gerçek İncil'den Hazreti Peygamber hakkında Hazreti İsa'ya gönderilen âyeti çıkartıp buraya yazdım. Âyet-i şerif, İncil'den olup, Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve sellem) için söylediklerinin Türkçe'si şöyledir:

'Bir çocuk, Azer oğlundan peygamber ola. Yalancı olmaya. Onun doğumu Mekke ola. Doğrulukla gelmiş ola. Onun mübarek adı Ahmed Muhammed ola. Ona uyanlar bu cihan ısı olalar. Dahi ol cihan, ısı ola.'

Şem'un-u Safâ Hazretleri'nin Habib-i Neccâr camii ve türbesindeki kabri (merkadi).

Bu Şem'un yazısı ile yazılan İncil'den bu âyet-i şerife çıkarılıp yazıldı. Daha nice şeyler seyredildi. Buraları ağaçlıklı bir yer olduğundan bütün İslâm askerleri gezinti için buralara gelir. Burada

⁸ Bir yazı stili.

bütün Akdeniz, kara tarafından Balbek, Bikâ Sahrası, Rebve Boğazı, Yezid Nehri, Deyr-i Cebeli, Zeydaniye Kalesi, Şakif Kalesi, Sayda Kalesi, Beyrut ve bütün Maanoğlu Dağları görünür.”

Şem'ûn-u Safâ ismindeki bu aziz ve inanmış şahsiyetin ismi bazı yerlerde de *Simun Petrus* şeklinde geçmektedir. Yine kaynaklar bu aziz için şu malumatı da vermektedir:

“Şem'ûn-u Safâ, Hazreti İsa Aleyhisselâm'ın havârilerindendir. *Petros* veya *Sen Piyer* de denilmektedir. Bu aziz havârî, Antakya Kilisesi'ni de yaptıran bir şahsiyettir. Milâdî 65'te Roma'da Neron tarafından hapsedilmiştir. Daha sonraları ise, zulmen çarmıha gerilerek şehid edilmiştir. Havârî Şem'ûn-u Safâ'nın, Hristiyan dünyasına büyük hizmetleri olmuştur.”

Gönül-Nur Dostum Abdullah Aymaz, bahsimizle alâkalı olarak 31 Temmuz 2005 tarihli Zaman Gazetesi'nde şunları yazmaktadır:

Denizi İbrikte Göstermek

Kur'ân-ı Kerîm, bazı olayları anlatırken, yer ve zaman göstermez. Böylece tarih boyunca dünyanın pek çok yerinde ayrı ayrı zamanlarda yaşanmış benzer olayların sadece orijinal bir numûnesini takdim ederek, o cüz'î misal ile hepsini bir nevi hatırlatmış ve sergilemiş olur. Meselâ Kehf Sûresi'nde, Ashâb-ı Kehf'ten bahsedilir. Ama yeri ve zamanı tayin edilmez. Çünkü dünyanın pek çok yerinde hatta Anadolu'nun üç-dört vilayetinde Ashâb -ı Kehf ile ilgili mağaralardan söz edilmektedir. Asıl kast edilen hangisidir bilmiyoruz, ama hemen hemen hepsinde de benzer durumlar yaşanmıştır. İnsanlar imanlarını koruyabilmek için mağaralara, yeraltlarına çekilmişlerdir. İlk hristiyanlar, Roma'da böyle yerlere gizlendikleri gibi, Kırşehir, Nevşehir civarında yüzlerce insan da böyle yeraltı korunaklarına sığınmışlardır. Kur'ân-ı Kerîm, Yâsîn Sûresi'nin hemen ikinci sayfasında bazı elçilerden bahsediyor: “*Şimdi sen onlara*

bir misâl getir. Malum şebir halkına, onlara da elçiler gelmişti. Evet, iki elçi gönderdik onlara. “Yalancı!” dediler onlara. Bunun üzerine, güçlendirdik onları bir üçüncü elçi ile. Dediler hep birden “Biz Allah’ın elçileriyiz sizlere!” Ahâli dedi ki: “Doğrusu Rahman’ın indirdiği bir şey yok! Siz de bizim gibi bir beşersiniz, evet evet... Siz sadece yalancısınız!” Elçiler dediler: “Elbette biliyor Rabb’imiz, size gönderilen elçileriz biz; Açıkça tebliğden başka bir şeyle yükümlü değiliz biz.” Ahâli dedi ki: “Siz uğursuzsunuz siz, şayet vazgeçmezseniz, sizi taşlarız, acı mı acı bir azap size dokundururuz.” Elçiler cevap verdiler: “Uğursuzluğunuz sizinle beraber, çünkü siz imansızsınız, irşad edildiniz diye mi böyle söylüyorsunuz? Haddi aşan toplumun tekisiniz siz!” (Yâsîn Sûresi, 36/13-19).

Kimdir bunlar? Bazılarına göre, bunlar bir zaman diliminde gönderilmemiş. Bilakis ayrı ayrı dönemlerin elçileridir. Hatta bunlar için “Bunlar Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Muhammed Aleyhimüsselam’dır.” şeklinde değerlendirme yapanlar bile vardır. Bazıları bunların üç peygamber değil, üç havârî olduğunu söylemiştir. Aslında bu ifadeler her peygamber döneminde çeşitli yerlere tebliğ için gidenleri ifade edeceği gibi daha sonraki diriliş hareketlerindeki fedakâr ve cefakâr dindarların hâllerini de anlatmaktadır. Bunlardan bir cüzi misali de Isparta / Yalvaç civarında yaşananlar olabilir. Bir kral, bir dönem kurulan 25 şehre kendi ismini hatırlatması için “Antiocheia” adını verdirmiştir. “Antakya” şehrimiz bunlardan birisi olduğu gibi Yalvaç’ta kurulan Antiocheia da bunlardandır. Bazı Kur’ân-ı Kerîm meâllerinde, Yâsîn Sûresi’nde geçen bu olay, Hatay Antakya’da geçmiş olarak izah edilmiştir. Bu kıssa Antakya’da geçmiş olabilir. Ama burasının Isparta veya Antakya’nın olması da mümkündür. Zaten Yalvaç isminin manasına bakacak olursak, kök olarak “yalvaç” yalvaran, dileyen iken, haber getirici, elçi, müjde veren ve peygamber mânâlarında da kullanılmıştır. Bu bakımdan oraya gelen elçilerin menkıbeleriyle alâkalı olabilir. Buraya tevhidi tebliğ için gelen

elçi ilk gün iyi karşılanmış. İkinci gün Hz. İsa Aleyhisselam'ın peygamberliğinden bahsedince kovulmuştur. Daha sonra diğer tapınaklara gitmiştir. Burada aslında hem Hristiyanlık öncesine hem de sonrasına ait pek çok tarihî eser bulmak mümkündür.

Çok enteresan bir tevafuktur. Yalvaç'ın karşı yamacındaki Barla da, bütün dünya materyalizmine karşı Kur'ânî Tevhid'in aklı ve kalbi iknâ eden bütün ince ve derin delillerinin yazıldığı merkezdir. Evet, Barla'da dağlar büyüklüğünde taşları bulunan manevî bir kale inşâ edilmiştir. Bu inşâ ve tamir, küçük bir iş değildir. Bilâkis bütün insanlığın dertlerini tedavi, kalb-i umumi ve vicdan-ı umumînin ıslahı gibi çok büyük mânevî bir hizmeti ihtiva etmektedir.

Habib-i Neccar ve Antakya

Mehmed Tekin Bey'in kitabında da Şem'un-u Safâ Hazretleri ile ilgili şu bilgileri okumaktayız:

Şem'un, Hz. İsa'nın on iki havârîsinden birisidir. Halim-selim, temkinli, bilgin bir kişidir. İbnü'l-Esir'e göre Şem'un, Tiberius döneminde hapse atılmış, daha sonra hapisten kurtularak Antakya'ya gidip oradaki insanları Hristiyanlığa davet etmiştir. Hattâ Evliya Çelebi hem Habib-i Neccar'ın, hem de Şem'un-u Safâ'nın havârî olduklarını, Hz. İsa'nın, çocukluğunda bunların kucagında yetiştiğini ve Şem'un'un, Hz. Yahya'nın akrabalarından olduğunu belirtmiştir. Buna göre Şem'un, Hz. İsa'nın göğe çıkmasından sonra Nablus şehrini terk etmiş ve çok zaman Antakya'da Habib-i Neccar ile oturmuş, Habib-i Neccar'ın şehit edilmesinden sonra nice zaman seyahat etmiş, yaşlandığında Nakura'da şehit olmuştur. Hristiyanlar onu buraya gömüp, Roma krallarından biri de üzerine kubbe çattırmış, bir güzel bahçe ile çevresini bezetmiş. Burası, daha sonra, bütün müslümanların ve hristiyanların ziyaret ve dinlenme yeri olmuş-

tur. Ziyaret, Nakura boğazı civarında Şem'ûn-u Safâ köyündedir. İçinde on iki havârî aşkına on iki kandil, gece-gündüz yanar, asla sönmez. Bütün hizmetliler bu işle görevlidir. Çelebi, Şem'ûn-u Safâ ziyaretinde Şem'ûn'un kendi eliyle ceylan derisi üzerine yazdığı İncil'in burada saklandığını, bir problemi olan hristiyanların bu İncil'e el vurup yemin ettiklerini kaydeder. Bunun dışında, Kilis'in Nureddin Mahallesi'nde Halep'in Süveykatü Ali Mahallesi'nde" ve Debbagatü'l Atika Mahallesi'nde de birer Hz. Şem'ûn makamı vardır. Ayrıca Halep Vilâyeti Salnâmesi'nde, Rûmî 26 Temmuz – Milâdi 7 Ağustos tarihinde kutlanan bir "Şem'ûn Yortusu"ndan söz edilmektedir.

Şem'ûn-u Safâ Hazretleri'nin türbesinin bulunduğu Habib-i Neccar türbesi ve camiinin minaresi.

*Barla Havâri Kilisesi'nin kapı ve tepeden görünen
iki manzarası (diğeri yan sayfada).*

İsa Aleyhisselâm'ın havâriîlerinden sadece iki eser: (altta) Nur-Ulu çınarın önünde bir sütun kaidesi. (arka sayfada) Bey (Biy) Deresi çeşmesi. Burası 1980'lerden sonra yapılırken ortaları oyuk iki taş yapı, toprak altından çıkarılmıştı. Şimdi bu yapıyı, pınara inen merdivenlerin kapısının iki yanına dikmişler. (2006)

GÖNÜLLERDEKİ BARLA

Barla'da Bir Misafir

Bahar başlamak üzere idi. Havaya, suya cemre düşmüş, sıra toprağa gelmişti. Toprak yağmur bekliyordu. Toprak rahmet bekliyordu. Semada yer yer rahmet bulutları toplanmaya başlamıştı. Gökyüzünün gözlerinden dökülen damlalar toprak anayı güldürecekti. Barla'nın "aziz misafir"i de baharla birlikte güller beldesine teşrif etmek üzereydi.

Yeşillikler içindeki Barla iskelesine bir yelkenli kayak yaklaşır. Yelkenlide bir jandarmadan başka dört kişi daha vardır. Yolcular kayıktan inerken sahildeki keklikler havalanmaktadır. Jandarma elli yaşlarındaki, fakat çok daha genç ve dinç görünen "misafir" in koluna girmiş, beraberce yavaş yavaş bayır çıkmaktadır. Bu, yalnız ve garip "misafir" in sepeti ile bohçasını iskeledeki korucunun merkebine yüklemişlerdir. Elinde sadece bir Kur'an-ı Kerim ile bir seccadesi vardır. Korucu, havalanan kekliklere ateş etmek istemiştir. Fakat o şefkatiyle, sevgisiyle kâinatı kucaklayan garip "misafir" buna mani olur.

"Kardaşım! Mevsim bahar, bu hayvanların yumurtlama zamanıdır. İstersen gel ilişme, bu hayvanlara yazıktır." der.

Gözünü kırpmadan yavrulu yavrusuz masum hayvancıkları avlayan korucu şaşırmış, donup kalmıştır.

"Kardaşım!" hitabı şimdiye kadar duyduğu ses ve hitaplara

benzemiyordur. Bu seste şefkat vardır, bu seste merhamet vardır ve bu seste âhenk ve tatlı bir edâ vardır.

Barla'nın gül bahçelerinin arasından geçip giderken keklikler havadan adeta onlara eşlik etmektedir. Güller henüz tomurcuk halinde, bülbüller ise gelmemiştir. O yıl Barla yaylasında o zamana kadar görülmemiş bir kış hüküm sürmüştür. Kar, tipi, bora ve fırtına yeni ve taze fidanları değil asırlık çınarları bile sarsıyordu. Sanki yerinden oynatıp söküp atmak istiyor gibiydi. Fakat âsi insanın keyfini kâinata mühendis yapmayan Ezeli Kudret, her kıştan sonra bir bahar, her geceden sonra bir nehar getirecekti. Artık şiddetli geçen kış bitmiş, nevbaharın tebessümü ile Barla bahçelerinin gülleri yapraklanmış, bülbülü çağırmaya başlamıştır!

Küçük nahiye'nin "Büyük Misafir"ini ilk gece Ak Mescid'in yanındaki karakolda ağırlamışlardır. Bu aziz misafiri, ertesi sabah nahiye'nin eşrafından Muhacir Hâfız misafir eder. Üstad'a Muhacir Hâfız sinisini açmış, mihmandar olmuştur.

Misafirliğin ilk günleri idi. Üstad, yalnız başına dağlara gidiyordu. Birçok büyüklere mesken olan, mekân olan, makam olan başı dumanlı dağlar binicisini bulan küheylan gibi canlanmış, şenlenmişti. Üstâdlara üstâd olan garip "misafir", Barla yaylasından, Gelincik tepesinden, Çam Dağları'ndan insanlığa dersini vermeye başlamıştı bile... Minberdeki hatip gibi, kürsüdeki profesör gibi tarihin sînesindeki Akşemseddinler gibi...

Bu aziz misafir, dâvâsına o kadar inanmış, kendinden o kadar emindi ki, engin bir teslimiyet, derin bir tevazu ve tevekkül içinde idi. Kendini yokluğa bürümüşü: "Ben yokum, benim kudret ve ehliyetim de yoktur." diyor, böyle dedikçe "var" oluyordu. Yokluk içinde sonsuz ve tükenmez bir servete sahip olmuştu. İnanmış gönüllerde, mü'min sînelerde, manevî taht ve saltanat kurmuştu. Denize atılan taş gibi dalga dalga, halka halka büyüyor, genişliyordu.

Gündüzleri kırlarda, bayırlarda bahar ve yaz yağmurlarında şemsiye altında, geceleri ise gaz lambasının sönük ve isli ışığında yazıyor, bazen de yazdırıyordu. Yazanlara para veriyordu. Kudret ve dehâsını mürekkep veya sabit kalemle kâğıt üzerine aktarıyordu. Kâğıt bulmak da bir problem idi. Bazen kese kâğıtlarına, bazen ilkokul çocuklarının renkli elişî kâğıtlarının beyaz yüzüne yazıyordu. Elindeki sabit kalem, rengarenk çiçekler gibi, bahar yağmurundan sonra semâyı kuşatan gökkuşağı gibi renkler açar, kırmızı, mavi, sarı, yeşil kavisler halinde kâğıt üzerinden ebediyetlere akıp giderdi. Kara kıştan sonra gelen bahar gibi, Barla bağlarının köşklerinden dökülen siyah mürekkepler al al güller hâlinde hakikat çiçekleri açıyor, Nur ve Gül fabrikasının kâtiplerini sonsuz bir şevk ve sevince boğuyordu.

Kâtipler, müsvedde kâtipleri, tebyiz kâtipleri, geceleri gündüzlere, gündüzleri gecelere katarak yazıyordu. Dizüstü kibleye doğrulur, alın damarları kabarıp, ak ve pâk alını gökteki hâle gibi bulutlara karışırdı. Göklerin, bulutların sahibi olan Allah, tevfikini ona yâr etmişti. “Yâ Rab! Güldür Said’i, tâ gülmesinden güller açılsın!” diyen dillerin dualarını reddetmemiş, kabul buyurmuştu. Gül şehrinin gülleri gonca gonca önce Anadolu’yu, sonra da dünyamızı ıtır ile muattar eylemişti.

Barla Sıddıkları

O gün bardaktan boşanırcasına yağmur yağmıştı. Öğleden sonra başlayan bu yağmur, ikindiye kadar devam etmişti. Gök gürlüyor, şimşekler arka arkaya çakıyordu. Nihayet öfkesi geçen gökyüzü sakinleşmiş, ekşi fakat merhametli yüzü, güneşin çıkmasıyla yeniden tebessüme başlamıştı. Yağan rahmeti müteakip etrafı tatlı bir toprak kokusu kaplamıştı. Ağaçlar, yapraklar ve çiçekler yıkanmış; pırıl pırıl parlıyordu. Barla dağları rahmete hasret kalmış, Barla bağları rahmete susamıştı. Suyu hasret, rahmete hasret, yağmura hasret Barla toprağı, emdikçe emmiş-

ti rahmeti. Sînesi uzun zamanın susuzluğu ile öyle teşne idi ki hiç dinmesin bu rahmet diyordu. Bu bol rahmetten sonra, Eğridir Gölü'nün ufkundan yükselen gökkuşağı semâyı sarmıştı. Kırmızı, mavi, yeşil ve sarı rengârenk... Bir ressamın fırçasından çıkan tablodan daha sanatlı, daha renkli ve daha ahenkli idi. Evlerinden sokağa fırlayan köy çocukları, ellerini çırparak sevinç içinde “Yeşili benim... Yeşili benim!” diye yeşile sahip çıkıyorlardı. Hiçbirisi yeşilden gayrisine razı olmuyordu. Çocuk kalbi, yeşilde hayat, yeşilde saadet olduğunu hissediyordu. Bu esnada karşı tepelerden “Hey! Hey!” diye çoban sesleri geliyordu. Dağlardan tepelerden yuvarlanarak inen keçilere mukabil ‘koyunlar, kuzular meleyerek ağır ağır yollarına devam ediyordu. Nisan yağmurları olduğu gibi üzerlerine boşanmıştı. Koyunlar, kuzular, keçiler sırlıklam olmuştu. Sürünün etrafında bir arslan edası içinde dolaşan muhâfız köpekler de o günkü rahmetten hisselerini almıştı. Sürüdeki hayvanlar birer ikişer ağıllarına dağılırken, tâ karşıki tepeden bir zât gözüktü. Ağır ağır tepeden dereye doğru iniyordu. Hâlinde ve istikametinden anlaşılan biraz uzaktan geliyor olmalıydı. Evet... Koca Pınar'dan geliyordu. Koca Pınar; suyu bol, etrafı yemyeşil bağ ve bahçelerle çevrili serin, koyu gölgeli bir mevkî idi. Sabahın erken saatlerinde Üstad, o taraflara giderdi. Elinde küçük bir sepeti vardı. Sepette bir demlik, bir-iki çay bardağı, bir parça ekmek, peynir, kâğıt, kalem, mürekkep ve Kur'ân-ı Kerim...

Rahmetin bol olduğu bu günde, Koca Pınar'da İlâhî Rahmet Koca Üstad'da bol bol tecellî etmişti. Billur pınarlardan boşanan sular, semadan boşanan rahmet ve sonsuz rahmetin altında Barla'nın ve Barlalıların Aziz Misafiri, şemsiyesinin altında yazıyordu. Resûl-ü Ekrem'in (s.a.s.) mu'cizelerini yazıyordu. Kaleminden çıkan mânâlar rahmet gibi çağlıyordu. Gürül gürül şelâleler gibi akıyordu. Bir milletin var oluş veya yok oluş dâvâsında, büyük yükün hâmili Bediüzzaman, tezgâhını almış

ilmek ilmek rahmet altında eşya ve mâsivâdan fütursuz dâvasını destanlaştırıyordu.

Yağmur dinince o da yola çıkmış, yavaş yavaş evine dönüyordu. Yollar çamurdu, yollar taşı, yollar inişli-çıkışlı idi. Fakat ondaki azim, ondaki irade, düşmanlarını bile hayran bırakmıştı. O, yoklukta varlığı, zahmette rahmeti, musibette saadeti bulmuştu. “Musîbetlerin artması mûsikînin nağmeleri gibi geliyor bana.” diyordu.

Dereye inmiş, karşı tepeye çıkıyordu. Çamurdan yürüne-meyecek hâlde olan incecik keçi yolları ve bu yollardaki taşlar, ayağındaki lâstikleri parçalamıştı. Giyilmeyecek hâlde gelen ayağındaki lastiğinin bir tekini eline almış, beyaz yün çorabı çamurlar içinde yoluna devam ediyordu. Evlerin arasındaki dar ve dik yokuştan nihayet büyük çınarın yanındaki hanesine yaklaşmıştı. Yokuşbaşı mahallesinin sakinleri yol kenarına oturmuş, ikinci sohbeti yapıyorlardı. Barla yaylasının garip misafiri, mahalle sakinlerine selam vererek yoluna devam etti. Köylüler arkasından bakakaldılar. Kimi acıdı, kimi üzüldü, kimileri de sadece “aman sen de” gibilerden dudak büktü. İçlerinden kısa boylu, kara kaşlı, kara gözlü, mütevazı birisinin hâli daha başka idi. Gözleri buğulanmış dolu dolu olmuştu. Hocanın hali O’na çok dokunmuştu. Mutlaka yardımına koşmak istiyordu; ne olursa olsun! İster jandarma, ister müdür, kim görürse görsün, kim ne derse desin, bu garip ve ihtiyar misafirin yardımına koşması lâzımdı. Zihninde dolaşan bütün istifhamlara rağmen yerinden kalkarak Hocaefendi’nin peşinden koştu. Çeşmeye yaklaşan, zamanın garibi bir an durdu ve arkasına dönerek kendisine doğru gelmekte olan zata, “Gel kardaşım gel!” diye seslendi. Koşarak Hoca’nın elinden çamurlar içindeki yırtık lastiği aldı ve çeşmenin bol sularında iyice yıkadı. Sonra da beyaz yün çorabı tertemiz yıkadı ve oradaki ipe kuruması için astı.

Bu civanmert ve âlicenap zat, Barla Sıddıklarından Sıddık

Süleyman Kervancı idi. O'nun Bediüzzaman'ın hizmetine girmesi, işte bu 1927 baharının yağmurlu bir gününde olmuştu.

Gelincik Dağı'na Baktım

Takvim yaprakları, 1927'nin Mart ayının ilk salı gününü gösteriyordu. Mübarek Şaban ayının sonları gelmiş, ramazan ayına üç gün kalmıştı. Baharın kokuları esmeye başlamıştı. Aziz Barla'ya Jandarma Şevket'in nezaretinde aziz bir Üstad teşrif ediyordu. Jandarma bu büyük şahsiyeti, Ak Mescid'in yanındaki Ak Karakola teslim ediyordu. Bir gecelik Ak Mescid'de kalan Üstad, buradan, nahiyenin eşrafından ve hocalarından Muhacir Hâfız Ahmet Karaca'nın misafirhanesine gelmişti. Yokuşbaşı mescidinin imamı Muhacir Hâfız, bu büyük misafirini, büyük hürmetlerle karşılamıştı. Geceleri, bu zâtın, sabahlara kadar devam eden ibadetini, niyaz ve münacatlarını haşyet ve hayranlıkla takip etmişti. Muhacir Hâfız o günden sonra hanımına

“Hanım, başımıza çok büyük bir devlet kuşu kondu. Sakın bu zâtı gücendirmeyelim. Eğer bu zât, buradan bize gücenerek giderse, bizim hâlimiz haraptır!” diyecektir.

Bütün Barla'nın mümtaz insanları, hanedan aileleri, Üstad Bediüzzaman'ın hizmetine koşuyordu.

Macaristan evlad-ı fatihanından Muhacir Hâfız Ahmed Karaca, Bir Türk subayının evladı Hâfız Tevfik Göksu, Mukaddes Beytullah kervanı sahibinin oğlu Süleyman Kervancı gibi...

Evladını subay olarak yetiştiren, âlim, Hâfız Halid Efendi gibi, Çanakkale'nin gazi çavuşlarından Marangoz Mustafa Çavuş ve Abdullah Çavuş gibi kahramanlar, Üstad Hazretleri'nin hizmetine ve yardımına koşmuşlardı.

Onuncu Söz olan haşır dersi, Yirmi Beşinci Söz'deki Kur'ân'ın ebedi mucizeliğinin dersi gibi mevzular, artık Barla Dershanesi'nden bütün cihana ders olarak verilmeye başlanmıştı.

Barla'ya teşrifi üzerinden iki-üç sene geçmişti. Nurlar'ın otuz üç adet Sözler'i bitmiş, artık Nur'un Mektupları yazılmaya başlanmıştı.

Gazi Çavuş ve Marangoz Abbas Efendi, Barla'ya üç-dört saat mesafede Çam Dağları'nı, Üstad'a tarif ederek, oradaki zirvelerde, çam ve katran köşklerini, Barla'daki çınar gibi Nur Dershanesi'nin kürsüsü hâline getirmişlerdi. Gerçekten, –maddi-manevi– bu güzel mevkilerden verilen Nur dersleri artık dalga dalga bütün vatan sathına yayılacaktı.

Uzun yaz günlerinde ve Çam Dağları'nın aydınlık gecelerinde dağlar- taşlar, Gelincik tepelerinden Eğridir Gölü'nün tatlı sularına kadar bütün varlıklar, canlı-cansız dile gelmiş, Nur dersleri hâlinde imanın bütün şartlarını izah edip, ispat ediyordu. Nedenleri, niçinleri ve nasılları arayan bir asrın sağır kulaklarına bile işittiriyor ve kör gözlerine bile İslâmiyet'in yüceler yücesi umdelerini anlatıyordu. Buralardaki günleri ve geceleri bir defacık olsun gören, bu anlatılmak istenen lezzetleri mutlaka hissedip, zevk eder. Dost gönüllü Hilmi Doğan Ağabey, şâir yüreği ile kalbinin sesini şöyle duyurmaya çalışmaktaydı.

*Tepelice, Çam'a çıktım,
Gelincik Dağı'na baktım,
Mümkün olsa kalacaktım,
Bir ömür boyu Barla'da.*

Gelincik Dağı'nın bahsi, doğunun Süphan Dağı'yla birlikte yan yana Sözler'de okunurken, âsûde yamaçları çobanlardan dinlemiştim:

Yüzyıllar ötesinde, bir mübarek Gelin Bacı, kaynanası ile kuzuları otlatırken, ateş yakarak çorbasını pişirmişti. Sonra her zaman olduğu gibi yeniden köylerinin yolunu tutmuşlardı. Bu baharda pişen çorbanın üstünden tam bir sene geçmişti. Ertesi baharda, kaynana, mübarek Gelin Bacı'dan gene çorba yapma-

sını istemişti. İstemişti ama önce ateşi yakmasını ve hazırlamasını söylemişti. Kendisi de çalı-çırpı toplamaya başlamıştı bile. Gelin Bacı, peki ana diyerek, elindeki bir odun parçasıyla, bir evvelki yaktığı ocağın yanına giderek, toprağı eşelemeye başlamıştı. Toprağı eşeleyene geline çeşitli duygular içinde bakan kayınvalide, gelinin kazdığı geçen seneki ocaktan dumanların tüttüğünü ve ateşin çıtırdarak parladığını hayret ve hayranlık içinde görmüştü. Çorba kazanının etrafını çamurla sıvayarak geline uzatan kayınvalide, velî gelinini sevgi ve hürmetle selâmlıyordu. İşte bu velî gelinin bu kerametli çorba ateşinden dolayı, bu yüce dağlara Gelincik Dağı dendiğini anlatıyordu Çam Dağı'nın çobanları.

Bir sene evvel üzeri toprakla kapatılarak söndürülen ateş, velî gelinin abdestli eliyle, on iki ay sonra da olsa, henüz yeni yakılmış gibi, parlayarak yanacaktı!

Herhalde, şâir kalbi bu velâyet hâllerini hissettiği için bir ömür boyu Barla'da kalmayı istiyordu.

Bu mübarek mevkilere ve yerlere, Üstad'ın vuslatından sonra gitmeyi isteyip istemediğini sorduğum Elaziz'in (Elazığ) âlim Albay İbrahim Hulusi Bey, bana cevap olarak şu mısrayı okumuştı:

*“Havuz tehi,
Bülbül hâmuş,
Gülistan harab!”*

Aradan seneler çok çabuk geçti.

Bugün Nurlar'ın gönüllü erleri tarafından Barla yaylası, yer yer mâmûreler hâline getirilmektedir. Bu mâmûrelerden yükselen Nurlar'ın sesi, geleceğimizin ve nesillerimizin de saadeti olacaktır, inşallah.

*Barla, Yokuşbaşı Camii imamı olan Nur talebesi, Gelincik Dağı'nda
Gelincik Ana'nın mezarı başında duada..*

*2000'li senelerin başlarında yeni nesil Nur talebeleri,
Gelincik Ana'nın zirvesinde mezar başında...*

*Barla'daki Gelincik Sokağı ve
oradan görülen Gelincik Ana Dağı'nın ufuktaki zirveleri.*

ISPARTA - BARLA

Elimde coşkun gönüllü merhum şâir-edib Arif Nihad Asya'nın Duâlar ve Âminler isminde bir şiir kitabı vardı. Bu eserdeki güzel şiirlerden birisi Eğirdir Gölü ismini taşıırken, bir başka şiir ise Isparta ismindedir.

Bu şiiri, otuz senelik İstanbul günlerimde, gönül dostum, irfan sahibi ağabeyim Doktor Cahid Öney Bey'e besteletmiştim. Kendileri eskilerin tâbiriyle "hezârfen" idi. Yani, on parmağında on marifet vardı. Bestekârdı, şâirdi ve santranç şampiyonu idi.

Arif Nihat Asya'nın şiirinin birkaç yerine Barla nur beldesini ilâve ediyorum. Merhumun aziz ruhu bu nur duasından mutlaka sevinecektir!

Koru korn, bahçe bahçe,

Kuşlar ses verir, ses alır.

Parkında çiçek tarhları,

Halılarından ders alır.

Nur Barla'nın erenleri,

Gül suyuyla, abdest alır.

Çiçekten, yemiştan, aşktan,

Muradını herkes alır.

Nur Barla'da göğüsler, gül,

Kokusuyla nefes alır.

Nur Barla'nın erenleri,

Gül suyuyla abdest alır.

Isparta Tarihi'nde Barla Bucağı

Eski Isparta Mebusu Böcüzade Süleyman Sâmi Bey'in nefis bir kitabı vardır. Bu kitabı Süleyman Sami Bey'in torunlarından Doktor Suat Seren Böcüzade, 1983'te "Kuruluşundan Bugüne Kadar Isparta Tarihi" adı altında yeniden yayınlamıştır.

Bahsi geçen kıymetli eserde "Barla Bucağı" başlığı altında mesleğimiz olan Nurlar'ın İlk Dershanesi, güzel ve yeşil belde Barla hakkında şunlar anlatılmaktadır.

Barla'nın Camileri - Mescidleri

Yüzyıllar ötesinden gelen Barla'daki cami ve mescidler:

Göçeri Mehmed Paşa veya Pazar Camii.

Ak Ahmed Ağa veya Ak Mescid, 1850.

Baş Mahalle Camii veya Mescidi, Tamir: 1960

Yokuşbaşı Camii veya Mescidi.

Pazar Camii.

Ahırca Mescidi.

Musaların (Muş, Muş) Mescidi: Nur Üstad'ın tamir ettirerek imamlık yaptığı mescid. 1935'lerde yüz yirmi Nur talebesini tev-kif ederek Eskişehir zindanlarına attıkları günlerde, bu Musaların Mescidi'ni de yıkarak taşlarını yukarıdaki okulun inşaatında kullanıyorlar.

Yeni Cami (2000'li yılların başlarında Barla'nın girişinde yapılan cami).

Çaşnığır Camii veya Büyük Cami (Barla'nın en büyük camii).

Midhad Sertoğlu 1986'da yayınlanan Osmanlı Tarih Lügati ismindeki sözlüğünde "çaşnığır" kelimesine şu manaları vermektedir:

“‘Sofracı’ demektir. Sarayın dış hizmetlilerindendi. Bir kısmı padişahın şahsına mahsus pişen yemeklere nezaret eder, bir kısmı da saray mutfağında pişen yemeklerin tevzîi (servis edilmesi, dağıtılması) ile meşgul olurdu. Bunlara “*Zervâkîn-i Hâssa*” da denirdi. Divan günleri Sadrâzam ve Vezirlerin sofralarını kurmak ve yemeklerini vermek vazifelerindendi. Enderun odalarından Has oda, Hazine ve Kiler odalarında hizmet eden iç oğlanları terfi ederek çaşnîgîr olurlardı.”

Çaşnîgîr Sinan Paşa Camii: Barla nahiyesinde Çaşnîgîr Sinan Paşa Camii adıyla mâruf, minaresi rengârenk tuğlalardan yapılmış, etraf duvarları kârgir üzeri ahşap ve toprak damlı, nahiyeyle nisbetle oldukça büyük bir cami mevcut olup kapısının üstündeki kitabede h. 777, m. 1376 tarihinde yapıldığı yazılmaktadır. Buna göre camii Isparta ve havalisinin Osmanlı’ya geçmesinden altı yıl önce yapıldığı anlaşılmaktadır.

Kapının içerisinde, sol tarafta gömülü bulunan bir zâtın mezar taşında Hâfız Tûtî-i Karamanî ibaresi ve 794/1392 tarihi görülmektedir. H. 1216, M. 1802 tarihinde bir defa tamir edilmiş, otuz sene önce de çatısı ahşap-kiremitli hâle sokulmuştur. Bu eski bina, hâlen Barla’da mâmur durumdadır. Hristiyan mahallesinde 1805 yılında yapılmış bir kilise ve civarında küçük bir hristiyan okulu vardır. Müslümanlara ait okul da yenilenmiştir. (Böcüzade Süleyman Sami – Dr. Suat Seren, *Isparta Tarihi*, Serenler Yayını, İstanbul, 1983).

Barla’nın Mahalleleri

Baş Mahalle.

Ak Mescid Mahallesi.

Pazar Mahallesi.

Cami-i Kebir Mahallesi.

Yokuşbaşı Mahallesi.

Yeni Mahalle.

 ar ıg r Pa a Camii (Barla'nın en büyük camii)

İlk Medrese-i Nuriye, Ulu Nur Çınarı ve Yokuşbaşı Mescidi.

Ulu Nur Çınarı, Birinci Medrese-i Nuriye ve 1980'lerden sonra yapılan minaresiyle Yokuşbaşı Camii – Mescidi.

1971 senesinde Yokuşbaşı Mescidi'nin eyvanı.

*Nur Üstad'ın Nur Talebesi Hâfız Hâlid Ağabey'in
imamlık yaptığı Pazar Camii.*

Barla'da Müslüman hamamı.

Barla'nın nur kokan sokaklarından bir köşe: Mescid Sokak.

Barla'nın Çınarları

Dağlar arasında, Eğirdir sahillerinde, güzellikleri destanlaşan bir Nur beldesidir Barla.

“Saklanan, korunan, gizlenen” manasındaki bu belde, Risale-i Nurlar’ın da perde altında, gizli gizli aydınlanmasının ve aydınlatmasının (sırran tenevverat) güzelliklerine şahid olmuştur.

Kırk yıldır süren Aziz Barla sevdamızda, bu cennet bahçesinin bağlarının bağrında tam altı tane çınar tesbit ettik.

“Çınar”, aslı Farsça kökenli olup Osmanlıca bir kelimedir. Çınar ağacı, gayet büyük ve uzun dallıdır. Yaprakları, insan elinin-parmaklarının açılmış şekline benzer. Çınarın, uzun ve bereketli bir ömrü vardır. Cihan devleti Osmanlı’nın da ömrü aynen çınarlara benzetilir. Osman Gazi’nin rüyaları da ulu çınarlarla yeşillenip, gürleşmiştir.

Barla’da, Nur Risaleleri de yine ulu çınardaki nur köşklerinden cihana ışıltılar saçmaya başlamıştır.

Barla’daki birinci çınar “Nur Çınarı”dır. Bu çınar, Yokuşbaşı Mescidi’nin ve çeşmesinin önünde ve yanındadır. Bu ulu çınarın gövdesi ve haşmetli uzun dalları yetmiş beş sene öncelerden haber vermektedir. Nur Üstad’ın 1927 senesinin nevrüz günlerinden 1934 senesinin 24 Temmuz’una kadar kaldığı günlerde, bu ulu ağaç, dalları arasında Nurlar’ın yazılmasına şâhid olmuştur. Yine bu dallar arasında Cevşen, Tahmidiye, Sekine gibi dualarla, göklere yükselen Yâsîn Sûresi’ni dinlemiştir.

Nur Üstad’ın, bu koca çınara kavuşması da bu koca çınardan ayrılışı da gözyaşları arasında olmuştur. Bu nur ağacına sarılarak hasret gidermeye çalışmıştı. Devlet, hükümet sayısız paralar vermeyi teklif etse, Nurlar’ın cihanda basılmasını, dağıtılmasını söylese yine de bu ulu çınarın bir dalının kesilmesine razı olmam, diyordu.

Bu destanlık nur çınarının bahsine şimdilik nokta koyalım da öbür çınarlara geçelim.

Çaşnığır Sinan Paşa Camii'nin yanındaki çınar: Bu büyük çınara ise 1950'li senelerde bir yıldırım düşmüştü. Bundan dolayı kesilmiş ve yerine yenisi dikilmişti.

Nur Bediüzzaman'ın yakın ve sadık talebelerinden Hâfız Hâlid Efendi'nin imamlık ve hatiblik yaptığı, Yokuşbaşı Mescidi'nden iki-üç yüz metre ilerde Pazar Camii'nin çınarı.

Barla'nın yukardaki mahallesi olan Ak Mescid ve Ak Mahallesi'nin çınarı.

Yine Barla sırtlarında Baş Mescid yanındaki Baş Mescid Çınarı.

Ulu Cami yanındaki ve Cennet Bahçesi'nin altında Barla Deresi'nin sırtındaki çınarlar Barla'nın en genç çınarlarıdır.

Barla'nın Dağları

2006'nın sonlarında'yız. Belki de kırk seneyi bulan bir zaman içinde, Barla ile alâkalı birçok şiir var elimde.

Bunların içinde bir tanesi ise “Barla'nın Dağları” ismini taşımaktadır. Ancak bu coşkun mısraların şairinin kim olduğunu bilmiyorum.

Bu şiir, 1969'da Mihrab Yayınları'ndan yayımlanan “Hak Yol İslâm Yazacağız” isimli kitapta yayımlanmıştı.

Bu şiir kitabını Mustafa Polat Nezihî çıkartmıştı. Kitap, merhum Bekir Berk Ağabey'in isim verdiği, Elbistanlı şâir-edib Abdurrahim Karakoç'un bir şiirinin ismini taşımaktadır. Aynı zamanda bu mısralar bizlerin gençlik günlerinin aziz bir yadigârdır. Üniversite senelerinde “Hak Yol İslâm Yazacağız” manzumesini coşkun bir gönül ve heyecanla okurduk. Gelin bu güzel kitaptaki Barla'yı terennüm eden mısraları sizlerle yeniden okuyalım:

*Barla'nın dağlarında çiçekler açar:
Kur'an Nur'larını etrafı saçar:
Bozulmuş mürtedler yel gibi kaçar:*

*Hizmet böyle oldu ey aziz ana!
Canım fedâ olsun Kur'an yoluna...*

*Barla'nın dağlarında oturdum kaldım,
Okudum Nur'ları Nur'lara daldım,
Müşriklerin kalbine korkular saldım.*

*Hizmet böyle oldu ey aziz ana!
Canım fedâ olsun İslâm yoluna...*

*Barla'nın dağlarında mücahitler var:
Nurlar'ıyla küfüre cihad açtılar:
İslâm yolumuzdur, karar aldılar.*

*Hizmet böyle oldu ey aziz ana!
Canım fedâ olsun Kur'an yoluna...*

*Barla'nın bağlarında yazıldı Nurlar,
Feyiz aldı Nur'dan hüsyâr olanlar,
Kahroldu dehşetten körler, sağırlar.*

*Hizmet böyle oldu ey aziz ana!
Canım fedâ olsun Kur'an yoluna...*

*Barla'nın dağlarında kurdum çadırı,
Beldeden beldeye yaydım Nur'ları,
Mevlâm ihlâs ile versin zaferi.*

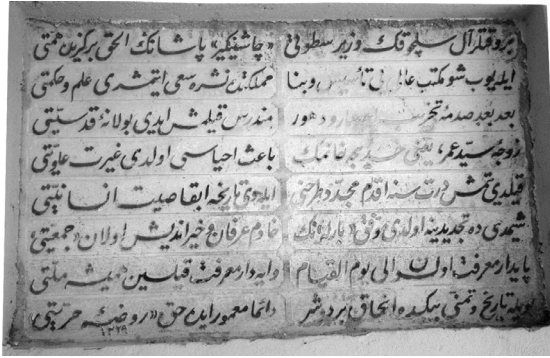
*Zafer bizim oldu muhterem ana!
Canım fedâ olsun Nurlar yoluna...*

Barla

*Barla'da okunuyor Nurlar candan,
 Mânevî hava esiyor Barla'dan.
 Bir zamanlar sessiz bir belde iken,
 Nur'a kiirsü olmuş yayılmış ordan.
 Yolunuz geçerse bir gün Barla'dan,
 Mânevî havayı alın Nurlar'dan.
 Sıddık Süleymanlar, Şamlı Hâfızlar,
 Yatıyor Barla'da o nurlu zatlar.
 Halka halka olmuş okunur Nurlar.
 Nur'a kiirsü olmuş Barla'da dağlar.
 Senin de yolun uğrarsa Barla'ya,
 Bir Yâsîn oku o kahramanlara.
 Cennet bahçesinde yazıldı Nurlar,
 Âlem-i İslâm'a yayıldı Nurlar.
 Sarıçı başında Üstad Barla'da,
 Küfrün belini kırdı o dağlarda.
 Bir gün siz de uğrarsanız Barla'ya,
 Üstad'ı görürsünüz o dağlarda.
 O dağlarda Nur'un kahramanları,
 Çile, acı çekmiş Nur hâdimleri.
 Düşürmeden yere, elden ellere,
 Getirmişler Nurlar'ı bugünlere.
 Yolun uğrar da geçersen Barla'dan,
 Hatırla onları oku Nurlar'dan.*

Celâl Yalçın

KİTÂBELERDEKİ BARLA

*Bir vakitler Âl-i Selçuk'un vezir-i satveti Çarşınîr Paşa'nın
elhak bir güzâde himmeti,*

*Eyleyüp şu mekteb-i âliyi tesis ü binâ, memlekette neşre
sa'yetmişti ilm u hikmeti.*

*Ba'de bu'din sadme-i tahrib-i a'sâr u dülbür, münderis kılmuş
idi bu lâne-i kudsiyeti.*

*Zevce-i Seyyid Ömer, yani Hatice Hanım'ın bâis-i ihyası oldu
gayret-i ulviyeti.*

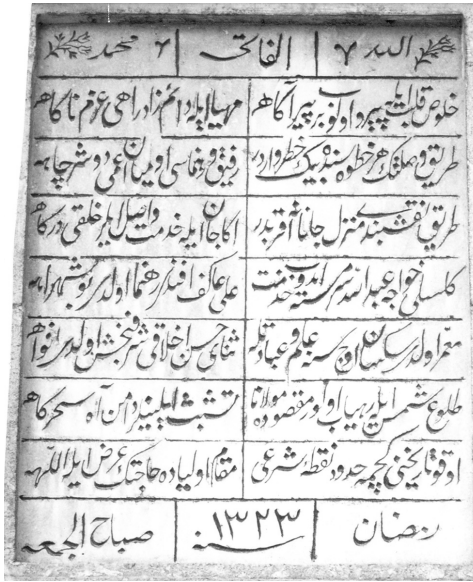
*Kıldı yetmiş dört sene akdem müceddid tarhım eyledi tarihe
ibkâ, sayt-ı insaniyeti.*

*Şimdi de tecdidine oldu muvaffak Barla'nın hâdim-i irfan ve
hayır-endiş olan cemiyeti.*

*Pâyidâr-ı mârifet olsun ilâ yevmi'l-kıyâm, vâledâr-i marifet
kulsın hemîşe milleti.*

*Böyle tarih ve temenni binde ancak bir düşer, dâimâ mâmur
ede Hak ravza-i hürriyeti!*

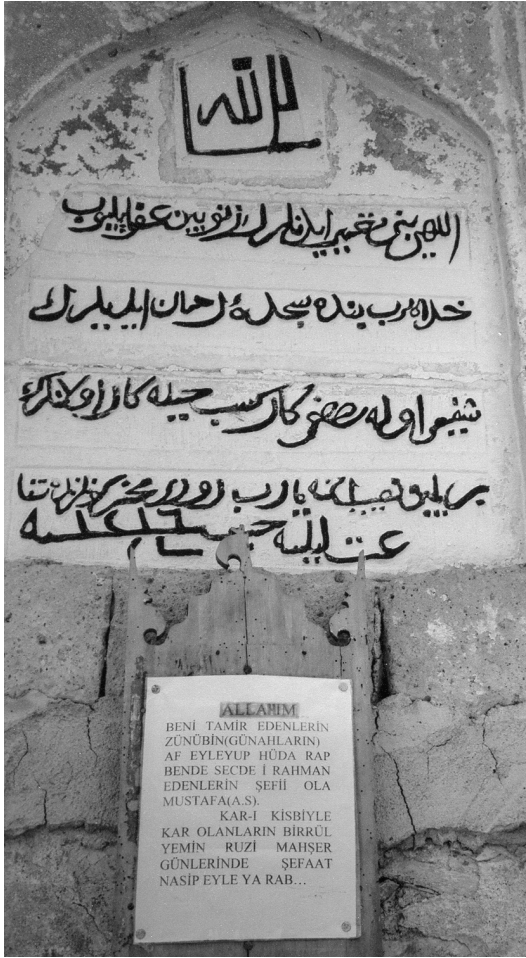
1229 (m. 1813)

Allah - el-Fâtîha - Muhammed (s.a.s)

*Hulûs-u kalb ile peyrev olup bir pîr-i âgâha,
 Müheyya eyle dâim zâd-ı râh-ı azm-i nâgâha.
 Tarîk-i vuslatın her hatvesinde bin hatar vardır.
 Refîk-i râhnüümâsı olmayan a'mâ düşer çâha.
 Tarîk-i Nakşbendî, menzil-i cânâna akreptir.
 Ânâ cân ile hizmet, vâsıl eyler halkı dergâha.
 Kılîslî Hoca Abdullâh sermest-i edîp hizmet,
 Âlî Âkîf Efendi râhnüümâ oldu bu şehrâha.
 Muammer oldu seksen üç sene ilm u ibâdetle,
 Senâ-yı hüsn-ü ahlâkı şerefbağ oldu efrâha.
 Tûlû-u şems ile râhyâb olur maksûde Mevlânâ,
 Teşebbüs eyleyenler dâmen-i âh-ı sehergâha.
 Oku tarihini, geçme hudud-u nokta-i şer'î,
 Makam-ı evliyada bâcetin arz eyle Allâh'a!*

Ramazan - 1323 (m. 1907) - Sabâhu'l Cum'a

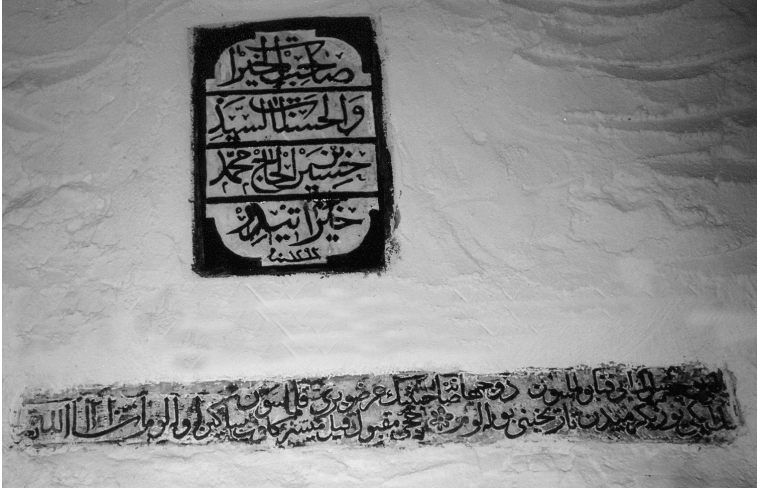
Allah'ım!

*Beni tâmir edenlerin zünûbîn (günahlarım) afv eyleyüp,
 Hüdâ Rab bende-i secde-i Rahmân edenlerin şefîi olan
 Mustafa (s.a.s)!*

*Kâr-ı kisbiyle kâr olanların birrû'l-yemin, rûz-u mahşer
 günlerinde şefa'at nasib eyle Yâ Rab!*

Yokuşbaşı Mescidi Kitabesi

*Sâhibü'l-hayrat ve'l-hasenât es-Seyyid Hüseyin bin
el-Hac Muhammed Hayratı'dır. 1293 (m. 1876-1877)*

Elhamdülillâh!

Dû cibanda sahibinin arz-ı gerü kılmasun!

1220 (1804)'den taribini bulalım.

Hacc-ı makbul kıl!

Müeyesser geliüb, mesâkin olalım, mâşâallah!

BARLA – SIRRAN TENEVVERAT

1970'in ilk ayları meğer ülkemizdeki ihtilâl fitnelerinden 12 Mart Muhtırası'nın hazırlık günleri imiş!

Bizler o dönemde İstanbul Üniversitesi'nin Nur Gençliği olarak, Barla'da Nurlar'la başbaşa idik.

Barla'nın dağında-tepesinde bazı Rum sütunları, tarihin derinliğini aksettiren taş eserler, kiliseler, Rum hamamları, Barlalılar'ı şiveleriyle gösteren "Gâvur Hamamı", Barla Dağı'ndaki "Öğlen Taşı", buralardaki antik eserler, sunak-mâbedi, İsa Aleyhisselâm'ın mü'min azizlerinden haber veren çok eserleri görürdük. Bu tevhid ve nübüvvet eserlerinin içinde-eşiğinde Nur Risaleleri'ndeki tevhid ve nübüvvet derslerini sıcak yaz günlerinde ve yirmi-otuz günde Nurlar'ı bitirmeye çalışırdık.

Aradan seneler geçti. Bahsi geçen Hakk Yolu'nun eşsiz eserlerini, bu defa 2005'te, ihtiyarlığının hazan günlerinde, Barla Zirveleri'nden seyir ve temâşâya dalmıştım. Adım adım bağ ve bahçelerde dolaşıyorduk.

Bu seyerânı ve güzerânı, otuz yılı da aşan Nur Dostluğu'nda birlikte olduğumuz Antepli Bekir Yalım Kardeşimizle beraber hayretler içinde temâşâ ediyorduk. Bu yerlere kırk yıldır, sayısız defa geldiğimiz hâlde, mü'min havâîflerin emeklerini ilk defa görüyorduk.

Diyalog ve hoşgörü ile hareket eden Nur kardeşlerimin şehráh-ı hidayete ulaşma gayretlerini düşündüm.

Her işte Allah'ın hikmeti vardır. Hikmet, "Hakîm" isminin

aksi ve tecellisidir. Hikmet'in tersi abesiyettir. Yani, manasız, gayesiz, başıboş işlerdir. Hikmetli her işte, her meselede, her gaye ve filde ilâhî güzelliğin tevâfukları, uygunluğu ve âhengi vardır.

Latin dillerinden bir kelime olan Barla, “saklanan, gizlenen, örtünen, sır” anlamlarını içermektedir.

Ne ilâhî hikmet ve tevâfuktur ki, İsa Aleyhisselâm'ın yardımcıları azizlerin günlerinden belki de iki bin sene geçiyor.

Bahsi geçen yüz yılların sonlarında, aynen saklanan, gizlenen ve korunan Barla'ya bu defa başka Nur havâîrlerinin Üstadı Nur Bediüzzaman geliyor.

Tâ saadet asrından fişkırان Hazreti Ali Efendimiz'in kerametle haber verdiği gizli nurlar, gizli aydınlanma olan Nur Risaleleri Barla Beldesi'nden cihana yayılıyor.

Gizli nurlanma, Nur Risaleleri'nin nurlu yollarının bir umdesi, bir plân ve düsturudur.

Gizli aydınlanmanın Nur Erenleri'nin dünyada ve âhirette olanlarına gönüllerimizin zerrelere adedince selâm ve saadetler olsun!

***

Bugün Barla baharından üç ses yükselmektedir:

Nurlar'ın sesleri.

Kuşların sesleri.

Kuzuların sesleri.

Barla'dan yükselen nur sesleri, günümüzde ülkelerden, devletlerden yankılar yapmaktadır.

Bugünlerin bu ilâhî seslerini yetmiş-seksen sene evvel nur Üstad Bediüzzaman haber verip müjdelemişti. “Bu sesleri sizler dinleyeceksiniz!” diyerek talebelerine sevinçler içinde müjde vermişti. Bizler ise bu seslerin canlı şahitleriyiz. Allah'ın izniyle 2006 günlerinde kırk dünya diline çevrilen Nur Risaleleri, çok yakında yüzlerce dünya lisanına çevrilerek daha çok insana ula-

şacaktır. Bütün bunlar, biliyoruz ki ancak ve ancak Allah'ın bir lütfu, ihsanı ve ikramıdır.

***

Türk dilinin desenleri, sanki Samanyolu gibi renklidir. Bu renklere ve güzelliklere lisanımızda “Edebî Sanatlar” denmektedir.

Bu güzel dil sanatları belki de yüzlercedir. Bunlardan birisi “tezat sanatı”dır.

Birbirine zıt iki fikrin, iki düşüncenin bir arada kullanılması-na “tezat sanatı” denir.

Nur'un bazı yerlerinde de Nur Üstad Bediüzzaman, yer yer tezat sanatına başvurmuştur.

Mesela;

“Çok çocuk oyuncaklarına seyirci olup, gülerek ağladık!” (Lem’alar, 26. Lem’a, 15. Rica); “Yetmez mi dert derman sana?” (Sözler, 17. Söz, 2. Makam) gibi...

Allah'ın arslanı İmam Ali Efendimiz'den gelen “Sırran Tenevverat” yani gizli aydınlanma da bir güzel tezat sanatıdır. Öyle bir ışık, öyle bir şua ve nur ki, onun berraklığı, onun letâfeti ve onun aydınlığı gizli olmaktadır. Aynen harikalar asrındaki sayısız, harika medenî icad ve yenilikler gibi.

Böylesine harikalar harikası gizli aydınlanma, gizli ışıklar, 1935 Eskişehir zindanlarından başlayarak, 1984 milâdî senelerine kadar tam elli seneyi bulmuştur.

Kara zindanlardan, Yirmi Yedinci, Yirmi Sekizinci, Yirmi Dokuzuncu, Otuzuncu Lem’a gibi risaleler parlamıştı. Yine, aynı Medrese-i Yusufiye’den, yani zindanlardan Birinci Şuâ, İkinci Şuâ ışıldamıştı. Bütün bunlardan anlamaktayız ki, Sırran Tenevverat (Gizli Işıklanma) yarım yüzyıl devam edip gitti. Belki bugün, kırk dünya dilinde okunmakta olan Nur Risaleleri’nin nuru, yine aynen gizli aydınlanma şeklinde devam etmektedir. “Hazâ min fadli Rabbi (Muhakkak bu, Rabbimin fazlındandır).”

Şimdi, Nurlar'daki bu ifadeleri birer birer çok dikkatle temâşa etmeye çalışalım. Bizler de Nurlar'daki Sırran Tenevverat ile nurlanalım, aydınlanalım.

Allah'ın nurlarıyla aydınlanan bahtiyarlardan olabilmek ne büyük bahtiyarlıktır.

Risale-i Nur'da "Sırran Tenevverat"

"Sırran Tenevveret" (gizli aydınlanma, sırlar içinde nurlanma) tâbiri değişik ifadelerle, Risale-i Nur'da sıkça geçmektedir.

Kara günlerin bu ışıklı mektup ve risalelerinde geçen Sırran Tenevverat bahislerine burada göz atarak, tefekkür dünyalarına gitmekte saadetli bir ibadet olur, düşüncesindeyim:

"Bediüzzaman gibi, yüz otuz parça îmânî eserlerini şiddetli bir istibdâd, tazyikat ve takyidat altında, gizliden gizliye telif edebilmek, hem kuvvetli bir takvâ ve ubûdiyete sahip olmak ve hem bunlarla beraber, harb cephesinde de fedai olarak gönüllü askerleriyle muharebe etmiş olmak ve harb cephesinde, avcı hattında dahi, fırsat buldukça Kur'ân'ın en ince nüktelerini ve hârika îcâzını beyân eden bir Kur'ân tefsiri telif etmiş olmak ve aynı zamanda nefis mücadelesinde de galib olup, nefsinin dine hizmetkâr yapmak ve hürriyeti gasbedilerek, ücra bir köye sürgün edilip, tecrid-i mutlak ve tarassudlar ve her türlü azablar içinde ablukaya alınıp, Engizisyon zulümlerini çok geride bırakan hâkim bir kuvvetin tazyikatı altında, câni canavarların pek vahşi işkenceleri içinde, "Sırran Tenevverat" sırrıyla perde altında Risâle-i Nur eserleri gibi eserler neşretmek ve böylece cihanın maddî mânevî "Fâtih"i olan Resûl-i Ekrem'in (aleyhissalâtu vesselâm) sünnet-i seniyesinin bir hizmetkârı olarak, bugün milyonlara balığ olan bir câmiayı, inâyet-i ilâhî ile, Kur'ân-ı Hakîm'in cadde-i kübrâsında selâmetle ilerletmek ve müminlerin ve beşeriyetin sadece dünyalarını değil, ebedî saadetlerini

temine Risâle-i Nur gibi bir eserle vesile olmak; bu mezkûr hususiyetlerin mânevî şahsında toplanması, Risâle-i Nur müellifi Bediüzzaman Said Nursî gibi, tarihte hangi bir zâta daha nasip olmuştur acaba?” (Sözler, Konferans, s. 837)

***

Birincisi: İslâmlar içinde, dellâllar elinde teşhir suretinde gezdirilmeye lâyık olan Risale-i Nur, maatteessüf gayet gizli perde altında intişar ve istitara mecbur olmasına işareten İmam Ali (radiyallâhu anh), iki defa سِرًّا تَنْوَرْتُ ve سِرًّا بَيَّانَةً kelimeleriyle –سِرًّا– yani, gizli intişar edebilir– müteaccibâne haber veriyor. (Şuâlar, 8. Şuâ, s. 713)

***

Aziz, siddik kardeşlerim,

وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ¹⁰ ve مَا اخْتَارَهُ اللَّهُ⁹ sırrıyla, Risale-i Nur’un en mahrem parçaları, en nâmahremlerin ellerine geçmek ve en mütekebbirlerin başlarına vurmak ve en baştakilerin yanlışlarını göstermek için “Sırran Tenevverat” perdesinden çıktı. Şimdiye kadar mesele küçültölmek isteniliyordu. Fakat nasılsa bildiler ki; mesele pek büyüktür ve ehemmiyetle celb-i dikkat ise Risale-i Nur’un parlak fütuhatına ve düşmanlarına da hayretle kendini okutmasına yol açar. Hatta Eskişehir Mahkemesi’ndeki çok müteredditleri ve mütehayyirleri ve muhtaçları tenvir edip kurtardı, o zahmetimizi rahmete çevirdi.

İnşaallah bu defa daha geniş bir sahada, daha çok mahkemeler ve merkezlerde o kudsî hizmeti görecek.

Evet Risale-i Nur’un tarz-ı beyanını gören, lâkayt kalamaz. Başka eserler gibi yalnız aklı ve kalbi değil, belki nefsi de ve hissiyatı da musallıhar eder. (Şuâlar, 13. Şuâ, s. 315)

⁹ “Allah’ın kullarını sevk ettiği ve onlar için seçtiği her şeyde hayır vardır.” (Bkz.: el-Aclûnî, *Keşfü’l-hafâ* 1/478)

¹⁰ “Olur ki hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olur.” (Bakara sûresi, 2/216)

***

Kardeşlerim! Bu geniş hücum, Risale-i Nur'un fütuhâtına karşıdır. Fakat anladılar ki; Nurlar'a iliştikçe daha ziyade parlar, ders dairesi genişleyip ehemmiyet kesbeder ve mağlup olmaz. Yalnız سِرًّا تَنْوَرْتُ perdesi altına girer. Onun için plânı değiştirdiler, zâhiren Nurlar'a ilişmiyorlar. Biz madem inâyet altındayız, elbette kemâl-i sabır içinde şükretmeliyiz. (Şuâlar, 14. Şuâ, s. 474)

***

Sâlisen: Nurlar pek parlak ve galibâne fütuhâtı geniş bir dairede devam ediyor. سِرًّا تَنْوَرْتُ sırrıyla, perde altında daha ziyade işliyor. İki makine, bin ve beş yüz kalemli iki kâtip olmasıyla, inşallah, zemin yüzünü de ışıklandırarak derecede ders verecek. (Barla, Lâhikası, s. 363)

***

İmam Ali (radiyallâhu anh) Risale-i Nur'a, Sirâcü'n-Nur nâmı vermesi ve سِرًّا تَنْوَرْتُ demesiyle işaret ediyor ki Sirâcü'n-Nur perde altında daha ziyade tenvir edecek diye bir işaret-i gaybiye telâkki ediyoruz. Umumunuza selâm ederiz. (Barla Lâhikası, s. 364)

***

Râbian: Risaletü'n-Nur, kendi kendine Kur'ân'ın himâyeti ve hıfz-ı rabbânî altında intişar ediyor. İmam Ali (radiyallâhu anh) iki defa سِرًّا.. سِرًّا.. demesi işaret eder ki perde altında daha ziyade feyiz ve nur verir. (Kastamonu Lâhikası, s. 10)

***

Bu havalide dahi, belki çok yerlerde, sizin faaliyetinizden şevke gelip Risale-i Nur ziyade tevessü ettiğinden, ehl-i dünyayı düşündürüyor, nazar-ı dikkati celbettiriyor. Bazı ufak tefek ilişmek de ondan ileri geliyor. *İhtiyat her vakit olduğu gibi yine سِرًّا تَنْوَرْتُ Hazreti İmam Ali (radiyallâhu anh) iki defa demesi, Risale-i Nur perde altında tenevvür ve tenvir eder diye işaret*

ediyor. Mümkün olduğu kadar geçici rüzgârlara ehemmiyet vermeyiniz, bakmayınız. Zaten mâbeyninizde samimî tesânüd ve meşveret-i şer'îye, sizi öyle şeylerden muhafaza eder. İçinizdeki şalı-ı mânevinin fikrini, o meşveretle bildirir. (Kastamonu Lâhikası, s. 101)

***

Hem hastalıktan gelen teessür ve Âtîf hâdisesiyle kalbime gelen teellüm ve onlara acımak ve Isparta'ya sirayet etmek endişesinden neşet eden sıkıntı ve bu mübârek şehirde Risale-i Nur'un سِرًّا تَنَوَّرَتْ perdesi altına girmesi ve üçüncü günde, o iki taharriden sonra, akşama kadar gelen ve gidenlerin mütemadiyen tarassut edilmesi ve Emin'in hanesi de birşey bulunmadan taharri edilmesi cihetiyle ziyade muztarip ve müteallim iken, Cenâb-ı Erhamü'r-râhimîn'in rahmetiyle, şimdiye kadar devam eden inâyet-i ilâhiye himâyeti ve rıza, teslim, tevekkül ve ihlâsın verdikleri teselli, bütün o müz'ic şeyleri akîm bıraktı. Kemâl-i ferah ve istirahat ile “*Görelim Mevlâ neyles, neylerse güzel eyler.*” deyip, kemâl-i teslimiyetle müsterih olduk. Siz de öyle olunuz, fütur getirmeyiniz. (Kastamonu Lâhikası, s. 233)

***

Sâniyen: Gerçi Nur'lar girdikleri her yerde galebe eder; fakat mütemerrid ve muannid zındıklar, maddiyyûnlar, ellerinden geldiği kadar fütuhatına fütur vermek için desiselere ve ehl-i siyasete evham vermeye çabalıyorlar. İnşaaallah bir halt edemezler. Fakat ihtiyat her vakit iyidir. “*Sırran Tenevverat*” düsturu devam ediyor. Tâ bunun gibi birkaç mecmua çıkıncaya kadar temkinli ve ihtiyatlı bulunmak lüzumu var. (Emirdağ Lâhikası-1, s. 197)

***

Vazifemiz, ihlâs ile ve sebat ve tesanüdle ve mümkün olduğu kadar ihtiyatla, “*Sırran Tenevverat*” irşad-ı Alevî'yi fiilen tasdik etmek, ona göre hareket etmektir. Yoksa, muarızlara mukabele etmek ve onların hücumundan telâş etmek değil. Muvaffakiyet

ve fütuhât-ı Nuriye ve revaç ile intişarı ise, vazife-i ilâhiyedir. “*Vazîfemizi yapıp, vazîfe-i ilâhiyeye karışmamak gerektir.*” diye hem bana, hem sizin bedelinize teselli buldum. (Emirdağ Lâhikası-1, s. 202)

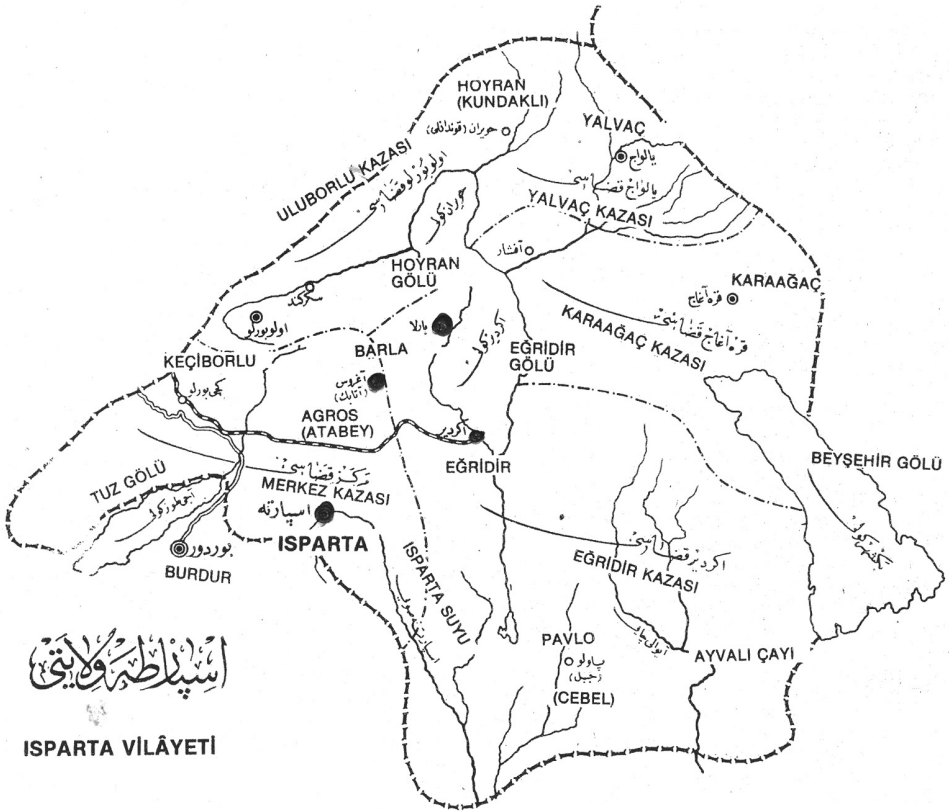
***

Hem şimdiye kadar onların bize karşı az tazyikleri neticesinde ehemmiyetli hayırlar olmuş. Şimdi bir maslahat için bütün bütün serbest olarak her tarafa neşretmek, belki “*Surran Tenevverat*” sırrına münafı olduğundan, bir derece ihtiyat tavsiyelerinde bir hayır var. (Emirdağ Lâhikası-1, s. 240)

***

Her vakit ihtiyat, ihlâs, tesanüd, sebat, sarsılmamak ve vazîfemizi yapmak ve vazîfe-i ilâhiyeye karışmamak سِرًّا تَتَوَزَّتْ düsturuna göre hareket etmek ve telâş ve meyus olmamak lâzım ve elzemdir. (Emirdağ Lâhikası-2, s. 11)

KAYNAK KİTAPLARDA “BARLA”

Osmanlı Şehirleri kitabında Atlas'ta: Isparta - Eğirdir - Barla.

Günümüzde Eğirdir-Göl-Can ve Nis Yarımadaıarı.

Yürminci yüzyılın ilk yarısında Eğirdir-Göl-Can ve Nis Adaları.

Barla Nur Yoluna Devam!

Isparta - Eğirdir - Barla Kaynak Kitaplarından Bazıları

Elimde, Nur sevdasının neticesi olarak ‘Aziz Barla’ ile alâkalı çok kıymetli kaynak eserler bulunmaktadır.

Bunlardan ikisi eski, hele bir de el yazması Isparta Tarihi var ki; o da çok daha eski. Ispartalı Ömer Uyar Bey’in gayretleriyle ulaştığım bu kaynak eser için, benim aziz nur kardeşime gönülden sevgi ve dualar ediyorum. Kaynaklardan bazıları:

– *“Kuruluşundan Bugüne Kadar Isparta Tarihi (2 Cilt)”*, Isparta Eski Meb’us’u Böcüzâde Süleyman Sami (1865-1932). Bugünkü dile çeviren ve yayımlayan: Dr. Suat Seren, Serenler Yayını, İstanbul, 1983 (Ankara Caddesi-Nurlu Merkez Han).

– *“Bütün Isparta”*, Nuri Katırcıoğlu, Ankara, 1958.

– *“Tarihi Kültürel Ekonomik Yönleri İle Eğirdir”*, 1.Eğirdir Sempozyumu, 31 Ağustos-1 Eylül 2001.

– *“Isparta”*, Nuri Katırcıoğlu, 1952; Yazma Eserler

Kütüphanesi, Konya Halil Hâmid Paşa Kütüphanesi, kitap no: 20541, tasnif no: 956.15.

Böcüzâde'nin Isparta Tarihi'nden Barla ile alâkalı kısımlardan birisi "Barla Bucağı" başlığı altında verilen bilgilerdir. Bu bilgilerden Böcüzâde'nin eserinden şu satırları okumaktayız:

Nur Köyleri'nden Bedre

Barla Bucağı

Eğridir gölünün kuzeybatısında, iki dağ arasında bulunan Barla nahiyesi, 9 mahalle ve 2 köyden ibaret olup, 638 hanede 2.200 müslüman, 763 hristiyan (= Rum) olmak üzere cem'an 2.960 nüfuslu bir kasabadır.

Bu nahiye halkı öteden beri İstanbul'da yağlıkcılık sanat ve

ticaretiyle uğraşır ve arada sırada sılaya gelirler. Erkekleri ve kadınları terbiyeli, evleri ve mobilyaları muntazamdır. Kasabanın havası, suyu, bağ ve bahçeleri güzeldir. Arazisi verimli olmakla beraber, dar olduğundan, ancak kendilerine yetecek kadar ürün alabilirler. Bazen dışarıdan buğday aldıkları da olur. Üzüm, nar ve bademleri boldur. İçecek, bağ ve bahçelerini sulayacak suları, orman ve odunları yeterlidir. Davarcılık ederler. Peynirleri, Mudurnu peynirinden daha nefis, pekmezden yaptıkları sucuk ve köfteleri meşhurdur.

Kadınları bez ve halı dokurlar. Hemen her evde bir tezgâh bulunur. Erkekleri duvarcılık ve dülgerlik için civar köylere ve kasabalara işe giderler.

Nahiyein bazı yerlerinde iyi tütün yetişir. İlema köylüleri tütüncülük, davarcılık ve sebzecilikle geçinirler. Bedre Köyü halkı, göl kıyısında bulunduklarından balıkçılık da yaparlar. Üzüm bağları güzeldir.

Merkez nahiye de her hafta Cuma günleri pazar kurulur. Ayrıca dükkân yoktur. Yemekleri şehir yemekleri gibidir. Halkı sıhhatli ve gayretlidir.

Eğridir ilçesinin, bütün köyleriyle birlikte, toprak ürünleri buğday, arpa, çok miktarda kumdarı, nohut, mercimek ve mısırdan ibarettir. Pek az afyon ve haşhaş elde edilir. Merkeze bağlı köylerle Pavlu nahiyesinde biraz pamuk ve susam da yetişir. Eğridir, Tepeli ve Cire Köyleri’nde iyi cins patlıcan yetişir. Civar köylere ve kasabalara satarlar.

***

Pavlu’nun Kesme ve Kartoz cihetinde, bir tarafı Karaağaç’ın Yenişar köyüne yanan bir küçük gölün etrafı çimenlik ve çiçeklerle kaplıdır. Bu küçük göle Yeşil Göl veya Dip Davras Gölü denir. Kâtip Çelebi’nin kitabında İpsafros diye adı geçen gölün bu gölcük olması muhtemeldir.

Merkez kazadan nahiye ve köylere muntazam yollar yoktur. Bütün yollar hayvanla bile zor geçilir. Totabeli'nin göğe baş çeken çam ağaçları, yol olmadığından taşınıp kereste yapılamamakta, yerlerinde yıkılıp çürümektedir. Bazı köylüler bu çamları yakıp çam sakızı ve katran elde etmektedirler.¹¹

Köylerin hiç birinde hamam yoktur. Doğan çocuklar, soğuk suya atılır. Anaları da soğuk su ile yıkanır. Hastalık ve ölüm olmaz. Hasta yatağı ve ebe yoktur. Kadınları köylü ihtiyar kadınlar doğurturlar.¹²

Kâmûs-u A'lâm'da "Barla"

Şemseddin Sami Bey'in 1889 tarihinde İstanbul'da basılan Kâmûs-u A'lâm adlı eserinin ikinci cildinin 1191'inci sayfasında Barla ile alâkalı olarak şu satırları okumaktayız:

Barla; Konya vilayetinin Hâmid Sancağı'nda Eğridir Kazasına mühlhak nahiye merkezi.

Bir kasaba olup Eğridir Gölü'nün sahil-i şimalinde, Eğirdir'in yirmi kilometre şimalinde ve Isparta'nın kırk kilometre şark-ı şimalinde vâkidir.

3200 ahalisi olup, 700 kadarı Rum mezhebinde ve küsuru islâm oldukları hâlde, cümlesi Türk'tür.

Barla nahiyesi yirmi beş karyeden mürekkep olup, nahiyenin içinde Kabu Dağı garb-ı cenubiyeden şark-ı şimaliye doğru mümted olur.

Ve bir burun suretinde gölün içine girer.

¹¹ Şimdi bütün köylere yol gitmekte, ormanlar fennî şekilde işletilmektedir.

¹² Barla'nın eteğinde bulunduğu Barla Dağı'nın Gelincikana tepesi 2. 734 m., Ayı-yatağıbaş Tepesi 2.860 m'dir. Birçok kaynaklar bu tepelerden çıkar. Ormanlık ve yaylalıktır. Bedre köyünden açılan 5,5 kilometrelik bir tünelle, Eğridir Gölü'nün suyunu motor gücüyle 84 m. yükselterek, İslâmköy ovasını sulama projesi uygulanmaktadır.

ب ا ر

۱۱۹۱

جریاندن
سبب سندن
سم قدیمی
هراقلیوس)ك اولدیغی مظنون اولان جسم پرهیكلی،
ملکده لری وصید ماهیسی وارد. منتظم وکوزل بر
شهر در.

محمد بدری
ن اولوب،
بارلدوق } (Bar-le-Duc) فرانسه ده (موزه)
ایالتك مرکزی بر شهر اولوب،
(اورن) نهری اوزرنده وبارسك ۲۳۴ کیلومتره

قاموس الالام

تاریخ و جغرافیا لغاتی و تعیر اصحله كافة اسماء خاصه بی جامعدر

مأموریتلرده بولغش؛ و ۱۸۱۲ ده بیوک ناپولیونله
کوریشمك اوزره لهستانه کیمش اولدیغی حالده،
اوراده وفات ایتشد. «قولومیاده» عنوانیه
مشهور بر منظومه سی وارد.

بارله } قونییه ولایتك حید سنجاغنده اکر دیر
قضاوته ملحق ناحیه مرکزی بر قصبه
اولوب، اکر دیر کولنك ساحل شمالیسنده، اکر دیرك
۲۰ کیلومتره شمالنده واسپارطدنك ۴۰ کیلومتره
شرق شمالیسنده واقعدر. ۳۲۰۰ اهالیسی اولوب،
۷۰۰ قدری روم مذهبنده وقصوری اسلام اولدقلری
حالده، جله سی ترکدر. — بارله ناحیه سی ۲۵ قریه دن
مرکب اولوب، ناحیه نك ایچنده قیو طاغی غرب جنوب-
ییدن شرق شمالیه طوغری متمد اولور، و بر برون
صورتنده کولك ایچنه کیرر.

عربده ذکر
آره سنده
ایتشد.

قر تاجلی بر
ی مارالترجه

(آلایه وال)

اولشلرد.
بو خاندانك

هتنده بیوک
ای، لونلی،
بق، کور-
ر جامعدر.

آمریشای

Barla Dağı (Gelincik Doruğu)

Fotoğraf: Durmuş Uçgun, Geleneksel Etudost Dağcılık Şenliği

Pek çoğumuz tarafından “Barla Dağı” olarak bilinen Gelincik Doruğu, doğusundaki Barla Kasabası ile birlikte anılır. Dağın doğusu Barla kasabası ile Eğirdir gölünün kıyısındadır. Doruğun batı eteğindeki düzlükte Atabey ilçesi yer alır. Dağın doğu-batı transı mümkünken kuzey-güney transı teknik bir rotayı gerektirmemesine karşın dağcılar açısından yeğlenmez. Çünkü dağ kuzeyden güneye bir sırt hattı çizer, doruk ise bu hattın ortasındadır.

Karbonatlı kireç taşı yapısındaki dağın doruğu ve Barla kasabası arasında “Çukur Yayla” adı verilen, yaz aylarında yeşil çimenlerle kaplı güzel bir kamp alanı vardır.

Teknik bir rota gerektirmeyen dağa tırmanış için doruğun doğusundaki Barla kasabasından başlamanızı ve iki gününüzü ayırmanızı öneriyorum. Kış aylarında kazma ve krampon gerekir. Tır kayağı ile geçiş ve alışılmış tırmanış için Durmuş Uçgun ya da Nurtay Yatman’dan ayrıntılı bilgi alınabilir.

Dere Yayla'dan: Gelincik Dağı

Çukur Yayla'dan: Gelincik Dağı

ANADOLU’NUN NUR TAPUSU

“Hz. Üstad, Nur âleminin kapısını 1926 senesinde Burdur’da te’lif ettiği “Nur’un İlk Kapısı”yla açmış, 1953’de İstanbul’da yazılan “Nur Âleminin Bir Anahtarı” nâmındaki son eseriyle de Nur ikliminin kapısını açacak bir anahtarını hediye etmişti bizlere.”

“Nur Âlemi, Nur Yolu, Nur Işığı; Nur’un ilk menzili olan Barla’dan yayılmıştı bütün bir âleme.”

“Doğu’dan doğan Hazreti Nursî, Batı’dan Nur Risaleleri’ni tulû ettirmişti.”

“Barla, Türkiye’mizin dört büyük gölünün dördüncüsü olan tatlı sulu Eğirdir sahillerindedir.”

“Barla kırk kadar köyün kendisine bağlandığı bir Batı Akdeniz nâhiyesidir.”

“Eğirdir’den binilen bir kayak, sizleri bir saat sonra Barla sahillerine ulaştırır.”

Barla’ya Nurlar gelmeden önce, bu güzel beldede bir söz vardı: “Barla’ya varma! Akşama kalma!” Bu güzel olmayan sözler, bana “İslâm’dan evvel Ömer! İslâm’dan sonra Ömer!” olarak, güneşler gibi ebedî bir nur hakikatini anlatır.

Günümüzde Aziz Barla’nın kendi yerli malı olan bu çirkin tabirler yerini Nurlar’ın neşrettiği güzelliklere bırakmıştır. Mesela:

“Barla’ya var!

Nurlar’da kâr!”

gibi ifadeler artık dillerde dolaşmaktadır.

Nurlar'da “B”

Bekir Berk Ağabey'im yıllar evvel, Hazreti Üstad'ın hayatında ve Nur hizmetiyle münasebettar birçok isim ve mekânda “B” harfi ile başlayan kelimelerin çokça tevâfuk ettiğine dair bir rüya görmüş ve bizlere bu rüyasını anlatmıştı. O günden beri Barla'nın ilk harfi olan “B” nin Nur hizmetleriyle olan işârî irtibatı ve münasebeti latif bir nükte olarak zihnimde yer etmişti. Bundan dolayı ne zaman “Bediüzzaman, Bediülbeyan, Bitlis, Bâşed, Batum, Beyrut, Burdur, Birecik, Bedre, Beyazıd Bestâmî türbesi/makamı (Hatay/Kırıkhan), Bekir Bey (Haşır Risalesi'ni ilk defa İstanbul'da bastıran kişi), Bayram Ağabey, Bayramoğlu Hüsnü Ağabey, Bolvadin, Bekir Berk (Avukat; Nurlar'ın on beş sene kahraman müdafii), Beraat (Bekir Ağabey'in on beş senede aldığı iki bine yakın beraat kararı), ...” gibi Hazreti Üstad ve Nur hizmetleriyle doğrudan veya dolaylı olarak alâkalı olan kelimeleri görsem hep bu rüyanın hatırlattığı işârî nükte canlanmıştı hayalimde ...

Evet, kim bilebilir bu “B”lerdeki tevâfukta saklanan ilâhî hikmeti!.

Turist-Murist Bilmem Gâri!

1969-1976 senelerinin arasında her yaz, İstanbul Üniversitesi'nden bir grup arkadaşla birlikte on beş-yirmi gün Barla'da Nurlar'ı okuma programı yapardık.

O senelerde Barla ve civarında Nur Üstad'ı gören, onu ziyaret eden, ondan ders alan erkek-kadın hayatta çok kimseler vardı. Abbas Mehmet Kara da böyle bahtiyarlardan mübarek bir zattı. Bu mübarek Barla köylüsünün anlattığı kıymetli hatıraları tesbit ederek, deryadan bir katre olarak, “Son Şahitler Bediüzzaman Said Nursî'yi Anlatıyor” isimdeki kırk senelik emeklerimizin birinci cildinde yayınlamıştık.

O unutulmayan aziz hatıraların Aziz Barla'sındaki günlerimizde rahmetli Abbas Mehmet Kara:

– “Hoca Efendi bizlere *‘Barla, ilerde çok çok ehemmiyet kazancak! Bütün dünyanın dikkatini çekecek! Buraya çok gelenler olacak!’* diyordu.” şeklinde Barla hakkında Üstad'ın kerametli sözlerini anlatırken, bizimle beraber bulunan Prof. Dr. Nevzat Tarhan çok safi kalp ve düşünceleriyle:

– “Abbas Amca, yani Üstad Barla ilerde turizm merkezi mi olacak?” diyerek Abbas Mehmet Amcaya bir suâl sormuştu. Merhum Abbas Amca kendi mahallî Barla şivesiyle:

– “Türist-murist bilmem gâri, öyle demedi! Barla'nın çok değışeceğini ve gelecekteki kazanacağı kıymetleri bizlere anlatıyordu. Bakın işte, siz üniversiteli gençler, burada günlerce Nurlar'ı okumak için tâ buralara kadar gelmeniz, Üstad'ın verdiği müjdeli haberleri göstermektesiniz.” demişti.

Genç üniversiteli olan bizler, uzun zamanlar Nevzat Tarhan kardeşimize hitaben: “Türist-murist bilmem gâri!” diyerek, şaka yapar ve gülerdik.

Anadolu'nun Kapusu ve Tapusu

1071 Senesinde Anadolu'nun kapısı Malazgirt'ten açıldı, tapusu ise 1927 baharında Sözler'le Barla'dan alındı.

Dünyada rastgele tesadüf ve karışıklık yoktur. Her işin bir hikmeti ve manası vardır.

Bediüzzaman Üstad'ı Gelendost'un Yenicesi'nden Jandarma Şevket getirip, Ak Mahalle'ye Ak Karakol'a teslim etmişti.

Aklar içindeki koca Bediüzzaman Nur Üstad'ı Gelendostlu Şevket getirmişti.

Buradaki kelimeler ne güzel: Gelendost, Yenice, Şevket ve Ak Mahalle ...

BARLA İÇİN YAZILMIŞ MANZUMELER

Bilhassa kırk-elli senedir Barla duyguları şiirlerle ifadeye çalışılmaktadır. Gönül, nur kardeşlerimizden düşündüren, hislendiren ve ağlatan şiirler istemekte ve beklemektedir.

Mevcut şiirlerden bazı misaller:

Üstad'ıma

*Barla'da, Emirdağ'da olmak vardı seninle,
Hep islandı sineler, nurdan gözyaşı selinle!*

Barla'nın Misafiri

*Barla bekliyordu birini,
Bekliyordu misafirini.
Gözler yolunu gözlüyordu,
Herkes onu gözlüyordu.
Ama sen gelmedin,
Gönderildin.
Kaderin hükmüydü bu,
Coşkun akan suydü bu,
Barla'da duruldu.
Yüzlerce yürek dualarda,
Gözleri yollarda,
Seni bekliyordu.*

*Kara bulutlar sıra sıra,
Yüreklerde yara,
Karışmıştı kıta.
Seni bekliyordu çoluk çocuk,
Kararmıştı ufuk,
Sen gelince belirdi ılık,
Belirdi ufacık bir ümit,
Sonra sel oldu.
Yanan yürekler serinledi, doldu.
Gözler ılık ılık Nur'u gördü.
Bülbüller yuva ördü,
Çam dağında.
Sen gelince güller açtı.
Sen gelince kuşlar uçtu.
Sen gelince nurdan halka oluştu,
Yürekler etrafında buluştu.
Bir alev, bir ateş tutuştu,
Herkes aradığını bulmuştu,
Bu sağlam bir yol tutuştu.
Ferhat dağları aştı,
Gül kokulu dumanlar,
Yayıldıkça yayıldı.
Ele geçen dermanlar,
En muteber nesne sayıldı.
Nuru duyan okuyan,
Uyandı baharına,
Müjdelere uçurdu diyarına,
Ümitle baktı yarına.
Barla Nur'un başşehri,
Eğirdir cennet bahri.
Çam Dağı ders kulesi,
Anadolu artık Nur'un kalesi.*

Barla'ya Hasret

*Hasret dolu nur gönüiller.
Mûnis esen yeldir, Barla...
Asrın İmamına bende,
Bir şefkatli eldir Barla...*

*Nur Üstad'a kucak açmış.
Şefkat ve muhabbet saçmış.
Hasret derdine ilaçmış.
Bir şifalı baldır Barla...*

*Kusur etmez Hâfız Ahmet.
Rıza için eder gayret.
Evvel hizmet, âhir hizmet.
Saadetli hâldir Barla...*

*Aziz insanlar diyarı.
İman, edeb asıl varı.
Bekliyor nurlu baharı.
Hak söyleyen dildir Barla...*

*Yardımcı Süddik Süleyman.
Hizmete koşar her zaman.
Cennet Bahçesi nur mekân.
Güller açan daldır Barla...*

*Kâtip Şamlı Hâfız Teyfik.
Olmuş Üstad'ına refik.
Akli nurlu, kalbi şefik.
Gerçek bir halildir Barla...*

*Çam Dağı'nda bir nur parlar.
Vecd içinde Ulu Çınar.
Nur Çeşmesi dâim çağlar.
Nurculara yoldur Barla...*

*Hoca Sabri, sıddık özü.
Kur'an okur; nurdur sözü.
Barla'da, yollarda gözü.
Bir mahbub gönüldür Barla...*

*Sürgün edilmiş bir âlim.
İhsan ona; Hak'tan ilim.
Sözü gerçek, buyu selim.
Muhammedi (s.a.s) güldür Barla.*

*Hulûsi, ilk şâkirt Nur'a.
İhlâsla varır huzura.
Kavuşur sonsuz sürûra.
Nur açan sümbüldür Barla...*

*Gönül dâim gitmek ister.
Nur teneffüs etmek ister.
Derdi, gamı atmak ister.
Şakıyan bülbüldür Barla...*

Abdülkadir Menek

Isparta Kahramanları

*Bir kısmının ismi silik mezar taşında,
Bir kısmının kalmamış nam ve nişanları.
Yüzleri tevazu ile yerde, başları semada,
Medh-i senaya mazhar Isparta Kahramanları.*

*Gümüştan yol açtılar Nurlu ufuklara doğru,
Nur kervanının en öndeki en seçkin safları.
Yardan serden geçip, yürüdüler Hakk'a doğru,
Bir bayrak, bir alemdir Isparta Kahramanları.*

*Bahr-i Ahmer'de Musa, tufanda Nuh gibi,
Felâket ve helâket asrının Nur mimarları.
Bir bir yükseldiler semaya mes'ud ruh gibi,
Kalemleri kılıç olan Isparta Kahramanları*

*Taşıyla toprağıyla mübarek olan beldenin,
Has Nur talebesi olmuş dağdaki çobanları,
Her türlü değeri madde olunca dünyanın,
Doğmuş mânâ burcunda Isparta Kahramanları.*

*Rızadan başka beklemezken hiçbir mükâfat,
Levh-i Mahfuz'da Nur harflerle yazılmış adları.
Hizmet burcunda görülmüş ihlâs ve sadakat,
Fenâfınnur olmuş Isparta Kahramanları.*

*Vatanın kervan geçmez kuytu köşelerinde,
Dillere destan olmuş sadakat ve imanları.
Müceddid yeni bir tecdid yapınca dinde,
Nesl-i cedit olmuş Isparta Kahramanları.*

*Dâhilden ve hariçten kundaklanırken millet,
Yanan bir vatanın tütmekte iken dumanları.
Evlâdım yanıyor imanım yanıyor deyince Üstad,
Koşmuş mâ-i zemzemle Isparta Kahramanları.*

*Dünya ve âhireti kaybolan bir gençliğin,
Tâ arşa çıkarken çığlık ve feryatları.
Temelleri sarsılmak istenirken son dinin,
Nurdan saraylar yaptı Isparta Kahramanları.*

*Barla'da misafir olan garip bir seyyahın,
Yıkılmış önünde son asrın son putları.
Peygamber mesleği yüce bir dâvânın,
Hizmetkârı olmuş Isparta Kahramanları.*

*Ulvî bir musikinin kapılınca cezbesine,
Şahlanmış genç ihtiyar erkek ve kızları.
Koşmuşlar Üstad'ın Hakka davet sesine,
Hakikat aşığı Isparta Kahramanları.*

*Bu şan şeref bir beldeye, bir ülkeye sığmaz,
Sayısız kahramanların isimleri, adları.
Doğmazsa fecr-i sâdık, güneş de doğmaz,
Doğdu güneş gibi Isparta Kahramanları.*

Hasan Şen

Barla Yamaçları'nda

*Barla yamaçlarında hayâli cihan değer
Bir yiğit yaşamıştı mavi hülyası olan
İki büklüm evinde bambaşka imiş meğer
Karanlığın dehlizi avucunda kaybolan*

*Barla yamaçlarında her dem şükürde kuşlar
Alaca atlar gibi sonsuza ulaşırdı
Bir süküât mûsikîsi ahenginde bakışlar
Doludizgin zikirle ümitleri taşırdı*

*Barla yamaçlarında mâverâî ufuklar
Sanki kilim dokurdu yürektendi duygular
Baharı müjdelerdî doğarken ak şafaklar
Firdevsî tuvallerde sönüyordu kaygılar*

*Barla yamaçlarında cennet kokulu bahçe
İkliminde büyülü bir zamandı sürûrum
Mana meltemleriyle rûhum serinledikçe
Aşkın izdiüşümünde bir teselli bulurum*

*Barla yamaçlarında ulu çınar gölgesi
Başları okşuyorken rüyadayım sanırsın
Altın saçlı günlere çağlarken suyun sesi
Bir başka şehráyinde sonsuza uzanırsın*

Yaşar Beçene

Çam Dağı'nda Bir Adam¹³

*Çam Dağı'nda bir adam; hüzünlü anlarında
Uçar gider yüreği ak kanatlı bir kuştur.
İlk bir meltem eser yalnız zamanlarında
Bir katran ağacıyla içli içli konuşur*

*Çam Dağı'nda bir adam; insanlardan uzakta
En koyu gecelerde gönüllerde aylaşan
Müjdelenmiş an için sabır çeker fırakta
İhlamurdur, kekiktir, dostluğunu paylaşan*

*Çam Dağında bir adam; yemyeşil yamaçlarda
Sükûtu yudumlarken, bal saymıştır zehiri
Gezerken Çam Dağı'nda mis kokar ağaçlarda
İlahî bir neşveyle geçiyorken günleri*

*Çam Dağında bir adam; alevdir bakışları
Kardelendir kışlarda reh-i sevda tutkusu
Zemheri ortasında müjde eder baharı
Yusuf'tur medresede iksir olur coşkusu*

*Çam Dağında bir adam; katran ağacı ve su
Ötede gelin gibi hicap eder Eğirdir
Yayılır bahçelerden dünyaya gül kokusu
Susamış gönüllere her sözü bir nebirdir*

Yaşar BEÇENE

¹³ Şiirde geçen “Çam Dağı'nda bir adam” cümlesi yerine, “Çam Dağı'nda Nur Üstad” cümlesi kullanılsaydı daha bereketli olurdu, diye düşünüyorum. (Şahiner)

Barla'da Yağmur - Rahmet

*Barla bahçelerine inen damlalar,
Ne gazap ne recm taşlarıdır.
Nurlu bir çağ açarak göçen Üstad'a,
Sema ehlinin gözyaşlarıdır.*

*Ulvî bir mûsikînin ritmine uyup,
Zikreden Üstad'ın hasretin duyup,
Her çiçek ve yaprağa şebnemler koyup,
Gezen meleklerin gözyaşlarıdır.*

*Şefkatli bir el gibi okşar çınarı,
İzdırapla seyreder çam ve katranı,
Çam Dağı'nda şehit iki evlâdını,
Kaybeden ananın gözyaşlarıdır.*

*Hazin sedası duyulurdu her yerde,
Birlikte zikrederdik onunla seherde,
Her gelene sorar o şimdi nerde,
Diye ağlayan bülbülün gözyaşlarıdır.*

*Gri bir ufuk gibi sessiz ve dipsiz,
Yağmurla birlikte yoğunlaşan sis,
Barlada bir garip yurtsuz ve yersiz,
Onun için çağılayan gözyaşlarıdır.*

*Gökten inen nurdan katreler gibi,
Yıkansın diye Nur'un gönül erleri,
Rahmet damlalarının budur sebebi,
Hüzün değil sevinç gözyaşlarıdır.*

*Bir asra yakın Barla'ya rahmet yağmada,
Herkes o rahmetten nasip almada,
Muhtaç gönüllerde fetih olmada,
Mesrur bir milletin gözyaşlarıdır.*

Hasan Şen

Barla

*Yaşamaması için verilmişti emir bir kere,
Sürdüler kuş uçmaz, kervan geçmez bir yere,
Adı Barla imiş, dağın yamacında önünde bir dere,
Risâle-i Nur'un yazıldığı, yer oldu bu belde.*

*Sessiz, mütevazı bir meskende yaşamaya başlarsın,
Evin önündeki heybetli çınarla beraber yaşarsın,
O sırdaşının bağrında, ilk Medrese-i Nuriye'yi açarsın,
Risâle-i Nur'un telif edilmeye başlandığı merkezsiz.*

*Barla'da çınar ağacının dalları arasında,
Sıddık Süleyman'ın cennet bahçesinde,
Katran ağacının tepesinde, Eğridir'in sahillerinde,
Risâle-i Nur'un telif edilmeye başlandığı yerlersin.*

*Gözlerini sonsuzluğa diker, söylemeye başlarsın,
Kur'an'ın nur çeşmesinden damlalar söylersin,
Kur'an'ın son tefsirini yazarsın,
Risâle-i Nur'un telif edilmeye başlandığı yersin.*

*Kâtiplerine yazdırdığın eserleri gözden geçirirsin,
Risâle-i Nur Kur'an'ın tefsiridir dersin,
Okudukça kalblerde, iman nuru gürleşir söylersin,
Risâle-i Nur'u okuyanlara himmet edersin.*

*Barla'da Üstadım'ın yaşadığı mekânları gördüm,
İzlerini korumak için nöbet tutanları gördüm,
Kore Aslanı ile Ali Uçar'ı nöbette buldum,
Bu beldeyi hep Üstadımla beraber duydum.*

*Nurla dolmuş nurdasım,
Risâle-i Nur'u gönülden gönüle ulaştır kardasım,
Gelin bir olalım, İslâm yolunda koşalım,
Allah nurunu tamamlayacaktır inşallah candasım.*

Abdülkadir Ertürk

Barla

*Güneşin doğuşu başkadır orda, batışı başka
Nur erleri orada eriştiler ilâhi aşka
Sanki izleri hâlâ durur toprak ve taşta
Her daim dillerde bir efsanedir Barla...*

*Ey sonsuzluğa giden Nurlu Kervan
Mutlaka yolunuz geçsin Barla'dan.*

Birlik'in Mısraları..

1980'lerde İzmir'den şahsıma gönderilen bir karttaki satırlar:

“Muhterem Kardeşim Necmeddin Bey,

Evvelâ binlerle selâm eder, Cenâb-ı Hak'dan sıhhat ve âfiyetler diler, hususan mübarek bayramınızı tebrik ile beraber dualarınızı bekleriz.

Geçen Ley-i Kadir'de Barla'da bir aylık tahatturda Hilmi Bey'in şiirinin ardından;

*“Barla'da açmış çiçekler,
Sanki şâkirtleri bekler;
Günleri günlere ekler,
İnsan kalınca Barla'da”*

mısraları hatırıma geldi. Baktım aynı ölçü ve makama uygun. Sizde bulunsun, diye yollayayım dedim. Hürmetlerimle ...

Abdullah Ü. Birlik

RİSALE-İ NURLAR'DA BARLA

“İşte o sarayda gördüğün sanâyi-i garîbe ise, şu âlemde görünen kudret-i ilâhiyenin mucizeleridir. Ve o sarayda gördüğün taamlar ise, şu âlemde, hele yaz mevsiminde, hele Barla bahçelerinde rahmet-i ilâhiyenin semerât-ı hârikalarına işarettir. Ve oradaki ocak ve matbah ise, burada kalbinde ateş olan arz ve sath-ı arzıdır. Ve orada temsilde gördüğün gizli definele-
rin cevherleri ise, şu hakikatte esmâ-yı kudsiye-i ilâhiyenin cil-
velerine misâldir. Ve temsilde gördüğümüz nakışlar ve o nakış-
ların remizleri ise, şu âlemi süslendiren muntazam masnûât
ve mevzûn nukûş-u kalem-i kudrettir ki; Kadîr-i Zülcelâl’in
esmâsına delâlet ederler.” (Sözler, 11. Söz, s. 131)

***

“Evet, müteaddit eşya bir cemaat şekline girse, bir şahs-ı mânevîsi olacaktır. Eğer o cemiyet, imtizaç edip ittihat şekli-
ni alsa, onu temsil edecek bir şahs-ı mânevîsi, bir nevi rûh-u mânevîsi ve vazife-i tesbîhiyesini görecek bir melek-i müekkeli olacaktır, işte bak, misâl olarak bu Barla ağzının, şu dağ lisânının bir muazzam kelimesi olan bu odamızın önündeki çınar ağacına bak, gör: Ağacın, şu üç başının her başında kaç yüz dal dilleri var ve her dilde, bak; kaç yüz, mevzûn ve muntazam meyve kelimeleri var ve her meyvede, dikkat et; kaç yüz kanatlı mevzûn tohumcuk harfleri, emr-i kün feyekûn’e mâlik Sâni-i Zülcelâl’ine ne kadar belîğ bir medih ve fasîh bir tesbih ettiğini işittiğin, gördüğün gibi; ona müekkel melek dahi, ona göre âlem-i mânâda

müteaddit diller ile tesbihâtını temsil ediyor ve hikmeten öyle olmak gerektir.” (Sözler, 14. Söz, s. 175)

***

“*Ey nefis!* Şu temsile bak, gör; nasıl dünyaya hasr-ı nazar, aziz bir lezzeti elîm bir eleme kalbeder.

Meselâ şu karyede (Yani Barla’da) iki adam bulunur. Birisinin yüzde doksan dokuz ahhâbı İstanbul’a gitmişler, güzelce yaşıyorlar. Yalnız bir tek burada kalmış, o dahi oraya gidecek. Bunun için şu adam İstanbul’a müştâktır, orayı düşünür, ahhâba kavuşmak ister. Ne vakit ona denilse: “Oraya git!” sevinip gülerek gider.” (Sözler, 14. Söz, s. 180)

***

Barla Yaylası; Çam, Katran, Ardıç, Karakavağın Bir Meyvesidir

(Makam münâsebetiyle buraya alınmış,
On Birinci Mektub’un bir parçasıdır.)

Bir vakit esâretimde dağ başında azametli çam ve katran ve ardıç ağaçlarının heybet-nümâ sûretlerini, hayret-fezâ vaziyetlerini temâşâ ederken pek latîf bir rüzgâr esti. O vaziyeti, pek muhteşem ve şirin velvele-âlûd bir zelzele-i raks-nümâ, bir tesbihât-ı cezbe-edâ sûretine çevirdiğinden eğlence temâşâsı, nazar-ı ibrete ve sem-i hikmete döndü. Birden Ahmed-i Cizrî’nin Kürdce şu fıkrası:

هَزْكَش بَتَمَاشَا كِه حُسْنَاتَه زِهَرْجَاي تَشْبِيَه بِنْگَارَان بَجَمَالَاتَه دِنَاژَن¹⁴
hatırıma geldi. Kalbim, ibret mânâlarını ifâde için şöyle ağladı:

يَا رَبِّ! هَزْ حَيِّ بَتَمَاشَا كِه صُنْعِ تُو زِهَرْجَاي بَنَازِي
زَنَشْبِيَبْ اَزْ فِرَازِي مَانَنْدِ دَلَالَانْ بِنْدَاءِ بَاوَازِي

¹⁴ el-Cizrî, *el-Ikdü'l-cevherî fî şerhi Divânî's-şeyh el-Cizrî* s.438.

دَم دَم زِجَمَالِ نَفْسِ تُو دَر رُقْصِ بَازِي
 زِگَمَالِ صُنْعِ تُو خُوشِ خُوشِ بَغَاZِي
 زِشِيرِیْنِی اَوَاZِ خُودِ هِیْ هِیْ دِنَاZِي
 اَزْ وِیْ رُقْصِ اَمَدِ جَذْبَه خَاZِي
 اَزِیْنِ اِثَارِ رَحْمَتِ یَاْفَتِ هُو حَیْ دُرُسِ تَسْبِیْحِ نَمَاZِي
 اِیْسَتَاْدَسْتِ هُو یَکِیْ بَرِ سَنَکِ بَالَا سِرْفِرَاZِي
 دِرَاZِ کَزْدَسْتِ دَسْتَهَارَا بَدَرْگَاهِ اِلْهِي هَمْچُو شَهْبَاZِي
 بَجُنْبِیْدَسْتِ زُلفَهَارَا بَشُوقِ اَنگِیْزِ شَهْنَاZِي
 بَبَالَا مِیْزَنَنْدِ اَزْ پَرْدَه هَايِ هَايِ هُوِي عِشْقِ بَازِي
 مِیْدَهْدِ هُوشَه کِیْبِرِنَهَايِ دِرِیْنَهَايِ زَوَالِي اَزْ حُبِّ مَجَاZِي
 بَرِ سِرِ مَحْمُودْهَا نَعْمَهَايِ حُزْنِ اَنگِیْزِ اِیَاZِي
 مُرْدَهَارَا نَعْمَهَايِ اَزَلِي اَزْ حُزْنِ اَنگِیْزِ نَوَاZِي
 «رُوحَه» مِیْ اَیْنْدِ اَزُو زَمَزَمَه نَاZِ یَبَاZِي

قَلْبِ مِیْخَوَانْدِ اَزِیْنِ اِیَاْنَهَا: سِرِّ تَوْحِیْدِ زِغْلُو نَظْمِ اِغْجَاZِي
 نَفْسِ مِیْخَوَاهْدِ دَرِ اِیْنِ وَلَوْلَه هَا.. زَلْزَلَه هَا: دَوَقِ بَاقِي دَرِ فَنَائِ دُنْیَا بَازِي
 عَقْلِ مِیْیَبِنْدِ اَزِیْنِ زَمَزَمَه هَا.. دَمْدَمَه هَا: نَظْمِ خَلْقَتِ، نَفْسِ حِکْمَتِ، کَنْزِ رَاZِي
 اَزُو مِیْدَارْدِ هُوَا اَزِیْنِ هَمْهَمَه هَا.. هُوَهْوَه هَا مَرْگِ خُودِ دَرِ تَرِکِ اَدْوَاقِ مَجَاZِي
 حِیَالِ بِنْدِ اَزِیْنِ اَشْجَاZ: مَلَائِکَ رَا جَسَدِ اَمَدِ سَمَاوِي، بَاهْزَارَا نِی
 اَزِیْنِ نَبِیْهَا شَنِیْدَتِ هُوشِ: سِتَايِشَهَايِ ذَاتِ حَیْ
 وَرَقَهَارَا زَبَانِ دَارَنْدِ.. هَمَه «هُو هُو» ذِکْرِ اَرَنْدِ بَدَرْ مَعْنَايِ، حَیْ حَیْ

چُو «لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ¹⁵» بَرَابَرِ مِيزَنَدَ هَر شَي
 دَمَادَم جُوِيدَنَد «يَا حَقَّ» سَرَأَسَر گُوِيدَنَد: «يَا حَيَّ» بَرَابَرِ مِيزَنَد: «اللَّهُ»
 فَيَا حَيَّ يَا قَيُّوْمُ بِحَقِّ اسْمِ حَيِّ قَيُّوْمُ

حَيَاتِي دِه بَايِن قَلْبِ پَرِيشَان رَا اِسْتَقَامَتِ دِه بَايِن عَقْلِ مُشَوُّش رَا... اَمِيْن.

Barla Yaylası, Tepelice'de; çam, katran, ardıç, karakavak meyvesi hakkında yazılan Fârisî beyitlerin mânâsı:

هَزْكَشِ بَتَمَاشَا گِه حُسَنَاتِه زِهَزْجَايِ تَشْبِيه نِگَارَانِ بِجَمَالَاتِه دِنَاژَنْ

Yâni: Senin temâşâna, hüsnüne, herkes her yerden koşup gelmiş. Senin cemâlinle nâzdârlık ediyorlar.

يَا رَبِّ! هَزْ حَيِّ بَتَمَاشَاكِه صُنْعُ تُو زِهَزْجَايِ بَنَازِي

Her zihayat Senin temâşâna, sanatın olan zemin yüzüne her yerden çıkıp bakıyorlar.

زَنَشِيْبُ اَزْ فِرَازِي مَانَنَدِ دَلَالَانِ بِنْدَاءِ بِاَوَازِي

Aşağıdan, yukarıdan dellâllar gibi çıkıp bağırıyorlar.

دَمَ دَمَ زِجَمَالِ نَقْشِ تُو¹⁶ (Nûsha) دَر رَقِصِ بَازِي

Senin cemâl-i nakşından keyiflenip, o dellâl-misâl ağaçlar oynuyorlar.

زِ كَمَالِ صُنْعِ تُو خُوشْ خُوشْ بِگَازِي

Senin kemal-i sanatından neşelenip, güzel güzel sadâ veriyorlar.

زِ شِيرِيْنِي اَوَازِ خُودْ هِيْ هِيْ دِنَازِي

Güya sadâlarının tatlılığı, onları da neşelendirip nâzenînâne bir naz ettiriyor.

¹⁵ “Allah, o hak Mabuddur ki kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran sûresi, 3/2, 6, 18; Nisâ sûresi, 4/87; ...)

¹⁶ (Nûsha) *1 زِ هَوَايِ شَوْقِ تُو

*1 Sana olan tutkusundan.

أَزْ وَيْ رَقْصَه اَمْدُ جَذْبَه خَازِي

İşte ondandır ki; şu ağaçlar raksa gelmiş, cezbe istiyorlar.

أَزِينْ أَثَارِ رَحْمَتِ يَافَتْ هَرَّ حَيِّ دَرِّسِ تَسْبِيحِ نَمَازِي

Şu rahmet-i ilâhiyenin âsâriyladır ki; her zîhayat, kendine mahsus tesbih ve namazın dersini alıyorlar.

اِسْتَادَسْتُ هَرَّ يَكِّي بَرَّ سَنَكْرِ بَالَا سَرَفِرَازِي

Ders aldıktan sonra her bir ağaç, yüksek bir taş üstünde arşa başını kaldırıp durmuşlar.

دِرَازُ كَرْدَسْتُ دَسْتَهَارَا بَدَرْگَاهِ اِلَهِي هَمْچُو شَهَبَازِي

Her birisi yüzler ellerini Şehbâz-ı Kalender¹⁷(Hâşiye-1) gibi dergâh-ı ilâhiye uzatıp, muhteşem bir ibadet vaziyetini almışlar.

بَجُنْبِيدَسْتُ زُلفَهَارَا بِشَوْقِ اَنگِيزِ شَهَنَازِي^{(Hâşiye-2)18}

Oynattırıyorlar zülüfvârî küçük dallarını ve onunla temâşâ edenlere de latîf şevklerini ve ulvî zevklerini ihtar ediyorlar.

بِبَالَا مِيزَنَنْدُ اَزْ پَرْدَه هَايِ «هَایِ هُويِ» عَشْقِ بَازِي

Aşkın “hay huy” perdelerinden en hassas tellere, damarlara dokunuyor gibi sadâ veriyorlar.¹⁹(Nüsha)

مِیدَهْدُ هُوشَه کِیْبِرِنَهَايِ دِرِیْنَهَايِ زَوَالِي اَزْ حُبِّ مَجَازِي

17 (Hâşiye-1) Şehbâz-ı Kalender, meşhur bir kahramandır ki; Şeyh Geylânî'nin irşâdiyle dergâh-ı ilâhiye iltica edip mertebe-i velâyete çıkmıştır.

18 (Hâşiye-2) Şehnâz-ı Çelkezi, kırk örme saç ile meşhur bir dünya güzeli.

19 (Nüsha) Şu nüsha mezaristandaki ardış ağacına bakar:

بِبَالَا مِيزَنَنْدُ اَزْ پَرْدَه هَايِ «هَایِ هُويِ» مُرْدَهَارَا نَعْمَهَايِ اَزَلِي اَزْخُنْ اَنگِيزِ نَوَازِي^{*1}

*1 Aşkın “hay huy” perdelerinden en hassas tellere, damarlara dokunuyor gibi sadâ veriyorlar. Okşamanın verdiği hüzünden gelen ezeli nağmelerini ölülere de duyuyorlar.

Fikre řu vaziyetten şöyle bir mânâ geliyor: Mecâzî muhabbetlerin zevâl elemiyle gelen ağlayış, hem derinden derine hazîn bir enîni ihtar ediyorlar.

بَرِّ سِرِّ مَحْمُودَهَا نَعْمَاهَايِ حُزْنِ أَنْكِيْزِ اِيَّايِ

Mahmud'ların, yâni Sultan Mahmud gibi mahbûbundan ayrılmış bütün âşıkların başlarında, hüzn-âlûd mahbûblarının nağmesinin tarzını işittiriyorlar.

مُزْدَهَارَا نَعْمَاهَايِ اَرْلِيْ اَزْ حُزْنِ اَنْكِيْزِ نَوَازِيْ

Dünyevî sadâların ve sözlerin dinlemesinden kesilmiş olan ölmüşlere; ezeli nağmeleri, hüzn-engîz sadâları işittiriyor gibi bir vazîfesi var görünüyorlar.

«رُوحَه» مِي اِيْدْ اَزُو زَمَرَمَه نَازُ نِيَّازِيْ

Ruh ise, řu vaziyetten şöyle anladı ki; eşya, tesbihât ile Sâni-i Zülcelâl'in tecelliyât-ı esmâsına mukabele edip bir nâz-niyâz zemzemesidir, geliyor.

قَلْبٌ مِيخَوَاهْدْ اَزَيْنِ اِيَّاتَهَا سِرِّ تَوْحِيْدِ زِعْلُوْ نَظْمِ اِعْبَازِيْ

Kalb ise, řu her biri birer âyet-i mücesseme hükmünde olan řu ağaçlardan sırr-ı tevhidi, bu i'câzın ulüvv-i nazmından okuyor. Yâni, hilkatlerinde o derece hârîka bir intizam, bir sanat, bir hikmet vardır ki; bütün esbâb-ı kâinat birer fâil-i muhtar farz edilse ve toplansalar taklid edemezler.

نَفْسٌ مِيخَوَاهْدْ دَرِ اَيْنِ وَلَوْلَه هَا زَلَّزَلَه هَا ذَوْقِ بَاقِي دَرِ فَنَآيِ دُنْيَا بَازِيْ

Nefis ise, řu vaziyeti gördükçe bütün rûy-u zemin, velvele-âlûd bir zelzele-i fırâkta yuvarlanıyor gibi gördü. Bir zevk-i bâkî aradı; “*Dünyâ-perestliğin terkinde bulacaksın.*” mânâsını aldı.

عَقْلٌ مِيْسِيْنْدْ اَزَيْنِ زَمَرَمَه هَا دَمْدَمَه هَا: نَظْمِ

خَلَقْتُ، نَقَشَ حِكْمَتُ، كُنْزِ رَازِي

Akıl ise, şu zemzeme-i hayvan ve eşcârdan ve demdeme-i nebât ve havadan gayet mânidâr bir intizam-ı hilkat, bir nakş-ı hikmet, bir hazine-i esrâr buluyor. Her şey, çok cihetlerle Sâni-i Zülcelâl'i tesbih ettiğini anlıyor.

أَرْزُو مِيدَارْدُ هَوَا أَزِينْ هَمِّهَمَ هَا هَوَّهَ هَا
مَرْگِ خُودِ دَرْ تَرْكِ اَدْوَاقِ مَجَازِي

Hevâ-yı nefis ise, şu hemheme-i hava ve hevheve-i yapraktan, öyle bir lezzet alıyor ki, bütün ezvâk-ı mecâzîyi ona unutturup o hevâ-yı nefsin hayatı olan zevk-i mecâzîyi terk etmekle, bu zevk-i hakikatte ölmek istiyor.

خَيَالِ بَيْنْدِ اَزِينْ أَشْجَارَ: مَلَائِكُ رَا جَسَدُ اَمْدُ سَمَاوِي بَاهَزَارَانْ نِي

Hayal ise, görüyor; güya şu ağaçların müekkel melâikeleri içlerine girip her bir dalında çok neyler takılan ağaçları cesed olarak giymişler. Güya Sultân-ı Sermedî, binler ney sadâsıyla muhteşem bir resm-i küşâdda onlara, onları giydirmiş ki; o ağaçlar câmid, şuursuz cisim gibi değil, belki gayet şuurkârâne mânidâr vaziyetleri gösteriyorlar.

اَزِينْ نَيْهَا سَنِيدَتْ هُوشُ: سِتَابِشْهَائِي ذَاتِ حَيِّ

İşte o neyler semâvî, ulvî bir mûsıkîden geliyor gibi sâfi ve müessirdirler. Fikir o neylerden, başta Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî olarak bütün âşıkların işittikleri elemkârâne teşekkîyât-ı firâkı işitmiyor. Belki, Zât-ı Hayy-ı Kayyûm'a karşı takdim edilen teşekkürât-ı rahmâniyeyi ve tahmidât-ı rabbâniyeyi işitiyor.

وَرَقَّهَارَا زَبَانْ دَارَنْدُ هَمَّه «هُوَ هُو» ذِكْرُ ارَنْدُ بَدَرْ مَعْنَائِي حَيِّ حَيِّ

Madem ağaçlar birer cesed oldu. Bütün yapraklar dahi diller oldu. Demek her biri, binler dilleri ile havanın dokunmasıyla

“Hû Hû” zikrini tekrar ediyorlar. Hayatlarının tahiyyâtıyla Sâni'nin Hayy-ı Kayyûm olduğunu îlân ediyorlar.

چُو «لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ»²⁰ بَرَابَرِ مِيزَنْدَ هَر شَيْ

Çünkü bütün eşya لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ deyip, kâinatın azîm halka-yı zikrinde beraber zikrederek çalışıyorlar.

دَمَادَمِ جُوَيْدَنْدَ «يَا حَقِّ» سَرَّاسَرِ گُوَيْدَنْدَ: «يَا حَيِّ» بَرَابَرِ مِيزَنْدَ: «اللَّهُ»

Vakit-bevakit lisân-ı istidâd ile Cenâb-ı Hak'tan hukuk-u haya-tını “Yâ Hak!” deyip hazine-i rahmetten istiyorlar. Baştan başa da hayata mazhariyetleri lisanıyla “Yâ Hayy!” ismini zikrediyorlar.

فَيَا حَيِّ يَا قَيُّوْمُ بِحَقِّ اسْمِ حَيِّ قَيُّوْمِ

حَيَاتِي دِه بَايَنْ قَلْبِ پَرِيشَانِ رَا اِسْتِقَامَتْ دِه بَايَنْ عَقْلِ مُشَوِّشِ رَا... اَمِين.

(Sözler, 17. Söz, s. 235-240).

***

(Bir vakit Barla'da, Çam Dağı'nda yüksek bir mevkide, gecede semânın yüzüne baktım. Gelecek fıkralar birden butûr etti. Yıldızların lisân-ı hâl ile konuşmalarını hayâlen işittim gibi bu yazıldı. Nazım ve şiir bilmediğim için şiir kaidesine girmedi. Tahattur olduğu gibi yazılmış. Dördüncü Mektup ile Otuz İkinci Söz'ün Birinci Mevkîfî'nin âbirinden alınmıştır.)

Yıldızları Konuşturan Bir Yıldıznâme

*Dinle de yıldızları, şu hutbe-i şirinine,
Nâme-i nurunu hikmet, bak ne takrîr eylemiş.*

²⁰ “Allah, o hak Mabuddur ki kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur.” (Bakara sûresi, 2/163, 255; Âl-i İmran sûresi, 3/2, 6, 18; Nisâ sûresi, 4/87; ...)

*Hep beraber nutka gelmiş, bak lisanıyla derler:
Bir Kadîr-i Zülcelâl'in haşmet-i sultanına,
Birer burhan-ı nur-eşânız, vücûd-u Sâni'a
Hem vahdete, hem kudrete şahidleriz biz!..*

*Şu zeminin yüzünü yaldızlayan,
Nâzenin mu'cizâtı çün melek seyranına.
Şu semânın arza bakan, cennete dikkat eden,
Binler müdakkik gözleriz biz!..²¹(Hâşiye)*

*Tûba-yı hilkatten semâvât şikkına,
Hep kehkeşân ağsânına,
Bir Cemûl-i Zülcelâl'in dest-i hikmetiyle takılmış,
Pek güzel meyveleriz biz!..*

*Şu semâvât ehline birer mescid-i seyyâr,
Birer hâne-i devvâr, birer ulvî âşiyâne,
Birer misbah-ı nervâr, birer gemi-i cebbâr,
Birer tayyâreleriz biz!..*

*Bir Kadîr-i Zülkemâl'in, bir Hakîm-i Zülcelâl'in
Birer mucize-i kudret, birer harika-yı sanat-ı hâlikâne,
Birer nâdire-i hikmet, birer dâhiye-i hilkat,
Birer nur âlemiyiz biz!..*

*Böyle yüz bin dil ile yüz bin burhan gösteririz,
İşittiririz insan olan insana!..
Kör olası dinsiz gözü, görmez oldu yüzümüzü,
Hem işitmez sözümüzü, hak söyleyen âyetleriz biz!..*

21 (Hâşiye) Yâni; cennet çiçeklerinin fidanlık ve mezraacığt olan zeminin yüzünde hadsiz mucizât-ı kudret teşhir edildiğinden semâvât âlemindeki melâikeler o mucizâtı, o hârikaları temâşâ ettikleri gibi, ecrâm-ı semâviyenin gözleri hükmünde olan yıldızlar dahi, güya melâikeler gibi zemin yüzündeki nâzenin masnûâtı gördükçe cennet âlemine bakıyorlar. O muvakkat hârikaları bâkî bir sûrette cennette dahi müşâhede ediyorlar gibi bir zemine, bir cennete bakıyorlar. Yâni; o iki âleme nezâretleri var demektir.

*Sikkemiz bir, turramız bir;
Rabbimize musahharız;
Müsebbihiz, zikrederiz abîdâne.
Kehkeşânın halka-yı kübrâsına mensup birer meczuplarız biz!..*

dediklerini hayâlen dinledim. (Sözler, 17. Söz, s. 241-242)

***

Bu dere bahçesi gibi,^{22(Hâşiye)} şu **Barla bağ ve bahçelerinin** her birinin ayrı ayrı mâlikî bulunduğ u hâlde, Barla'da gıdası itibarıyla ancak bir avuç yeme mâlik olan her bir kuş, her bir serçe, her bir arı; “Bütün Barla'nın bağ ve bostanları, benim nüzhetgâhım ve seyrangâhımdır.” diyebilir. Barla'yı zabt edip daire-i mülküne dahil eder. Başkalarının iştirâki onun bu hükümünü bozmaz. (Sözler, 28. Söz, s. 546)

***

Yâni: “Bir delîlden, bir emareden neşet etmeyen bir ihtimalin ehemmiyeti yok. Kat'î ilme şek katmaz. Yakîn-i hükmiyi sarsmaz.” Meselâ; zâtında **Barla denizi**, (yâni Eğirdir gölü) imkân ve ihtimal var ki, pekmez olsun; yağa inkılâb etmiş olsun. Fakat madem bir emareden, o imkân ve ihtimal neşet etmiyor; onun vücûduna ve su olduğuna, kat'î ilmimize, tesir etmez, şek ve vesvese vermez. (Sözler, 32. Söz, s. 661)

***

Aziz kardeşlerim,

Ben şimdi Çam Dağ'ında, yüksek bir tepede, büyük bir çam ağacının tepesinde bir menzilde bulunuyorum. İnsten tevahhuş ve vuhûşa ünsiyet ettim. İnsanlarla sohbet arzu ettiğim vakit, hayalen sizleri yanımda bulur, bir hasbihal ederim, sizinle müteselli olurum. Bir mâni olmazsa, bir-iki ay burada yalnız kalmak

²² (Hâşiye) Sekiz sene kemâl-i sadakatla bu fakire hizmet eden Süleyman'ın bahçesidir ki, bir veya iki saat zarfında şu söz orada yazıldı.

arzusundayım. **Barla**'ya dönsem, arzunuz veçhile sizden ziyade müşâk olduğum şifâhî bir musahabe çaresini arayacağız.

Şimdi bu çam ağacında hatıra gelen iki-üç hatırayı yazıyorum. (Mektubat, 4. Mektup, s. 16)

***

Hâlık-ı Rahîm ve Hakîm o nefyi bana bir rahmete çevirdi. Emniyetsiz ve ihlâsı bozacak esbaba maruz o dağdaki inzivayı; emniyetli, ihlâslı **Barla** dağlarındaki halvete çevirdi. Rusya'da esarette iken niyet ettim ve niyaz ettim ki, âhir ömrümde bir mağaraya çekileyim. Erhamü'r-râhimîn, bana Barla'yı o mağara yaptı, mağara faydasını verdi. (Mektubat, 13. Mektup, s. 46)

***

Dördüncü: Bu sene buranın müdürü, benim nâmıma **Barla**'nın bir mahallesi hükmünde olan Bedre Karyesi'nde tebdil-i hava için birkaç gün kalmaya dair müracaat etti.. müsaade etmediler. Böyle ehemmiyetsiz bir ihtiyacıma cevab-ı red verenlere nasıl müracaat edilir? Müracaat edilse, zillet içinde faydasız bir tezellül olur. (Mektubat, 16. Mektup, s. 77-78)

***

Üçüncüsü: Bir muallim, dost görünürken ben de ona dost baktım. Sonra **Barla**'ya nakledip yerleşmek için düşmanâne bir vaziyeti ihtiyâr etti, o maksadının aksiyle tokat yedi. Muallimlikten askerliğe atıldı, Barla'dan uzaklaştırıldı. (Mektubat, 26. Mektup, 4. Mebhas, 7. Mesele, s. 332)

***

Mesciddeki küçük cemaat ise Hakkı, Hulûsî, Sabri, Süleyman, Rüştü, Bekir, Mustafa, Ali, Zühtü, Lütfi, Hüsrev, Refet gibi Sözler'in hameleleridir. Ufak kürsü ise **Barla** gibi küçük bir köydür. Yüksek ses ise Sözler'deki kuvvet ve sürat-i intişarlarına işarettir. Birinci safta sana tahsis edilen makam ise Abdurrahmân'dan sana münhal kalan yerdir. (Mektubat, 28. Mektup, 1. Risale, s. 395)

***

“Bütün onların bu tazyikat ve istibdatları, envâr-ı Kur’âniye’yi ışıklandıran gayret ve himmet ateşine odun parçaları hükmüne geçiyor, iş’âl ediyor, parlatıyor. Ve o tazyikleri gören ve gayretin hararetiyle inbisat eden o envâr-ı Kur’âniye, Barla yerine bu vilâyeti, belki ekser memleketi bir medrese hükmüne getirdi. Onlar, beni bir köyde mahpus zannediyor. Zındıkların rağmına olarak bilâkis Barla, kürsî-yi ders olup; Isparta gibi çok yerler, medrese hükmüne geçti...” (Mektubat, 28. Mektup, 4. Risale, s. 410)

***

Meselâ, Barla Denizi su olarak yerinde bulunduğu yakınımız var. Hâlbuki zâtında mümkündür ki, o deniz, bu dakikada batmış olsun ve batması mümkünâttandır. Bu imkân-ı zâtî, madem bir emâreden neşet etmiyor, zihnî bir imkân olamaz ki, şek olsun. (Lem’alar, 13. Lem’a, s. 95)

***

Bir zaman elîm bir esaretimde, insanlardan tevahhuş edip Barla Yaylası’nda Çam Dağı’nın tepesinde yalnız kaldım. Yalnızlıkta bir nur arıyordum. Bir gece, o yüksek tepenin başındaki yüksek bir çam ağacının üstündeki üstü açık odacıkta idim. (Lem’alar, 26. Lem’a, s. 279)

***

Bir zaman Isparta vilâyetinin Barla nâhiyesinde nefiy nâmı altında, işkenceli bir esaretle yalnız ve kimsesiz bir köyde ihtilâttan ve muhabereden men edilmiş bir vaziyette hem hastalık, hem ihtiyarlık, hem de gurbet içinde gayet perişan bir hâlde iken; Cenâb-ı Hak kemâl-i merhametinden, Kur’ân-ı Hakîm’in nüktelerine, sırlarına dâir benim için medâr-ı teselli bir nur ihsân etmişti. (Lem’alar, 26. Lem’a, 12. Rica, s. 298)

***

O zaman Barla derelerine, dağlarına yalnız gidip geziyordum. Hâlî yerlerde oturup o teessürât-ı hazîne içinde, eski zamanda Abdurrahmân gibi sâdık talebelerimle geçirdiğim mes'ûdâne hayat levhaları sinema gibi hayalimden geçtikçe, ihtiyarlık ve gurbetin verdiği sürat-i teessür mukavemetimi kırıyordu. (Lem'alar, 26. Lem'a, 12. Rica, s. 299)

***

Said Nursî Hazretleri Barla'da iken, yaz aylarında bazen Çam Dağı'na çıkar, bir müddet yalnız olarak orada kalırdı. Bulundukları dağ hayli yüksekti. Barla derslane-i Nuriye'sinin önündeki çınar ağacının tepesindeki kulübeciği gibi, Çam Dağı'nın en yüksek tepesinde olan iki büyük ağaç üzerinde derslane-i Nuriye mânâsında birer menzili vardı. Bu çam ve katran ağaçlarının tepelerinde Risale-i Nur'la meşgul oluyordu. Hem ekser zamanlar, Barla'dan bu ormanlık havaliye gelip giderdi. Ve derdi ki: "Ben bu menzilleri, Yıldız Sarayı'na değişmem!" (Tarihçe-i Hayat, Barla Hayatı, s. 298)

***

Risale-i Nur, yüz on dokuz parçasıyla, müellifi olan Üstadımıza bir taraftan hoşâmedî etmek ve mahzun olan kalbine teselli vermek ve gamnâk ruhunu tatyip etmek; ve diğer taraftan da, sekiz seneden beri yaşadığı Barla'yı unutturmak ve o muhteşem çınar ağacını ve dostlarını ve alâkadar olduğu şeylerden gelen firak hüznünü hatırlatmamak için, Cenâb-ı Hak'tan yüz on dokuz risalenin eliyle, yüz on dokuz bin kelimeleri diliyle dua etti, yağmur istedi. Cenâb-ı Hak, öyle bereketli bir yağmur ihsan etti ki bir misli doksan üç tarihinde yağdığını ihtiyarlarımızdan işitiyoruz ki bu tarih, Üstadımızın tarih-i velâdetine tesadüf etmekle beraber, bu umumî hâdis-i rahmet olan kesretli yağmur, hususî bir surette Risale-i Nur'a baktığına bir delili de şudur ki:

Risale-i Nur'un neşrine vasıta olan Üstadımız geldiği gün, Isparta'yı gayet hararetle ve yağmursuzluktan toz-toprak içinde görmüş. Barla gibi bir yayladan gelip böyle bir yerde dayanamayacağım, diye telâş ediyordu. Üçüncü veya dördüncü günü bahçeleri kısmen gezdiği vakit, sebze ve ot ve çiçeklerin susuzluktan buruştuklarını görerek gayet müteessirane su istiyor, yağmur talep ediyordu. Arkadaşımız olan Bekir Bey'den, değirmenleri çeviren suyu göstererek "Isparta'nın suyu bu kadar mı?" diye sormuştu. Bekir Bey cevap verdi: "Gölcüğün suyu kesilmiş, gelmiyor. Isparta'nın dörtte birini sulayan bu sudan başka yoktur." dedi.

Üstadımızın Isparta'da çok talebeleri bulunduğundan, ruhen yağmurun gelmesini istiyordu. Aynı günde öyle bir yağmur geldi ki elli seneden beri Isparta böyle bir hâdiseyi görmemiş. O yağmur yüzde doksan dokuz menfaat vermiştir. Bundan anlaşılıyor ki o tevâfuk tesadüfî değil; bu rahmet, Isparta'ya rahmet olan Risale-i Nur'a bakıyor. Lillâhilhamd, bu kerem-i ilâhî neticesi olarak Üstadımız diyor ki: *"Isparta bana Barla'yı unutturdu. Unutamayacağım bir şey varsa, o da, her yerde olduğun gibi, Barla'da bulunan ciddî dost ve talebelerimdir."* (Sikke-i Tasdik-i Gaybî, s. 12-13)

2001 EĞİRDİR SEMPOZYUMU'NDA BARLA

Yirmi birinci yüzyılın ilk senesinin (2001) Ağustos'unun sonlarında Isparta'nın Eğirdir kazasında bir sempozyum yapıldı.

Daha sonra da bu ilim ziyafeti 972 sayfalık, hacimli bir kitap hâlinde “*Tarihî Kültürel Ekonomik Yönleri ile Eğirdir*” ismiyle yayımlandı.

Allah'ın ihsanı ile kırk yıldır Nur Araştırma ve Çalışmalarına yeni bir malumat-bilgi hazinesi olarak, bu bin sayfayı bulan kıymetli eserin sayfaları arasında günlerce dolaştım. Yine her zaman olduğu gibi doymak bilmeyen bir iştihak ile aradım.. aradım.. aradım. Bu büyük kitapta yüz sekiz isim saydım, seksen tebliğ okudum.

Eğirdir Sempozyum Eseri'nde yine nurları aradım, yine Nur Üstad Bediüzzaman'ı taharri ettim. Yine o güzelim Eğirdir-Barla sahillerinde gezindim. Barla Erenleri'nin yılmayan-yorulmayan hizmetlerine gıptayla baktım ve temaşa ettim. Nis Camisi'nde namaz kıldım. Eğirdir Kilisesi'nde Hazreti İsa Aleyhisselâm'ın havârilelerini rahmetlerle yâd ettim.

Bir ansiklopedi, bir lügat kalınlığındaki büyük cildin satırları arasında nurun kokusunu, nurun bestesini, nurun müjdelerini ve nurun ümit veren haberlerini derlemeye çalıştım.

Her ne kadar Nurlar'ı ve müellif-i muhteremini görmek ve göstermek pek istemeseler de Nur çınarı dolayısıyla yine Nur

Üstad'dan birkaç satır da olsa lütfen bahis açmışlar ve hemen de bu bahsi süratle tekrar kapatmışlar.

Bahsini etmeye çalıştığım bu bin sayfalık eserden, yirmi üç sayfa kadar derleyebildim.

Şeyh Mehmet Dede Sultan, 'Hızırnâme' kitabında yüzyıllar ötesinden Nurlar'ın ilk derslane ve ilk kütüphanesinden şu satırlarla müjdeler vermektedir:

*Barla önünde bunların
Yanar ırağı her gice
Esmâ burağı bunların
Bir gine görsem yüzlerin.*

Devam eden mısralar insanı sevinçlerle dolduruyor:

*Barla önünde şol yazı,
Anda yeter Mıhter Gazi,
Seyyid Gaziledür Söz'i,
Bir gine görsem yüzlerin!
Barla önünde oldu bu dem,
Deryaya bastılar kadem,
Yandı ırağlar ol kadem,
Bir gine görsem yüzlerin!*

1970 İlk Baharı'nda görerek güzelliğine vurulduğum ve "Aziz Barla" diye nidâ ettiğim cennet beldesinin ismini "Bin Sayfalık Eğirdir Sempozyumu"nda geliniz birlikte arayıp tâkib edelim.

Eğirdirli Muhiddin Dolu'nun Hızırnâme'sinde

Eğirdir ve Barla

Muhiddin Dolu adıyla tanınan Şeyh Mehmed Dede Sultan, eserde, hayatı boyunca Hızır'la yatıp Hızır'la kalkmıştır. Mutasavvıf şâir, "tayy-ı mekân" sahibidir. Gavs-ı Âzam, Kutbü'l-Aktab diyerek büyük bir saygı ile bahsettiği Hızır Han'la buluşur

ve Sidretü'l-müntehalarda dolaşır. O âlem-i lâmekândadır. Hızır Han'dan, yani Hazreti Hızır Aleyhisselâm'dan el almış, vahdet sırrına ermiştir. (Hızırnâme h. 880/ m. 1476'da yazılmıştır.).

*Bu gice âlem ser-te-ser,
Nûr ile dolmuştu meger,
Kâf'dan Kâf'a oldu haber,
Ben Hızra kul yazılmışam.*

*İy nûr-ı zâtun pertevi virdi dil ü cana ziya
İy feyz-i vâsfun pertevi kıldı şühûd-ı bî-riyâ*

Hızır-nâme tekkeye, dergâha, nefislerini eğitmek, ruhen yücelmek isteyenlerin eğitimine yetecek kadar peygamber kırsalarını ihtiva etmektedir. Dolu'nun toplantılarına katıldığı erenler ile evliyaların isimleri, Türk illerinin tanıdığı kimselerdir. Bunların bazılarının adları şunlardır: Yunus Emre, Karaca Ahmet, Sinab'daki Seydi Veli, Barla önünde yatan Mihter Gazi ve Onun yanında yatanlar; Peyk Gazi, Çırak Gazi, Süfyân Ece, Manavgat'tan Ali, Nûre Sûfi...:

*Âşık Paşa, Tâbduk Paşa,
Geldi Kılıç Abdal bile,
Hem Yunus Emrem de bile,
Bir gine görsem yüzlerin.*

*Ol Karaca Ahmed gelür,
Hem Fâtıma Bacı gelür,
Tuğrul Baba, Türhal Baba,
Bir gine görsem yüzlerin.*

*Abdâl Ata Seyyid Murad,
Abdal Çiçek Tavekkeli,
Sinabdağı Seydi Velî,
Bir gine görsem yüzlerin.*

*Barla önünde şol yazı,
Anda yeter Mihter Gazi,
Seyyid Gazî'ledür sözi,
Bir gine görsem yüzlerin.*

*Barla önünde bunların,
Yanar چراغı her gice,
Esmâ buracı bunların,
Bir gine görsem yüzlerin.*

*Hem Núre Sûfî de gelür,
Hep leşker ile görünür,
Hep ana karşı varılır,
Bir gine görsem yüzlerin.*

*Hem Halfe Sultân Sav Togan,
Geldi Sünnü Siyan ayan,
Ol Sabri Gâzî nev-cüvân,
Bir gine görsem yüzlerin.*

Gayb ricali ve Hz. Peygamber ile “bî-hicab” görüşmek üzere Mekke, Medine ve bütün kudsî toprakları dolaşan Muhiddin Dolu, “Medine şehrini seyr eyleyelim” mütekerrir fıkralı 22 bendlik murabbainın başında, her Cuma gecesinde Hz. Peygamber’i gördüğünü, Habîbullah’ın orada tecelli ettiğini söylemektedir:

*Bu derviş eydür anda çok varuram,
Ki her Cuma gicesinde görürem,
Habîbullah’ı anda buluram,
Medine şehrini seyr eyleyelüm.*

*Dahi her Cuma gicesinde ol Hak,
Tecellî kılur anda bil ki mutlak,
Resûl’ün ravzasında hem muhakkak,
Medine şehrini seyr eyleyelüm.*

Bu ruhani yolculukta pek çok coğrafi alanın adı geçmektedir. Bu tasvirlerle, Eğirdir Havzasının güzelliği hatıra geliyor. Eğirdir Gölü, Hızırnâme'de Ulu bir bahirdir, Ulu bir denizdir. Derya kenarında ulu bir ağaç, ağacın yapraklarında ise Hakk'ın adları yazılıdır. Bu tasvirlerde Eğirdir, Eğirdir Gölü, göle akan ırmaklar, göldeki adalar, şimdikinden daha fazla olan çınarlar, sedir ormanları ve servileri akla getiriyor.

Barla Deryası-Eğirdir Gölü sahillerinde bir çınar...

Bu çınar Ulu çınardır, koca çınardır, Nur çınardır. Bu çınarda Hakk'ın isimleri yazılmıştır. Esmâ-yı Hüsnâ'nın manaları okunmuştur ve yazılmıştır. Hâlık'ın sonsuz isimlerinin nurlu aksi bu çınarda terennüm edilmiştir. Seher yellerinde ses vermiştir bu ilâhi isimler.

Nurlar'daki ilâhî isimler yirmi birinci yüzyılda Türk vatanından dünyaya yayılmıştır.

Barla çınarının yapraklarındaki Hakk'ın nâmütenâhî isimleri şimdi kırk dünya ülkesinden Hû.. Hû.. diye lebbeyk çıkartmaktadır.

Şeyh Mehmed Dede, Nur dünyasında dolaşan birisidir ve Kaf Dağı'yla Eğirdir, yaşadığı yerler arasında bir ilgi kurmaktadır. Çünkü bu koca şeyh, Eğirdir'dendir, Barla'dandır. Bütün bu güzellikleri Hızır Han'la seyretmektedir:

*Bir bahra vardum cümle nûr;
Bir ada ma'mûr görinir;
Bir kasr-ı ahzâr-vâr turur;
Seyr eyledüm ol Hân ile..*

*Gâh zulmet olur; gâh nûr;
Altun kapılar var turur;
Kim matlau'ş-şems olur durur;
Seyr eyledüm ol Hân ile..*

Muhiddin Dolu, bu toplantının “Barla önünde, h. 880’de Zilkâde ayının bir Cuma gecesinde” gerçekleştiğini de haber vermektedir:

*Her Cuma gicesinde bu,
Cemiyet-i kübrâ olup,
Hep evliyalar cem’ olup,
Bir gine görsem yüzlerin.*

*Barla önünde oldu bu dem,
Deryaya bastılar kadem,
Yandı çıraklar ol kadem,
Bir gine görsem yüzlerin.*

Eğirdir’de Anıt Ağaçlar

Isparta ili Eğirdir ilçesinde, bugünkü bilgilerimize göre 12 adet anıt ağaç bulunmaktadır. Bu ağaçların 11 adedi doğu çınarı, biri kasnak meşesi türüne aittir. Eğirdir ilçesi doğu çınarlarından Barla beldesindeki dört çınar Kültür Bakanlığı’na, Yukarı Gökdere köyündeki kasnak meşesi ise Orman Bakanlığı’na tescil edilmiş bulunmaktadır. Geriye kalan 7 ağacın tescil işlemleri için Orman Bakanlığı Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Milli Parklar Dairesi Başkanlığı’na sürdürülmektedir.

Kültür Bakanlığı’na tescili yapılan “Barla Çınarı”, Bediüzzaman Said Nursî’nin evinin hemen önündedir ve ilçedeki tek mistik anıt ağaçtır.

Anıt ağaçlara uygulanacak cerrahi müdahalelerde ve çevrelerinde gerçekleştirilecek çevre düzenleme çalışmalarında daha fazla özen gösterilmeli ve bu konuda, gerek resmî kararlarda ortaya konan, gerekse bilimsel yayınlarda kapsamlı bir şekilde açıklanan önlemler mutlaka alınmalıdır. Yaptığımız çalışmalar sırasında, bu tip cerrahi bir müdahalenin, sadece Eğirdir ilçesi

Barla beldesinde bulunan “Barla Çınarı”nda uygulandığı görülmüştür. Ancak yol kenarındaki bu çınarın hem gövdesini koruyacak hem de kök kitlesini büyük ölçüde kapatan beton kaplama nedeniyle güçleşen su ve besin maddesi alımını düzenleyecek teknik önlemler maalesef alınmamıştır.

Eğirdir’de Ahi Zaviyeleri

Bazı Ahi Zaviyesi isimleri de gerçek zaviye bânîsini yansıtmaz. Ahi Paşa, Ahi Hoca, Ahi Baba ve Ahi Hacı gibi isimler ahilere verilen genel isimler gibi gözükmemektedir. Mesela Barla’da ismi geçen Ahi Hoca’ya ait zaviyeleri Menteşe ve Bolu sancağında da görürüz. Tokat Hüdavendigâr ve Menteşede de Ahi Paşa isimlerine rastlarız.

16. yüzyılda Eğirdir merkezinde bulunan Kabasakalolu Vâkı zaviyesine ait bir dokümanda kentin ayrıntılı bir dokümanı bize şöyle verilir:

“Şehir, pamuklu dokuma ticaretinin bol bol yapıldığı bir çarşı.. içinde kanun kaçakları, eşkıya ve asi öğrencilerin hapsedildiği bir zindanı da barındıran ve muhâfızlarca korunan bir kale.. çarşıda pamuk dükkanları, hallaçlar, 1 adet bedesten (bezzazistan), arasta, boyacı, kasap, sabun, demirci, helvacı, derici (debbağ), ayakkabıcı (keşger) çarşıları ile; iplik pazarı, çeşmeler, kale içinde ve dışında bulunan iki hamam, harap bir kervansaray, hângâh, zaviyeler, bir medrese, mescidler, bir muallimhane, bir mevlevihane, bağ ve bahçeler, başhane, boyahane, sabunhane, su değirmenleri, gemiler, balıkçılar(balık tuzakları), 1 meyhane, 1 haftalık Pazar, şehirde görevli pek çok memur, talebeler, şeyhler, askerler, din adamları, yaşlılar ve tüm ticari hayatı kollayan ve yöneten 1 Ahi Kethüdasıyla canlı, zengin ve kültürlü yaşamı gösteriyordu.” Bu arada yarı yarıya müslüman olan Nis (Yeşilada) halkı da gemicilikle geçinirken, burasının kadınları dokumacılıkla uğraşmaktaydı.

1530 yılında, Eğirdir'in içinde ve Nis adasındaki müslim ve gayr-i müslim mahalleler dahil 17 mahalle varken, II. Selim döneminde (1570'lerden sonra) bu sayı 16 mahalleye düşmüştür. 1530 yılında görülen Hacı Rasûl Mescidi ile Nasuhoğlu Mescidi kaybolmuş, II. Selim döneminde Yazla mahalle olarak kayda geçmiştir. Her iki dönemde de Şemseddin Mescidi diye bilinen mahallenin Ahi Şemseddin adına kurulması kuvvetle muhtemeldir. Arşiv belgelerinde Ahi Paşa Zaviyesi diye geçen müessesenin de Seydim Mahallesi'nde olduğu görülür. Bu mahalle hâlen mevcuttur. 1530 tarihli muhasebe defterinde gösterilen Ahi Kethüdası da Çukur Mescid (bugünkü adıyla kâtib) Mahallesi'nde oturmaktadır. Zamanla Eğirdir'in canlı bir kent olma özelliğini kaybederek, aradan geçen uzun zamana rağmen 1844 yılında 17 mahalleden 12 mahalleye düştüğünü görüyoruz. Bu noktaya gelmesinde şehrin ticari kabiliyetini yitirdiği, iç isyan ve ayaklanmalarla iskân ve nüfus hareketinin durmasının sebep olduğu gözlemlenir. 1844 yılındaki mahallelerin adına baktığımızda Ahiler adına kurulan Şemseddin, Seydim, Kâtip Mahallelerinin mevcut olduğu görülür. 1530 yılında Eğirdir'e bağlı gözüken Ağros'taki (Atabey) Pir Ahmed oğlu Veyis Çelebi Zaviyesi'nin pir adıyla zikredilmesi ahilikte mesleki pir anlayışına işaret ettiği kuvvetle muhtemeldir. Diğer bir evkaf defterinde de Barla'daki Ahi Hoca Zaviyesi'nin 1262-1266/1846-1850 yılları arasındaki 5 yıllık vakıf gelirleri hâsılâtı şöyle gösterilir:

1262/1846 yılı zahire geliri 135 kuruş

1263/1847 yılı zahire geliri 163 kuruş

1264/1848 yılı zahire geliri 180 kuruş

1265/1849 yılı zahire geliri 144 kuruş

1266/1850 yılı zahire geliri 215 kuruş

5 yıllık toplam hâsılat ise 837 kuruştur.

Ahi Hoca Zaviyesi'nin yanında, Barla'da Çaşnîgîr Camii, Güçlü Paşa Camii, İlema Camii, Kabasakaloğlu Zaviyesi ve İlema'da Sertane Baba Zaviyesi vakıflarının toplam beş yıllık geliri 3011 kuruştur. Barla'da bulunan altı vakfın içinde en yüksek gelire sahip olan Ahi Hoca Zaviyesi'dir. Meslekî dayanışmanın egemen olduğu ahilik kurumunda ticaret ve sanat erbabının Barla'da bu zaviyeye mâlî açıdan önemli destekler sağladığı açıktır.

Savaşa Yardım Eden Velîler

Tiryaki Koca

Eğirdir'in Sorkuncak Köyü'nün Gökbalan düzlüğünde, harman savuran Tiryaki Koca adında bir yaşlı, "Din kardeşlerim kırılıyor." diyerek elindeki yabasıyla bir anda Çanakkale'ye gider. Düşmanla savaşır ve yabasının iki dişi kırılır.

Eğirdir'in Yeşilada'dan bir asker çatışma sırasında Tiryaki Koca'yı görür ve tanır. Göğüs göğüse mücadele sırasında Yeşilada'lı asker yabanın kırılan dişlerini de torbasına koyar.

Tiryaki Koca aynı gün Sorkuncak'a döner ve harmanına kaldığı yerden devam eder. Savaş sonrası Yeşilada'lı asker de Eğirdir'e gelir. Tiryaki Koca'nın Çanakkale'de yabasıyla düşmanı geri püskürttüğünü söylerse de kimse inanmaz.

Tiryaki Koca yabasıyla ada kahvesine çağrılır. Tiryaki Koca'nın "Hayır, ben köyümden hiç ayrılmadım." demesi üzerine asker torbasından yabanın kırılan dişlerini çıkarır. Yaba ile dişlerin birbirini tamamladığı görülür. Tiryaki Koca bir şey söylemeden çıkar gider.

Sırrı ortaya çıkan Tiryaki Koca'nın aynı anda ölümü, Sorkuncaklılar'ı yasa boğar.

Seyahatnâmelerde Eğirdir

Kâtib Çelebi

Takvimü't-Tevârih, Kitab-ı Cihannüma gibi birçok eser ortaya koyan Kâtib Çelebi'nin Kitab-ı Cihannüma'da yer alan Eğirdir'le ilgili kaleme aldıkları ana hatlarıyla şöyle:

“Eğirdir, gölün batısında, gölün içine kadar girmiş, küçük, yaman, sağlam, varoşlu bir kaledir. Birçok alışveriş yeri, ibadethânesi ve hamamı vardır. Kütahya'dan üç merhale olan şehirde, ulu kişilerin mezarları üzerine türbe, etraflarına cami inşa edilmiştir. Evliyadan Şeyh Muslihiddin Efendi de burada medfundur. İki kapısı olan şehrin karşısında iki de ada vardır. Bunlardan küçük olanı bağlık bahçeliktir, ama kimse oturmaz. Onun kuzeyinde iki yüz kadar ada halkı gemicilikle uğraşmaktadır. Şehrin varoşu üzerinde “Sürinaz” adında bir dağ yükselir. Altı saatte çıkılan bu dağın üzerine çok eskiden metin bir kale bina edilmiştir. Kaleyi –Allah kendisinden razı olsun– Seyyid Battal Gazi fethetti.

Eğirdir Gölü Hamid ili ortasında bir yerdedir. Gölde iki ada vardır. Küçüğüne “Can”, büyüğüne “Nis” adası derler.

Francis Vyvyan Jago Arundell

İngiliz Şarkiyatçı ve Antik Çağ Uzmanı Arundell, 1822 yılında girişimleri sonucunda İzmir'deki İngiliz Birliğine papaz olarak atanmayı başardı. Anadolu'da birçok gezi düzenledi. Bu gezilerdeki gözlemlerini Anadolu'nun keşfi adıyla toplayan Arundell kendisinden sonra yapılacak birçok araştırma için kaynak kişi olarak gösterildi.

Arundell bu yöredeki gözlemlerini not almaya Yalvaç'tan başlar. Yalvaç'ta bulunan Atioch kenti onun için özel bir öneme sahiptir. Çünkü hayranlık duyduğu Aziz Paul ve Barnabas burada uzun süre yaşamışlardır.

Eğirdir Köyleri

Başlangıçta Eğirdir'e bağlı bir nahiye olan Afşar, 16. yüzyıl başlarından itibaren Barla ile birlikte ayrı bir kaza teşkil etmiştir. Nitekim 1478 yılı 30 numaralı tahrir defterinde “nahiyet-i Afşar tabii kaza-i Eğirdir” denilerek Eğirdir'e bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Ancak 1501 tapu tahrir defterinde ise Afşar, müstakil bir kaza olmuştur. Yine 1530 tarihli Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defteri'nde de, “Kaza-i Afşar maa Nahiye-i Barla” ifadesiyle ayrı bir kaza olarak yazılmıştır. Buna göre Barla da 16. yüzyıl başlarında yeni oluşturulan Afşar kazası içinde yer almış bir nahiyedir.

Başlangıçta Eğirdir'e bağlı bir nahiye olan Yuva, daha sonra kaza olmuş ve bu statüsünü 1868 yılına kadar devam ettirmiştir. Pavli veya Pavlu, 1830 yıllarında bile aynı adla anılmakta idi. Pavlu kelimesinin Aziz Paul adından geldiği genellikle kabul edilmektedir. Daha sonra bulunduğu yerin dağlık ve engebeli oluşundan dolayı “Cebel”, halkının İstanbul ve Ankara'da süt satarak geçimini sağlamasından dolayı da tekrar ilçe olduğu 1938 yılında Sütçüler adını almıştır.

Eğirdir kazasının sınırları, 16.yüzyılın ikinci yarısından 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar genellikle bugünkü Eğirdir köyleri ile Aksu ilçesini içine almaktaydı. 1868 yılındaki bir idarî düzenlemeyle birlikte küçük ilçeler nahiyeleklere indirilerek büyük ilçeler kurulması yönüne gidilmiştir. Buna göre daha önce Hamid Sancağı'nın birer kazası olan Ağros, Pavlu ve Barla kazaları da nahiye statüsüne indirilerek Eğirdir kazasına bağlı nahiye yapılmıştır. Daha önce bir süre Eğirdir'e bağlı kalan Sığırlık ve Selimler köyleri de tekrar Pavlu nahiyesine bağlanmıştır. Rumi 1305 (m. 1899) yılı salnâmesinde, Eğirdir'de Pavlu ve Barla adlarında iki nahiye görülmektedir. Yine aynı salnameye göre; 4'ü minareli, gerisi minaresiz büyük küçük 32 cami ve 17 mes-

cid, iki medrese ve 218 cildlik bir kütüphane, iki kilise, dokuzu müslüman ve biri Rum olmak üzere 10 adet sıbyan mektebi, 37 çeşme, 4 hamam, 152 dükkan ve han kaydedilmiştir.

Cumhuriyet döneminde ise Atabey ve Sütçüler'in ilçe olması ile birlikte kaza sınırları tekrar eski Osmanlı dönemindeki gibi olmuştur. 1965 yılında Eğirdir'in Barla ve Aksu adlarıyla iki bucağı vardı.

Yine aynı yıl nüfusu ise, Eğirdir merkez 8929, Barla bucağı 2008, Aksu bucağı 1687 idi.

Helenistik ve Roma Döneminde Tarihi, Dini ve Kültürel Boyutuyla Eğirdir

Roma dönemine ait olan ve Eğirdir'in Bedre köyü yakınında bulunan bir sınır taşı Parlais, yani Barla ile Prostanna arasındaki sınırı belirlemektedir. Burası Limnai (Hoyran) ile birlikte Hristiyanlığın önemli merkezi konumundaydı. 381 yılından sonra her iki piskoposluk birleştirilmiştir. 395 yılında Bizanslıların egemenliğine giren Eğirdir ve çevresi Ortaçağ'da Akroterion olarak adlandırılmıştır. Bizanslıların son dönemlerinde ise Akrotori denilmiştir.

Antik Eğirdir'in Tarihi Yerleri ve Sit Alanları

Ada Cami: Yeşilada, yani Nis Ada'sında bulunan cami, kilseden camie çevrilmiş, toprak damlı, taş mineralidir. Buranın ilk adı Kız Lisesi'dir. G.E.E.A.Y.K.B.'nin 15.3.1975 gün ve 8300 kararıyla Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescil edilmiştir.

Roma Köprüsü: Barla Kasabası'nın önünden geçen dere üzerinde yeni yol yanında m.s. 2. yüzyılla tarihlenen köprü düzgün kesilmiş dikdörtgen bloklardan oluşan yuvarlak kemerlidir. Bloklar kemer aralığından itibaren kuzeye ve güneye doğru duvar biçiminde devam eder. Köprü'nün üzeri moloz döşemelidir.

Aksu'daki Roma Köprüsü'ne benzer. Antalya K.T.V.K.K.'nun 22.7.1997 gün ve 3419 sayılı kararıyla Korunması Gereken Kültür Varlığı olarak tescil edilmiştir.

Aya Georgios Kilisesi (Barla Kilisesi): Barla'da bulunan bu kilise dikdörtgen plânlıdır. Dağın yamacına yüksek yere kurulmuştur. Bu yamaçtaki diğer evler yıkılmış, kilise tek başına kalmıştır. Dış duvarlar narteks ve orta mekân moloz taş ve harçla yapılmıştır.

Kilisenin doğusunda üstte yuvarlak kemerli bir pencere, altın da niş vardır. Orta mekân üç neflidir. Doğuda apsis, yanlarda birer niş ve üstte üç pencere vardır. Buranın batı duvarında yüksek üç büyük niş yuvarlak kemerlidir. Antalya K.T.V.K.K.'nun 22.7.1997 gün ve 3419 sayılı kararıyla Korunması Gereken Kültür Varlığı olarak tesbit edilmiştir.

Nis Adası'nın Hristiyanlık Açısından Önemi

Eğirdir Gölü, tarih öncesi dönemlerden beri dinî bir merkez olarak bilinmektedir. Buranın Sağır Köyü yakınlarında artemis tapınağı önemli bir ziyaret yeridir.

Ramsay, Bizans Döneminde imparatorluklarından bazılarının Eğirdir Gölü'ndeki adalarda bulunan hristiyanlar üzerine silahla saldırıda bulunacak kadar zâlim davrandıklarını belirtir.

Pisidia Antiocheia'sının kuzeyinde kayaya oyulmuş Meryem Ana Manastırı ve yine gölün hemen kıyısında küçük bir kilise kalıntısı buranın dini bakımından önemini ortaya koymaktadır.

Hristiyanlığın ilk kuruluşundan itibaren Eğirdir Gölü etrafında çok büyük hristiyan cemaatinin toplandığı ve yaşadığı yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır. Bölgede araştırma yapan bazı araştırmacılar şunlardır: Otto Van Richter, F.Ü.J. Arundell, William Hamilton, Willeam Ramsay, Frederic Sarra, M. Ballance.

Kaynaklar, 325 Nicaea (İznik) Meclisinde, 381 Conctantinople (İstanbul) Meclisinde iki piskoposla Eğirdir'in temsil edilmeye başlandığını kaydeder. Ramsay 381'den sonra bunların Başpiskoposluk olarak birleştiğini belirtir.

Çandır vadisinde Yazılı Kanyon kaya yazıtında “Hür İnsan” üzerine şiirin bir dizesi şöyledir:

*Ey yolcu, yol hazırlığını yap ve koyul yola; şunu bilerek,
Hür kişi sadece karakterinde hür olan kişidir.
Kişi hürriyetinin ölçüsü bizzat kendi fitratında bulunur.
Ve kararında içtenlikliyse hür kişi,
Yüreğindeyse dürüstlüğü, işte bunlar asıl yapar kişiyi.*

Kültür Tarihimizde Eğirdir ve Eğirdirli Divan Şâirleri

Eğirdirli Şeyh Mehmed Dede Sultan (Muhiddin Dolu)

Eğirdirli Şeyh Mehmed Dede Sultan, doğduğu ve yaşadığı Eğirdir ve çevresinin adını sıkça anmaktadır. Sözelimi “Beyan-ı Cem’iyyet-i Kübrâ” ve “Sohbet-i Heme-i Evliya Erenler Cemi” başlıklı manzumesinden aldığımız aşağıdaki beyitle de ilgi çekicidir.

*Barla önünde şol yazı anda yatır Mihter Gazi
Seyyid Gâzî’ledür sözi bir gine görsem yüzlerin
Vardur hem iki yoldaşı biri Peyik Gazi dur(ur),
Biri Çırak Gâzî dur(ur) bir gine görsem yüzlerin.
Barla önünde bunların yanar çırağı her gice,
Esmâ buracı bunların bir gine görsem yüzlerin.*

*Barla önünde oldı bu dem, Deryaya bastılar kadem,
Yandı ıraklar ol kadem bir gine görsem yüzlerin.*

*Biziim diyara geldiler; bunda mezarda turdılar;
Görmediğim gösterdiler bir gine görsem yüzlerin.*

Eğirdirli Rüşdî Mehmed Efendi

Eğirdir'in Barla'sındandır. Küçükken İstanbul'a gelmiş ve yerleşmiştir. Önce yağlıkçılık işiyle uğraşmış ve sonra kadılık yapmış; İstanbul'da 1860 yılında vefat etmiştir. Hâl-i Huyûl isminde bir eseri vardır. Şu gazel, onun şâirliğine güzel bir örnektir.

*Hâle hâliim arz idüp bildim o hâliün hâlini,
O da yanmış ben gibi bir âşık-ı bîçare hâl.*

*Ben sanurdım bir harâmî-zâde hâli meks ider;
Genc-i hüsn üzre mutalsınmış meğher didâre hâl.*

*Gün yüzünde Rüşdî-i dil-sûza gün göstermeyüp,
İtdi iç ilden fesâd u fitneler rekkâre hâl.*

Fatin tezkeresinde Rüşdî şöyle anlatılmaktadır: “Mehmed Rüşdî Efendi Teke sancağında vaki' Barla-nâm kasabada bin iki yüz altı senesi pâ-nihâde-i sahâ-i vücûd (yani, dünyaya gelmiş) olup iki yüz on dokuz senesi Der-Saadet'e muvâsalat ve bir müddet yağlıkçılık ticaretiyle me'lûf olarak bir aralık Rum ili kuzâtı sil-kine dehaletle birkaç menâsıb-ı kazaya nâil olduktan sonra terk-i ticâret eyleyüp hanesinde ikâmetle Ahyolu kazasından ma'zûlen müterakkib-i mansıb-ı diğerdır. Mûma-ileyhin âsârından olmak üzere “Hâl-i Huyûl” isminde bir adet *Baytarnâme*'si vardır.”

Nurî: 1861'de Isparta-İslâmköy'de doğmuştur. Asıl adı Ahmed Nurî'dir. Önce Burdur'da müderris Urganî Halil Efendi'den sonra İstanbul'da Köprülü Medresesinde Bektaşî Ali Efendi'den ders okudu ve müderris oldu. Hem değerli bir din âlimi hem de ince duygulu bir şâirdi. 1924 senesinde İslâmköy'de vefat etmiştir.

Tarihte Eğirdir Yerleşimi

Eğirdir ve çevresi m.ö. 2000 yılından beri yerleşime sahne olmaktadır. İlk olarak Arzava Krallığı, sırası ile Luwi uygarlığı, Frig egemenliği, Lidyalılar, Pers İmparatorluğu, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar egemenliği altında kalmıştır.

Can Ada'nın iskâna müsaid olmamasına karşılık Nis Adası'nda bir İslâm mahallesinden başka yedi-sekiz hânedan ibaret bir Rum mahallesi vardır. (Süleyman Şükrü, *Seyahat-ı Kübrâ*, 1907).

Isparta'nın bir ilçesi olan Eğirdir, eski seyahatnâme ve kaynaklarda “Eğirdüz”, “Eğirdün”, “Eğirdül”, “Felekbar” isimleriyle anılmaktadır. (İ. Hakkı Uzunçarşılı)

Hellenistik ve Roma Çağı Yerleşmeleri

Parlais: Antik yazar Ptolemaios'dan (V6,15) başka hiçbir kaynakta adına rastlanmayan Parlais'in yerinin aranmasına 1833 yılında F.V.J. Arundell ile başlanmıştır. Şehrin yeri ile ilgili çeşitli araştırmacılar tarafından çok farklı teklifler getirilmiştir. 1914'ten itibaren, aralıklarla mütareke yıllarına kadar Pamphylia ve Pisidia'da kısa sürelerle incelemeler yapan B. Pace, Barla'ya da uğramış ve burasının Parlais olduğunu ileri sürmüştür. Fakat W.M. Ramsay'ın Beyşehir'in Parlais olacağı görüşü onu birisi Barla'da olmak üzere, iki tane Parlais bulunacağı ihtimaline sevketmiştir. L. Robert'in, Eğirdir Gölü'nün batısında Bedre (bugün Gökçe) Köyü yakınında bulduğu sınır yazıtıyla ve daha sonra yine L. Robert'rn Barla'da bulduğu yazıtlarla sorun çözülmüş ve Parlais, Barla'ya lokalize edilmiştir. Parlais'in m.ö. 1. yüzyıldan itibaren basıldığı sikkelerde “Parlaiteon” yazısı görülmektedir. m.ö. 25 yılında kurulan *Galatia Eyaleti*'ne dahil edilen şehir imparator Augustus tarafından *Colonia Lulia Augusta Parlais* adıyla Roma kolonisi yapılmıştır.

Koloni kuruluşundan sonra şehrin sikkeleri üzerinde *Colonia Lulia Augusta Parlais* adı görülmektedir. Şehrin imparatorluk devrinde Marcus Aurelius'dan (m.s. 161-180) Caracalla'ya (m.s. 211-217) kadar sikke bastığı bilinmektedir.

Göller Bölgesi Yüzey Araştırmalarımızda Barla (Kocapınar) ve çevresinde de çalıştık. Barla Kasabası'nın 1,5 km. kuzeybatısındaki yamaçta ve tepede Akropolis olduğunu düşündüğümüz kesimi araştırdık. Kocapınar deresinin bir kolu olan Demirkapı Çayı'nın hemen batısından itibaren Galli Bağları olarak bilinen kesimden başlayarak yükselen Kırankaya'nın etek, yamaç ve zirvesini araştırdık. Galli Bağları'nın kuzeybatısındaki kaya fasadında üç klineli, semerdamlı bir kaya mezarı bulunmaktadır. Silmeli kapı girişinin sağında ve solunda dörtgen formlu iki adak nişi ve yine girişin üst kısmında geniş bir niş içinde ve bir mazgal görünümünde ışık menfezi de bulunmaktadır. Bu kaya mezarı, bölgede şimdiye kadar bulunan örneklerden farklı bir yapı ve özelliğe sahiptir. Bunun şehrin kurulduğu yıllarda, yani geç Hellenistik Çağ'da yapılmış olduğunu düşünüyoruz.

Surların kalınlıkları şehrin ihtişamını ortaya koymaktadır. Yerleşmenin her tarafında mimarî elemanlar ve seramik parçaları görülmektedir. Ne yazık ki ören yerinin ağır bir tahribata uğraması sebebiyle diğer yapı kalıntılarının taş yığınının öte bir bilgi vermesi imkânsızdır. Geç devir yapı kalıntıları temel seviyesinde günümüze kadar gelebilmiştir. Yerleşmenin batısındaki dağın zirvesinde kayaya oyulmuş beş basamaklı bir kaya sunağı da tespit ettik. Benzer örneklerini Pisidia, Phrygia ve Lykia'dan tanıdığımız bu tip kaya sunaklarından kybele kültürünün olduğunu düşünebiliriz.

Yine Barla ile Bağören Köyleri arasındaki arazi kesiminde yaptığımız araştırmalarda *Zırın Beli* olarak bilinen mevkide ve *Güngörmez Ambarceviz Mevkii*'nde monoblok kayalara

oyulmuş semerdamlı basit iki kaya mezarı da tespit edilmiştir. Ambarceviz Mevkii'ndeki kaya mezarı iki klinelidir. Ancak Zırın Beli'ndeki kaya mezarının içi doldurulduğundan klinesi-nin olup olmadığını tespit edemedik. Her iki mezar da Roma Çağı'nda yapılmışlardır.

Davras Dağı Araştırmaları

Çoban İsa Köyü'nün doğu ve güneydoğusu, Bademli Köyü'nün güney ve güneybatı kesiminde, Çoban İsa ile Büyük ve Küçük Hacılar köylerinin ortaklaşa kullandıkları Kuleovası (Kulova) Yaylası'nı sistematik olarak araştırdık. Bu yaylanın kuzeydoğu kesiminde *Kale Yıkığı* adıyla bilinen bir Roma çağı yerleşmesi tespit ettik. Kale Yıkığı'ndan Viarus Dağı (Sivri Tepe) ve onun üzerinde yer alan Prostanna, batıya doğru bakıldığında, Isparta Ovası'nın bir kısmı ile birlikte *Selenukeia*, *Sidera* ve *Pembeli Hisar*'ı rahatlıkla görülebilmektedir. Hemen her yönü kontrol edilebilecek bir konumda, tahkimli olduğu sur duvarlarının kalıntılarından anlaşılan bu yerleşme, ne yazık ki çok tahrib edilmiştir. İnsitu olarak kalabilen taş sıralarından bazı yapıların durumunu bile izleyebilmek imkânsız hale gelmiştir. Kulova'nın iki pınarının az da olsa, yazın son günlerinde bile akması, bu yükseltide yerleşmelerin önemli sebeplerinden birini teşkil etmiştir. Bu kesim bu gün de boş kalmamış, hayvanlarını toplayan konuk-sever yöre sakinleri bu güzel yere karakıl çadırlarını kurmuşlardı. Yaylanın kuzeydoğusundaki yükseltilerin üzerinde *Kocahöyük* ve *Toptaş* isimleriyle bilinen iki tanesinin tümülüs olduğu görülmüştür. Ayrıca daha aşağıda, geniş bir alanda, akarsuyun açtığı ince bir arkin biraz sağında ve biraz solunda yine *Toptaş* olarak adlandırılan irili-ufaklı on kadar tümülüs-mezar, tarla taşları kullanılarak kapatılmıştır. Bunların tümünün açıldığını ve tamamen soyulduğunu öğrendik. Yine bu kesimde, Hacılar-Savköy Yaylası'nın Şaban Kırığı, Küçük Davrasönü de araştırılmıştır.

Çoban isa Köyü'nün 5 km. kadar batısında, Damlar mevkiinde bir Roma Çağı yerleşmesi tespit edilmiştir.

Katran Dağı Araştırmaları

Barla Dağı'nın, güney kesiminde Gökçe'nin (Bedre) hemen batısından itibaren uzanan yükseltileri Katran Dağı olarak bilinmektedir. Biz bu dağın üzerini araştırarak, sekiz saatte batı ucuna, içinde sayısız sarkıt ve dikit bulunan Damlancı İni önüne gelebildik. Bu dağ üzerinde, Gökçe'nin 4 km. kuzeybatısında, Karakuş Taşı mevkiinde (Katran Mevkii) bir kaya kitlesi üzerine yazılmış bir sınır işaretini inceledik. Latince PAR (LAIS) ve grekçe ΠΡ (ΟΣΤΑΝΝΑ) yazıları vardı. 1948 yılında, bunun tam olarak Parlais ve Prostanna arasındaki sınıra işaret ettiği isbatlanmıştı. Bunun dışında, *Kuyu Dağı Yol Başı*, *Küçük Katran Başı* ve *Koca Katran Başı* adıyla tanınan üç yerde daha kayaya oldukça düzensiz oyulmuş sınır yazıtlarına benzer yazılar gördük.

Gökçe (Bedre) Çevresi Araştırmaları

Gökçe'nin hemen kuzeybatısından itibaren başlayan ve Barla Dağı'nın bu kesimdeki başlangıç yükseltilerinden olduğuna işaret ettiğimiz Katran Dağı'nın güneybatı eteklerini de araştırdık. M.ö. 546 yılında Lidya devletini yıkarak Anadolu'ya egemen olan Perslerin, zaptettikleri bu toprakları idarî geleneklerine uygun olarak vergi bölgelerine (Nomos=Satraplık) ayırdığını Herodotos'un (III, 90) öğreniyoruz. Pisidia'nın batısı (Milyas), birinci satraplığa, kalan kısmının da ikinci satraplığa dahil olduğu Herodotos'un bu kayıtlarından anlaşılmaktadır. Eğirdir bu ikinci satraplığa dahildir. Bunların dışında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Pisidia adının da ilk defa, m.ö. 5. yüzyılın sonunda, Ksenophon'un Anabasis isimli eserinde rastlanılmaktadır.

Yeşilada (Nis) Mekikli El Dokumacılığının Geçmişteki Durumu

Yeşilada, Eğirdir'in doğusunda olup bağlı bulunduğu Isparta ili merkezine 34 km. uzaklıktadır. Denizden 925 m. yükseklikte bulunan Eğirdir Gölü 90 km.'lik çevre uzunluğu ve 468 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin dördüncü büyük gölüdür.

Antik dönemlerde de yerleşim yeri olan ve Psidya olarak adlandırılan Eğirdir'de m.ö. 8. yüzyılda Frig, m.ö. 7. yüzyılda Lidya, m.ö. 6. yüzyılda Pers, m.ö. 334'de Makedon, m.ö. 189'da Roma egemenliği görülmektedir. 5. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar geçen sürede Pisidya adıyla anılan bölgede Roma ve Bizans hüküm sürmüştür.

Eğirdir'de Selçuklu dönemi 1204 yılında başlamıştır. 1280-1391 yıllarında ise Hamidoğulları Beyliği egemen olmuştur. Beyliğin kurucusu olan Felekeddin Dündar Bey kente Felekâbad adını vermiştir. Kent 1324-1327'de İlhanlılar'ın, sonra tekrar Hamidoğulları'nın idaresine geçmiştir. 1391'de Osmanlı topraklarına katılmıştır. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Konya Vilayeti'nin Hamid Sancağı'na bağlı olan Eğirdir, Cumhuriyet'in ilanından sonra Isparta iline bağlı ilçe durumuna gelmiştir.

İlçenin kara burnunda yer alan kesimine *Kale Mahallesi* adı verilmiştir. Kalenin sonunda su içinde yükseltilerin bulunmuş olması, geçmişte de ilçe ile Yeşilada arasında bir yol olma ihtimalini güçlendirmektedir. Günümüzde bu bağlantıyı sağlayan yolun yapımı 1970'lerde tamamlanmıştır. Yol yapımı öncesinde ilçe-ada arasındaki ulaşım kayıklarla sağlanmıştır. Adadan Eğirdir'e gidip gelmek üzere birkaç Pazar kayığı vardır. Halkın adaya ulaşımı bu kayıklarla sabah-akşam sağlanırdı.

19. yüzyıl sonlarında, adada 95 hanede 397'si Türk ve 87 hânede 460'ı hristiyan olmak üzere 857 nüfus bulunmaktaydı. Eğirdir'de uzun yıllar yaşayan Rumlar'ın Yeşilada'ya yerleştik-

lerini Alman araştırmacı Friedrich Sarre'nin "Eğirdir'in bugünkü nüfusu bir kaç bin ve bir kaymakamı var. Nüfus tamamen Türklerden oluşuyor ve Nis adasında da hemen hemen sadece Rumlar oturuyor." ifadesi desteklemektedir. İlerleyen dönemlerde adalılar kendi içlerine fazla kapalı olduklarını düşünerek Eğirdirlileri de adaya dahil etmek ve onlarla birlikte olmak istedikleri için, adada sadece Rumlar değil müslümanlar da yaşamaya başlamışlardır. Ada halkının gemicilikle geçindikleri ve kadınların dokumacılıkla uğraştıkları bilinmektedir. 19. yüzyıldaki ada yaşayanlarından müslüman ve Rum olmak üzere kimlerin dokumacılıkla uğraştıklarını ve mal varlıklarına karşılık ne kadar vergi ödediklerine dair bilgileri Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Temettuat ve Cizye defterlerinden öğrenmekteyiz. Her iki defterde de -19. yüzyılın ortalarında düzenlendiğinden- ada sakinlerinin sosyo-ekonomik ve kültürel durumlarını genel olarak 19. yüzyılın tamamı içinde takib etmemiz mümkün olmaktadır.

Adada 84 hâne müslümanlara aittir. *Meslekî durumları*: 2 imam, 1 muhtar, 3 marangoz, 1 berber, 1 hamamcı, 35 çulha (dokumacı), 40 rençber (çiftçi) bulunmaktadır. Ayrıca 2 hacı ve bir hâfız vardır. Gelirlerinin genel toplamı 122.985 kuruştur. Adada 101 hane ise, gayr-i müslimlere aittir.

Eğirdir'de Alternatif Turizm Potansiyeli

Davras Dağı Bloku: Isparta ve Eğirdir'in âdeta sembolü konumundadır. Kuzeyde Eğirdir Sivrisinden başlayıp, Yörük Dağı, Karatepe ve Asacak Dağı ile devam ederek güneybatıda Davras çekirdeği ile sona erer. Fazla yüksek bir dağ değildir. 2637 m.'lik Ulparçukur Tepe, ana zirveyi teşkil eder. Ulparçukur Tepe, kuzeyindeki Kulova yaylasından başlayıp Kırâyyla eşliğinde sona eren, 1197 m.'lik telesiyej tesisi ile güneybatı Anadolu'nun kayak merkezi konumundadır. Dağcılık ve her türlü kayak; firiyf firiyfda, trekking, hikingi, bisikletçilik, binicilik, moto-kross,

yamaç paraşütü, fotoğrafçılık ve diğer alternatif turizm dallarında hizmet imkânları vardır.

Barla Dağı Bloku: Başta Gelincik Dağı (2798 m.), Kaymaz Dağı, Sinap Dağı, Kiroğ Dağı'nın kaynaşması ile oluşan bir bloktur. Bölgede ikinci büyük dağ olarak dikkati çeker. Yerli bir dağ değildir. Jeolojik süreç içinde 180 km. kadar doğudan gelmiştir. Zirvenin hemen kuzeybatısındaki Gelincik Ana Tepe, batıdaki Toklu Tepe ve Zirve arasında kalan 3 km. genişliğe ve 4 km. net uzunluğa sahip olan vadi ileride Davras'a rakip olabilecek kayak potansiyeline sahip ve daha yüksek nitelikli bir bölgedir. Her yıl yüzlerce kişi tarafından ziyaret edilen Barla Doğu Bloku, alternatif spor ve turizm dallarına uygun bir yapıdadır.

Ormanlar: Sultan Dağları hariç tüm yörede zengin orman alanları bulunur. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki; Barla Dağı kuzeyindeki Kasnak Ormanları ülkemizde tek, dünyamızda sayılıdır. Tüm yörede orman sınırı, 1800 metrelere kadardır. Ormanlarımızı genelde çam ağaçları (Sarıçam, Kızılçam, Sedir, Maviçam, vb.) oluşturur. Geniş meşe ormanları yer yer dikkat çeker. Diğer ağaçlar; Ardıç, Katran vb. türdendir. Akdeniz bitki örtüsünün tipik örneği olan makilik geniş yer tutar.

Mağaralar: Bölgemizde MTA tarafından geniş bir çalışma yapılmış, birçok mağaramız ölçülerek araştırılmış ve kaydedilmiştir. Bilinmeyen ve girilmeyen binlerce mağara Dedegöl Dağı, Barla Dağı, Sarp Dağı ve Bozburun Dağları üzerinde keşfedilecekleri günleri beklemektedir. Bölgenin önemli mağaraları Zindan, Kapıtaş, Ayıini, İnönü, Kuz, Sorgun ve Pınar Gözü mağaralarıdır.

Eğirdir Gölü, Nis-Yeşilada: Eğirdir; Yalvaç, Gelendost, Şarkikaraağaç, Aksu, Sütçüler, Burdur, Isparta, Atabey, Senirkent ile çevrili, Türkiye'nin dördüncü büyük gölünün bulunduğu büyük bir ilçedir. Göl bir boğazla ikiye ayrılır. Kuzeyde kalanı

Hoyran Gölü, batıda kalan bölümü Eğirdir Gölü olarak adlandırılır. Eğirdir Gölü'nün içinde dört ada bulunur. Bunlardan ikisi Hoyran Gölü'nde; diğer ikisi de Eğirdir'in karşısındadır. Eğirdir Gölü'nün içinde bulunan iki adadan biri küçük, diğeri büyüktür. Bu iki ada önce birbirlerine, daha sonra da Eğirdir'e göl doldurularak bağlanmış ve karayolu yoluyla ulaşım sağlanmıştır. Eğirdir Gölü'nde bulunan Nis-Yeşilada tarihi bir yerdir. İki-üç bin yıldan bu yana adada yaşanıldığı bilinmektedir. Eski Rumlardan kalan iki kilisenin yer aldığı adada bugün kiliselerden biri Ayastefanos Kilisesi restore edilmiştir.

Eğirdir Kalesi'nin geçmişi Timur'a kadar uzanmaktadır. Bugün Yeşilada mahallesinde azınlıklardan kalma harap, yıkılmaya terk edilmiş, birçok eski ev bulunmaktadır. Bu evlerin önlerinde sabah saatlerinde oturan, gezinen yaşlılar onlarla bir bütün oluşturmaktadır sanki.

Hızırbey Camii: Eğirdir ilçesinde, çarşı içinde bulunan ve halk arasında "Ulu Camii" diye bilinen camiin, 1879'da yapılan ve batı kapısı alınışında tamire ait bir kitâbede bulunan bir beyit şöyledir:

*Câmi-i Mîr Hızır oldu müzeyyen tamir;
Sâye-i lutf-i Hüddâ'da ne güzel oldu Saîd,
Mustafa ânâ bânî-i sâni oldu.*

NURLAR'DA - DÜNYADA NİS (YEŞİLADA)

Akıp giden bir zaman nehri içinde, neredeyse kırk seneye yaklaştı. Nurlar'ın ilk dershanesi olan Barla'da üniversiteli arkadaşlarla, o güzelim bağ ve dağlarda Nur Risaleleri'ni yirmi günde bitirme aşk u şevki içinde Onuncu Söz olan Haşir Risalesi'nin başlarındaki “Beşinci Suret” kısmını okurken bir ada bahsi çok dikkatimi çekti. Çünkü okuduğum Eğirdir sahillerinin az ötesinde Can ve Nis adaları görünüyordu.

1927 senesinin bahar günlerinde Onuncu Söz-Haşir Risalesi'nin yazıldığı Eğirdir kıyılarında, bizler de 1960'lı senelerin sonlarında bahsi geçen şaheserin, yazılışından otuz küsur sene sonra aynı iman nurlarını okuyorduk. Haşir Risalesi'nde bahsi geçen Suret'te, “Ada” kısmı ise şöyle anlatılıyordu:

“Beşinci Suret: Bak! Bu işler içinde, görünüyor ki, o misilsiz Zât'ın pek büyük bir şefkati vardır. Çünkü her musîbetzedenin imdadına koşturuyor. Her suâl ve matlûba cevap veriyor. Hatta bak! En ednâ bir hâcet, en ednâ bir raiyyetten görse, şefkatle kaza ediyor. Bir çobanın bir koyunu, bir ayağı incinse, ya merhem, ya baytar gönderiyor.

Şimdi gel gidelim! Şu adada büyük bir içtima var. Bütün memleket eşrâfı orada toplanmışlar. Bak! Pek büyük bir nişanı taşıyan bir Yâver-i Ekrem bir nutuk okuyor. O şefkatli Padişah'ından bir şeyler istiyor. Bütün ahâli: “*Evet, evet biz de*

istiyoruz.” diyorlar. O’nu tasdik ve teyid ediyorlar. Şimdi dinle, bu Pâdişah’ın sevgilisi diyor ki:

“Ey bizi nimetleriyle perverde eden Sultânımız! Bize gösterdiğin nümûnelerin ve gölgelerin asıllarını, menbâlarını göster. Vê bizi makarr-ı saltanatına celbet. Bizi bu çöllerde malvettirme. Bizi huzuruna al. Bize merhamet et. Burada bize tattırdığın lezîz nimetlerini orada yedir. Bizi zevâl ve teb’îd ile ta’zîb etme. Sana müştâk ve müteşekkir şu mutî raiyyetini başıboş bırakıp îdam etme.” diyor ve pek çok yalvarıyor. Sen de işitiyorsun.

Acaba bu kadar şefkatli ve kudretli bir Padişah, hiç mümkün müdür ki; en ednâ bir adamın en ednâ bir merâmını chemmiyetle yerine getirsin, en sevgili bir Yâver-i Ekrem’inin en güzel bir maksûdunu yerine getirmesin? Hâlbuki, O sevgilinin maksûdu umumun da maksûdudur. Hem, Pâdişah’ın marzîsi, hem merhamet ve adâletinin muktezâsıdır. Hem ona rahattır, ağır değil. Bu misâfirhânelerdeki muvakkat nüzhetgâhlar kadar ağır gelmez. Madem, nümûnelerini göstermek için beş-altı gün seyrangâhlara bu kadar masraf ediyor, bu memleketi kurdu. Elbette, hakikî hazinelerini, kemâlâtını, hünerlerini makarr-ı saltanatında öyle bir tarzda gösterecek, öyle seyrangâhlar açacak ki, akılları hayrette bırakacak.

Demek bu meydan-ı imtihanda olanlar, başıboş değiller; saadet sarayları ve zindanlar onları bekliyorlar..”

Can ve Nis Adaları: Can Adası çok küçük bir adacıktır. Nis (Yeşilada) ise dört buçuk kilometre karedir. Dünyanın ilk ve en büyük kadınlar manastırı burada kurulmuştur. Ada’daki siyah dutlar çok nefistir.

Bediüzzaman Said Nursî, Barla sürgün senelerinde bazı risalelerini, bu arada İstanbul’dan basılarak gelen Onuncu Söz olan Haşır Risalesi’ni buradaki Nur talebelerinin evlerinde saklamıştı.

Görebildiğim kadarıyla Risale-i Nur'un tam beş yerinde, Nis Adası'nın bahsi geçmektedir:

Barla Lâhikası'nın iki mektubunda,

Mektubat'ın Yirmi Sekizinci Mektup'unda,

Kastamonu Lahikası'nda,

ve son olarak da Emirdağ Mektupları'nda Nis Adası'ndan bahsedilmektedir.

Bilhassa 1970'li senelerde Eğirdir Gölü'nün suyu Isparta Ovası'na akıtıldığı için Can ve Nis Adaları, Eğirdir Kazası ile birleşerek yarımada olmuştur. Bugün her iki adaya da bir araba ile gidilmektedir. Eskiden bir kayık, motorlu veyahut da bir yelkenli ile de gidilirdi.

Şimdi buraya bir eserden nakil yapmak istiyorum. Böcüzade Süleyman Sâmî Bey'e ait "Kuruluşundan Bugüne Kadar Isparta Tarihi" isimindeki eserde "Nis Adası"nın tarihine dair şu bilgiler yer almaktadır:

"Nis adasında, kiliseden bozma, toprak damlı ve taş minareli bir cami bulunmaktadır. Bunun yeri hristiyanlar tarafından, müslümanlara verilmiştir. Şöyleki; Timur'un Eğridir kalesini almak için (h. 804/ m. 1402) Akşehir'den hareketinde, Eğridir halkı Nis adasına sığınmış, adanın işgali sırasında müslümanlar ve hristiyanlar kaçmış, Timur adadaki kiliseleri tahrip etmiştir. Timur'un gidişinden sonra Nis'e dönen müslüman ve hristiyanlar, orada kalan müslümanlarla birlikte oturmakta mahzur görmemişler, tahrip edilen kiliselerden Kız Kilisesi'ni müslümanların onararak cami yapmalarına müsaa-de etmişlerdir. Fakat zamanın hükümeti buna izin vermediğinden, kendi kendilerine bu kiliseyi mescid yapmışlardır. Fakat Cuma ve bayramlarda, müslüman halk kayıklarla Eğridir'e gelip gitmeye devam etmiş, daha sonraları, kış aylarında adadan gelemeyen müslümanlarla, hiç gelemeyen ihtiyarların ve hastaların şikâyetçi olmalarıyla, o zamanlar buranın dini işlerini teftiş ve kontrol eden Atabey medresesi müderrisine başvuran halka Atabey (Agros)

medresesi müderrisi olan Şeyh Mehmed Efendi'nin –gayr-i müslim ahâliye zarar vermemek kaydıyla– bir kilisenin camie çevrilmesine cevaz vermesi üzerine, halk tarafından kilisenin camie çevrildiği ve h. 1027 (m. 1618) yılında, Sultan İkinci Osman tarafından müsaade ve ferman verilmekle ibadete açıldığı bilinmektedir.

Bu konuda Eğridir kadısıyla, Atabey medresesi müderrisinin padişaha gönderdikleri müracaat mektubu üzerine, Sultan İkinci Osman tarafından, adı geçenlere gönderilen ve aslı Nis'teki camiin duvarında asılı bulunan ferman dikkate şâyândır. Bu fermanda yukarıda zikredilen “kilisenin camie tahvili” hususundaki müracaat yazıldıktan sonra şöyle denilmektedir:

“Sidde-i saadetime mektuplar gönderip, Eğridir kasabası ceziresinde (Nis adasında) 18 bab kenîse (kilise) olup, kenâis-i mezkûreden (adı geçen kiliselerden) Kız Kilisesi demekle mâruf kilise, cami olmak münasip olmakla, kendi mallarıyla, haraba müşerref olan yerlerin tamir edüp, cami-i şerif olmasını rica ettiklerin bildürüp izn-i hümayunu erzân kılınmıştır. Buyurdum ki göresin, zikrolunan kilise müsta'mel olmayıp, harap ve muat-tal ise, kendi mallarıyla tamir ettirüp ikamet-i salât-ı Cuma ve İydeyn (Cuma ve iki bayram namazı kılınması) ettiresin. Şöyle bilesin, alâmet-i şerîfeme itimad kılâsın.” (h. 1027/m. 1618)

Nis'de mevcut 18 harap kiliseden birisi, yukarda anlatıldığı şekilde cami olmuş, birisi hristiyanlar tarafından onarılarak 1805 tarihinde ibadete açılmıştır. Bu kilisede, milâttan 360 yıl sonra, deri üzerine yazılmış eski bir incil bulunduğu, bir ecnebinin bu incili 1500 franga satın almak istediği hâlde, cemaat meclisinin satmadığı istihbar edilmiştir.

Diğer kiliselerin hepsi de harap kalmış, ve çoğunun yerleri kaybolmuştur.

İslâm Ansiklopedisi'nin 4. cildinin, 200. sayfasındaki Eğridir yazısında bu konuda şu bilgi verilmektedir:

“Ortaçağ'da bu adanın hristiyan halkının Bizanslılarla araları iyi olmadığını, Konya Türkleri ile daha iyi geçindiklerini J. Comnenos'un bunları sürmek istediğini ve adalıların da ona karşı direndiklerini Honazlı Niketas yazar. Türklerin adaya, himaye isteyen Rumların daveti ile geldikleri, hatta halkın bir kiliseyi kendilerine verdikleri rivayet olunur. ... Sarre'nin ziyareti sırasında (1895) burada yaşayan 1000 kadar nüfusun çoğu Rum olmakla beraber, bunlar kâmilten Türkçe konuşuyorlardı ve adada her ikisi de **Ayastafanos** adıyla yâd edilen, biri muhtemelen XI.-XII. asırdan kalma harap ve ötekisi daha yeni iki kilise vardı. ... Eğridir'in Ortaçağ'da piskoposluk merkezi ve adanın Prostanna olduğu S. W. Ramsay tarafından ileri sürülmüştür.

Nis Adası'nda (Yeşilada), bin seneden de evvelki bir zamanda yapılan bir mabed: Ayastafanos Kilisesi.

***

31 Ağustos-1 Eylül 2001 tarihinde düzenlenen 1.Eğirdir Sempozyumu'ndaki bilgiye göre dünyada dört farklı yerde Nis ismi geçmektedir. Bunlar: 1- Fransa'nın güney sahillerinde bir şehir. 2- İznik körfezinde. 3- Hindistan'da Hidaspe üzerinde. 4- Eğirdir Gölü'nde bir ada (Şimdi suların azalmasıyla bir yarımada. Herhâlde eskiden de yarımada imiş. Ki yeni yapılan yol, eski yolun üzerinden gitmektedir).

Nur Risaleleri'nde ise Nis Adası'nın ismi ve bahsi geçen yerler şunlardır:

“Fecirden evvel hatırıma geldi ki, bir zâtın kalbine vesvese verecek bir tarzda tarafımdan sözler söylenilmişti. “Keşke!” dedim, “Onu görseydim, kalbindeki dağdağayı izâle etseydim.” Aynı dakikada, Nis’e gitmiş bir parça kitabım bana lâzımdı. “Keşke elime geçseydi” dedim. Sabah namazından sonra oturdum, baktım; aynı zât, o kitap parçası elinde olduğu hâlde içeri girdi. Ona dedim: “*Senin elindeki nedir?*” dedi: “*Bilmiyorum. Kapının önünde, Nis’ten gelmiş diye birisi bana verdi; ben de size getirdim.*”

“Fesübhânallah,” dedim. “Böyle bir vakitte bu adamın evinden çıkıp gelmesi ve şu Söz’ün Nis’ten gelmesi hiç tesadüfe benzemiyor. Ve böyle bir adama şöyle bir parça kitabı aynı dakikada eline verip bana gönderen, elbette Kur’ân-ı Hakîm’in himmetidir” diyerek, “Elhamdülillâh” dedim. “Benim en küçük, ehemmiyetsiz, hafı arzu-yu kalbimi bilen birisi, elbette bana merhamet ediyor, beni himâye ediyor. Öyleyse dünyanın minnetini beş paraya almam.” (Mektubat, 28. Mektup, s. 403)

***

Nis (Yeşilada) Camii'nden Barla "Öğlen Taşı" tepelerinin görünüşü.

(Sabri'nin fıkrasıdır.)

Lütufkâr ve inâyetkâr Üstadım Efendim Hazretleri,

Ramazân-ı Şerifin onuncu Cumartesi günü, saat on bir buçukta, her bir nüktesi nâmütenâhi hikmet ve hakikat müjdelerini hâvi ve mübeşşir, dokuz nükteli Ramazaniyeyi aldım. Ruhumun fevkalâde muhtaç ve müştak bulunduğu ve nazirsiz eser-i pürnuru, o gece kemâl-i fahir ve sürûrla yazdım. Ve aslını yine Nisli Hâfız Mahmud Efendiye teslim ettim; Hakkı Efendiye götürdü. Ertesi sabah istinsah ettiğim Risaleyi bir daha dikkatli okuyarak, hattımın tevâfukunu tashih ve Ali Efendiye ait bir mektup yazdım. Tam imza edeceğim esnada, İslâmköyü'nden bu vazifeye mânen memur bir adam geldi; Ali Efendiye gönderdim. Ve şu ümidin fevkinde âni olarak gelen vasıta-yı irsal, eserin kudsiyetine sarîh ve bâriz bir delil olduğuna şüphe kalmadı. (Barla Lâhikası, s. 64)

***

“Risale-i Nur'un kaptanı Sabri, Nis adasındaki bir kardeşimiz ve Onuncu Sözü'n tab'ından sonra tehlikeden muhafaza için kaç ay hânesinde saklayan ve peder ve vâlidesiyle, bizimle ciddî alâkadar bulunan Veli Efendi'nin peder ve vâlidesinin vefat haberlerini yazıyor. Cenâb-ı Hak onlara rahmet eylesin. Ben, inşaallah çok zaman onları mânevî kazançlarıma şerik edeceğim.” (Kastamonu Lâhikası, s. 168)

EĞİRDİR'İN İSMİ VE TARİHİ MEKÂNLARI

Eğirdir İsminin Efsanesi

Zamanın birinde Eğirdir'de yaşayan bir bey, eşi ve çocuklarıyla birlikte Sivri Dağı eteklerinde avlanmaya çıkar. Bey orada bir geyik görür, okunu gerer ve geyiğe atar. Ancak ok geyiğe değil, arkada bulunan kayaya saplanır. İşte tam bu noktadan sular fişkırmaya ve çoğalarak akmaya başlar. Beyin çocuğu bu suya kapılır ve boğularak ölür.

Bey hanımının yanına feryat ederek koşar ve çocuğun boğularak öldüğünü bildirir. Hanım dalmış, elindeki tenkerekiyle yün eğirmektedir. Bey daha da bir isyankâr tavırla;

“Hanım, hanım çocuğu su aldı götürdü, sen hâlâ elindeki ni eğirir durursun, ‘Eğir dur!’ bakalım.” der. Böylece Eğirdir ismi ilk defa söylenmiş ve bu yöreye verilmiş bir isim olarak kalmıştır.

Tarihi, Kültürel ve Arkeolojik Varlıklar

Prostanna: Psidia şehirlerinden bir tanesidir. Eğirdir Sivrisi'nin arkasında Camili Yayla üzerindedir. Şehrin kesin yeri L. Robert tarafından, Bedre Köyü'nün yukarısındaki Yazılıkaya'da bulunan bir sınır yazıtı ile tespit edilmiştir. Bu yazıt Prostanna ile Parlais'in sınır yazıtı idi. Antik kentte sınır

duvarları ve bazı bina temelleri vardır. Şehrin Akropolisi 200 metre yükseklikte kurulmuştur. Sur duvarları içerisinde dikdörtgen şeklinde bir m. ö. 1. yüzyıldan itibaren sikke basmaya başlamıştır. Bina vardır. Bu bina bir tapınaktır. Diğer üç bina ise, halka ait binalardır. Bizans devrine ait hiçbir kalıntı yoktur.

Parlais (Barla): Roma kolonisi olarak kurulmuştur. Diğer koloni şehirlerin en küçüğüdür. Bugünkü Barla'dadır. Görünürde herhangi bir kalıntısı yoktur. Parlais, Maecus Aurelius döneminden, Caracalla dönemine kadar m.ö. 1. yüzyıldan itibaren sikke basmıştır. M.ö. 25 yılında Galatya Eyaleti'ne dahil edilen şehrin adı "Colonia Julia Augusta Parlais"tir.

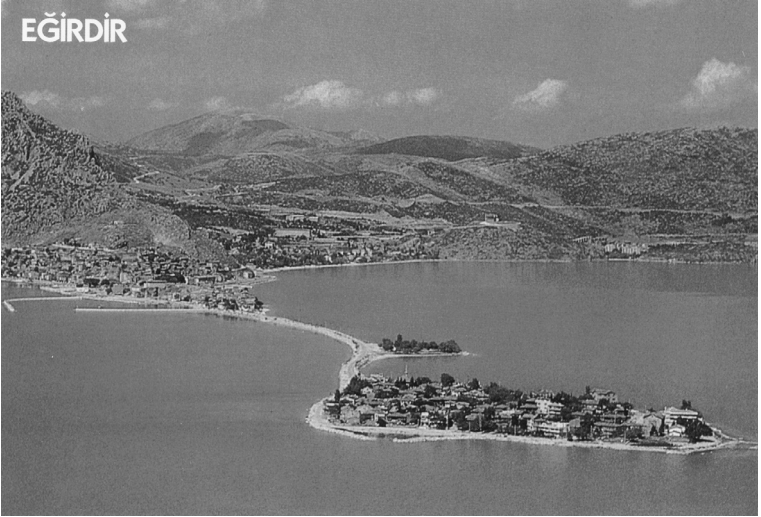
Ayastefanos Kilisesi: Eğirdir'in Yeşilada (Nis) mahallesinde yer alır. Dış duvarları moloz taştır. Çatı ve iç mekân sütunları ahşaptır. 19. yüzyılda inşa edilmiş olup, 1998 yılında restore edilmiştir.

Ayagiorgios Kilisesi: Eğirdir ilçesi Barla Bucacı'nda dağın yamacında yer alır. Dikdörtgen plânlı olup, moloz taşlarla 1805 yılında yapılmıştır. Kilisenin çatısı yıkılmış olup, duvarlarının bir kısmı ayaktaadır.

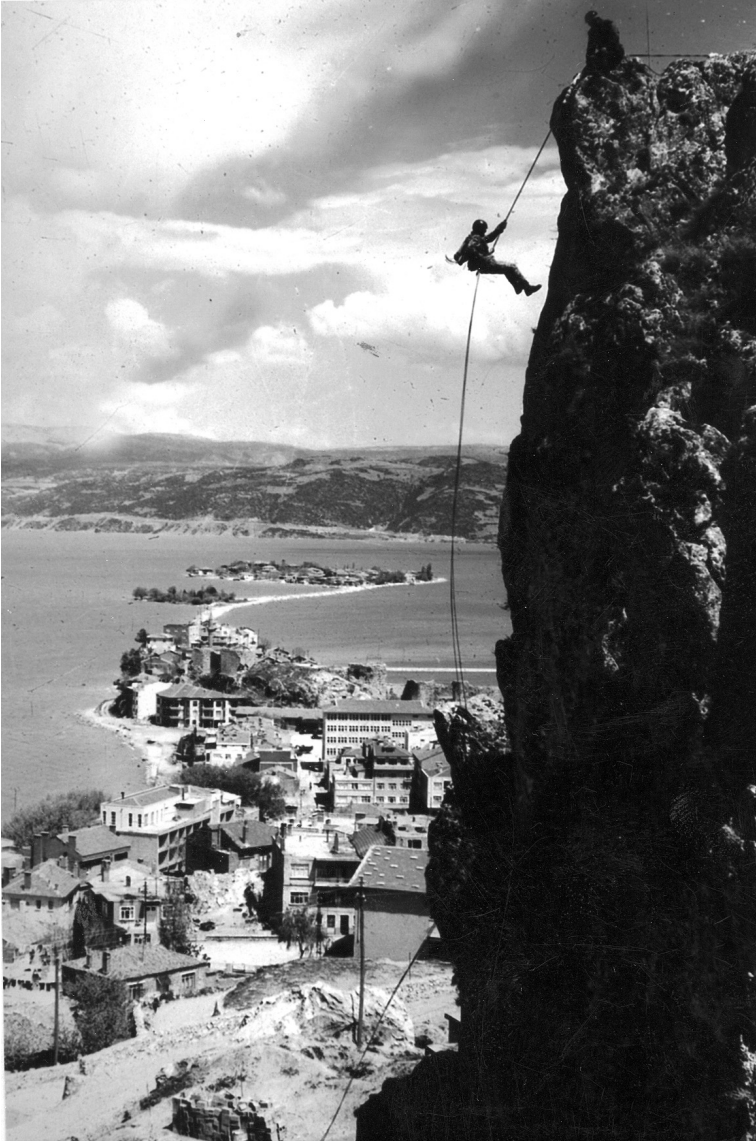
Eğirdir Kalesi: Eğirdir ilçesinde göle doğru uzanan yarımada üzerinde iç ve dış kale vardır. Dış kalenin yalnız temelleri kalmıştır. Kesin yapılış tarihi bilinmemekle birlikte m. ö. 4. yüzyılda yapıldığı tahmin edilmektedir. Roma ve Bizans döneminde çeşitli tamirler görmüştür. Dış, kaplama taş bloklar; iç kısmı ise moloz dolgudur. En son Hamidoğulları devrinde tamir edilmiş ve Timur'un Eğirdir'i istilas sırasında tahrip edilmiştir. Eğirdir'in bundan sonraki dönemlerde savunmaya fazla ihtiyacı olmadığından kale tamir edilmemiştir.

Eğirdir Kazası'nın genel bir görünüşü.

Eğirdir Gölü ve önceleri ada iken bugün yarımada şeklini alan “Can ve Nis Yarımadalara”. Dünyanın ilk ve en büyük kadınlar manastırı Nis’de kurulmuştur. Nis’de 1930’lu yıllarda Haşir Risalesi ve Nurlar’ın bazı parçaları saklanmıştı.

Can ve Nis Yarımadaalarının farklı bir görünümü.

Yüzbaşı İbrahim Hulusi Yahyagil, 1928'de Eğirdir Dağ Tâlimgâhı'na-Komando okuluna tayin olmuştu. Ama bu Nur Yüzbaşı'yı, 1929 baharında Barla'daki Nur Tâlimgâhı'na ilk talebe olarak tayin etmiş ilahi kader!..

*Yüzbaşı İbrahim Hulusi Yahyagil:
Risale-i Nur'un İlk Talebesi!, Bediüzzaman'ın İlk Muhatabı!,
Barla'da Birinci Nur Talebesi!,
Mektubat'ı Suâlleriyle Yazdıran Yüzbaşı!
(1924'te çekilmiştir.)*

Hızır Bey Camii: Eğirdir'de bulunan camilerin en büyüğü olup, duvarları kâğın ve üstü toprak dam olarak ilk defa Hızır Bey tarafından yaptırılmıştır. Kesin tarihi bilinmemekle birlikte 1327-1328 yıllarında inşa edildiği sanılmaktadır. Böcüzade, *Isparta Tarihi* isimli kitabında II. Gıyaseddin Keyhüsrev tarafından yaptırıldığını ve Hızırbey'in de bu camii tamir ettirmiş olabileceğini ileri sürmektedir.

Cami, 1814 yılında çıkan bir yangında tamamen yanmış, Yılanlıoğlu Şeyh Ali Ağa'nın önderliğiyle yeniden yaptırılmıştır. 1820 yılında tekrar ibadete açılmıştır. 1878 ve 1884 tarihlerinde tekrar onarım gören camiin damı Burhanoglu Hacı Murat Ağa tarafından kiremitle örtülmüştür. Cumhuriyet döneminde Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından bugünkü durumuna getirilmiştir. Büyüklüğü, tarihî önemi, minberinin yapısı bakımından büyük bir kültür varlığıdır. Ayrıca kemer üzerinde yapılan minaresiyle dünyada tek olduğu iddia edilmektedir.

Dündar Bey Medresesi: Eğirdir ilçesinin en merkezî yerinde bulunan, taş medrese adıyla da anılan bina, 1237 yılında Selçuklu sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında han olarak yapılmıştır. Daha sonra 1301 yılında Hamidoğlu Dündar Bey tarafından Medrese hâline getirilmiştir. Medrese iki katlı olup, ortada avlu yer alır ve 30 hücresi vardır.

Medresenin girişinde büyük bir taş kapı vardır. Kapının etrafı Selçuklu mimarisine uygun olarak geometrik şekillerle süslenmiştir. Yapının malzemeleri yakındaki Eğirdir kervansarayından sökülerek getirilmiş ye medresede kullanılmıştır.

Dündar Bey Medresesi bugün kapalı çarşı olarak kullanılmaktadır.

Ağa Camii: İlçenin Ağa Mahallesi'nde bulunan cami, 1413 yılında inşa edilmiştir. 1712 yılında yapılan camiin damı daha sonra onarılarak kiremitli hale getirilmiştir.

Yılanlıoğlu Camii: Yazla Mahallesi'nde Şeyhü'l-İslâm el-Berdai Türbesi yanında, Yılanlıoğlu tarafından 1806 yılında taş minareli olarak yaptırılmıştır. Cami, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce onarılmış ve bugünkü durumuna kavuşmuştur.

Yeşilada Camii: Yeşilada (Nis Adası) içinde yer alan cami, önce kilise olarak inşa edilmiş. II. Osman'ın 1618 yılında çıkardığı bir fermanla ibadete açılmıştır. İlk adı Kız Kilisesi'dir.

Kale Camii: Kale Mahallesi'nde, mescidden camie çevrilmiş bir yapıdır. İnşa tarihi bilinmemektedir.

Sinan Paşa Camii: Yan duvarları kâgir, üzeri ahşap ve toprak damlı olarak inşa edilmiştir. Minaresi renkli tuğladan yapılmıştır. Kapısı üzerindeki kitâbede, 1376 tarihinde yapıldığı kayıtlıdır. Buna göre camiin, Isparta ve havalisi Osmanlı idaresine geçmeden 6 yıl önce yapıldığı anlaşılmaktadır. Kapının içerisinde sol tarafta gömülü bulunan bir kişinin mezar taşında Hâfız Tuti-i Karamanî ibaresi ve 1392 tarihi görülmektedir.

Cami, 1878 yılında onarılarak damı kiremitli hâle getirilmiştir. Cumhuriyet döneminde Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce onarılan cami, bugünkü durumuna kavuşmuştur.

Baba Sultan Türbesi: Baba Sultan Türbesi, kapısındaki kitâbeden anlaşıldığına göre Hamidoğlu İlyas Bey zamanında, 1358 yılında İsa Bin Musa adındaki zât için yaptırılmıştır. Türbe içinde Baba Sultan'dan başka, türbedarı olan Suretî Baba (Zorti Baba) ile Palaz Baba adlarında iki kişinin mezarı daha vardır. Son zamanlara kadar *Sakahâne* tabir edilen su soğutma yeri vardı. Burada bulunan küplerden sabah vakitleri gelip geçenler içebilirdi. Bugün bunlar kalmamıştır. Türbe ziyarete açıktır.

Eğirdir Kervansarayı: Eğirdir ilçesi, Yeni Mahalle'de 4 pafta, 14 ada, 6 parselde yer alır. Anadolu Selçuklu kervansaraylarının en büyüklerindendir. Konya-Antalya kervan yolunda yer alan han, doğu- batı doğrultusundadır. Avlu ve kapalı mekân olmak

üzere iki kısımdan meydana gelmiştir. Her iki bölümde de örtü tamamen yıkılmış ve günümüzde hiçbir iz kalmamıştır.

Avlunun doğu duvarı tamamen yok olmuştur. Avluda birkaç yolcu odasının temel izleri kalmıştır. Kervansaray 1237 yılında yapılmış ve portali yerinden sökülerek Dünder Bey Medresesi'ne 1301 yılında taşınmıştır.

Pisidia Antik Kenti Su Kemerleri

Antiocheia Antik Kenti: Antiocheia Yalvaç ilçesinin 1 km. kuzeyinde ve Sultan Dağları'nın güney yamaçları boyunca uzanan verimli arazide kurulmuş bir Pisidia kentidir. Antiocheia bir Seleukos kolonisidir. Kesin kuruluş tarihi bilinmemektedir. Şehir Selevkos veya oğlu Antiokhos tarafından kurulmuştur. Büyük Antiokhos'la Apamania barış görüşmeleri sırasında (m.ö. 190-188) Antiocheia Magnesî'a ad Meandr'dan getirilen kolonistler tarafından kolonize edilmiş ve kente Romalılar bağımsızlık vermişlerdir. Kent bu durumunu Amyantas'ın idaresinin altına girinceye kadar korumuştur. M.ö. 39-36 yılları arasında bir tarihte Amyantas'ın idaresi altına giren Antiocheia onun m.ö. 25'de öldürülmesi ile bölgenin bütün şehirleri gibi Galatya eyaletine dahil edilmiştir. Şehirde 30-40 bin kişinin yaşadığı tahmin edilmektedir. Antiocheia bir tepe üzerine kurulu etrafı sur duvarları ile çevrili olup, günümüzde kısmen ayakta olan ve temel kalıntıları mevcut surların uzunluğu 2920 m.'yi bulmaktadır. Kentin başlıca karakteristik yapıları; Augustus Tapınağı, Propylon (Giriş Kapısı), Tiyatro, Roma Hamamı, Stadyum, St. Paul Kilisesi, Nimfeum (Anıtsal Çeşme) ve Su Kemerleridir. Hristiyanlığın önemli dinî merkezlerinden birisi olan kentte St. Paul adına yapılmış ilk kiliselerden birisi bulunmaktadır. St. Paul ve Barnabas, Hristiyanlığı yaymak üzere ilk vaazlarını burada vermişlerdir. Daha sonra St. Paul Anadolu'ya iki seyahatinde

de Atiocheia'ya uğramıştır. Bu da kentin Hristiyanlık âlemi için önemini göstermektedir.

İnanç Turizmi

Aya Payana Kilisesi: Isparta merkez Turan mahallesindedir. 1750 yılında yapıldığı tahmin edilmektedir. Dikdörtgen plânlı, üç nefli ve apsislidir. Kuzeybatı ve doğudan birer giriş kapısı vardır. Çatı ahşap ve çapraz tonozludur. Ahşap üzerleri alçı ile sıvanmıştır. Kilise Turizm Bakanlığınca yenileme kapsamına alınmış olup, çevre tanzimi ve onarım işleri yapılmıştır. Kilise'nin barok stilindeki ahşap malzemeleri müze deposunda saklanmaktadır.

Aya Yorgi Kilisesi: Isparta merkez Dağancı Mahallesi'ndedir. Yapım tarihi 1858'dir. Bununla ilgili yazıt, ana nef girişindedir. Bugün yazıt Isparta Müzesi'ndedir. Yapı doğu-batı yönünde narteksli ve üç neflidir. Dış duvarlar yerel taş kövke ile yapılmıştır. Batı, kuzey ve güneyden birer giriş kapısı vardır. Kuzey giriş üzerinde dışarı taşkın ve iki sütun üzerine oturan yağmurluk vardır. Yapının çatısı çapraz tonozlarla ve kövke ile örülmüştür.

Neflerin yükseltisi çatıda izlenir, üçgen almaklarla yuvarlak ve dikdörtgen pencereler yer alır. Narteks girişi üzerinde çan kulesi yer alır. Kilisenin Turizm Bakanlığı'ndan sağlanan ödenekle 1998 yılında çevre düzenlemesi yapılmış olup, gelecek yıllarda restorasyonu plânlanmaktadır.

Ayastefanos Kilisesi: Eğirdir ilçesinin Yeşilada mahallesinde yer alır. Dış duvarları moloz taştır. Çatı ve iç mekân sütunları ahşaptır. 19. yüzyılda inşa edilmiş olup Eğirdir Belediyesi'nce 1993 yılında yenileme çalışmaları yapılmıştır.

Ancak, –İncil kayıtlarına rağmen– gerek Hristiyan camiaya tam olarak tanıtılmadığı için ve gerekse çeşitli sebeplerle göz ardı edilen Kutsal Anadolu Toprakları, bilinenin tersine:

1. Tarihte ilk kez Hristiyanlık isminin ortaya çıktığı yer.
2. Aziz Luka'nın doğduğu yer. (Antakya)
3. Aziz Pavlus'un doğduğu yer. (Tarsus)
4. Aziz Pavlus'un ilk resmî vaazını verdiği yer. (Yalvaç)
5. Aziz Pavlus'un ilk yolculuklarını yaptığı yer. (Anadolu)
6. İlk kadın manastırlarının bulunduğu yer. (Eğirdir-Nis Adası)
7. İlk Hristiyan kiliselerinin bulunduğu yer. (Anadolu)
8. İncil'de kaydedilen kiliselerin çoğunun bulunduğu yer. (Anadolu)
9. Dünya'nın yaratılışında ve Tevrat'ta geçen ilk toprakların bulunduğu, peygamberlerin yaşadığı yer. (Anadolu)
10. Çeşitli sebeplerle yer değiştirilmesine rağmen, dünya tarihinin büyük bir bölümünü hâlen üzerinde bulunduran tek kutsal topraklar, Anadolu'dadır.

Eğirdir'in Tarihçesi

Eğirdir ve çevresinin Arzava Krallığı (m.ö. 2000-1200) döneminden beri meskûn olduğu, buluntulardan ve kayıtlardan anlaşılmaktadır. Eğirdir Gölü güney ucu merkez olmak üzere Burdur Gölü'ne kadar olan bölgeye, İlkçağ'da Askania adı verildiği sanılmaktadır. Eğirdir Gölü'nün güney ucu kıyıları kuşkusuz bölgedeki ilk kentçiklerden birinin ya da birkaçının yeri idi. Bu yöreye Luwi uygarlığı çağında Askawana, yani "Ada Ülkesi" adı verilmiştir.

Yöre, Arzava Krallığı'ndan sonra m.ö. 1200 yıllarında Frigyalılar'ın egemenliğine girdi. Daha sonra m. ö. 687-547 yılları arasında Lidyalılar tarafından işgal edildi. Eğirdir kentinin, Lidya'nın son hükümdarı Kroisos (b.ö. 560-547) tarafın-

dan kurulduğu ve ilk adının da “Krozos” olduğu sanılmaktadır. Şehrin iç kalesi de Lidyalılar tarafından inşa edilmiştir.

Eğirdir, m.ö. 540 yılında Pers imparatorluğu tarafından zaptedilmiş, yaklaşık 200 sene adı geçen imparatorluğun egemenliğinde kalmış, daha sonra Seleukos egemenliği altına girmiştir. Yöre, Seleukoslar tarafından m.ö. 188 yılında Apamea (Dinar) antlaşmasıyla Romalılara bırakılmıştır. Roma döneminde “Prostanna” adıyla anıldığı görülmektedir. Prostanna, bugünkü şehrin güneybatı kısmında, Camili Yayla'da yer alıyordu. Kent, Ptolemaios'da, Orta Pisidia'da Hierocles'te, Timbriada (Mirahor) ile Konane (Gönen) arasında gösterilmektedir.

Prostanna'nın m.ö. 1. yüzyıldan itibaren görülmeye başlayan ve m.s. 214'e kadar basıldığı bilinen sikkelerinde, bugün Eğirdir Sivrisi olarak bilinen Viarus Dağı'nın kabartması yer alıyordu. Prostanna ile ilgili en eski belge, Asia eyaletlerinden bir quaestor propractor şerefine dikilen ve m.ö. 113 yılına tarihlenen bir kitâbedir.

Roma dönemine ait olan ve Eğirdir'in Bedre Köyü yakınında bulunan bir sınır taşı da Parlais ile Prostanna arasındaki sınırı belirlemektedir. Prostanna, Limnai (Hoyran) ile birlikte Hristiyanlığın önemli merkezleriydi. 381 yılından sonra her iki piskoposluk birleştirilmiştir.

Eğirdir ve çevresinde 395'te Bizans'ın egemenliğine girmesinden sonra şehrin Ortaçağ'da “Akroterion” şeklinde isimlendirildiği görülmektedir. Akroterion, Hellen dilinde herhangi bir nesnenin en uçtaki ya da en üstteki bölümünü anlatır. Kentin böyle adlandırılması, arkasındaki Eğirdir Sivrisi'nin tüm yörede göze çarpan doruğundan kaynaklanıyordu. Bizans egemenliğinin son dönemlerinde, şehrin adı, “Akrotiri” olarak geçiyordu. Eğirdir, Bizans'ın Anatolikon Theması sınırına dâhildi.

Yöredeki ilk Türk yerleşiminin 1071'den birkaç yıl sonra gerçekleştiği sanılmaktadır. 1097 Dorilaion (Eskişehir) Savaşı'ndan sonra Türk boyları, –Haçlı-Bizans baskısı altında- Anadolu içlerine çekilmişlerse de kısa bir süre sonra, Miryakefalon Zaferi'yle (1176) yeniden çevreye yerleşmeye başlamışlardı. Anadolu Selçuklu hükümdarı III. Kılıçarslan, 1204 yılında çevredeki şehirlerle birlikte Eğirdir'i de Selçuklu egemenliği altına aldı. Selçuklu sultanlarının doğal güzellikleri sebebiyle yaklaşık olarak 75 yıl sayfiye şehri olarak kullandıkları Eğirdir'in, bu dönemde “*Cennet-âbad*” olarak isimlendirildiği bilinmektedir.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin sona ermesinden sonra Teke Türkmenleri'nin İğdir boyuna mensup olan “Felekeddin Dünder Bey, Hamidoğulları Beyliği'ni kurdu ve önce Uluborlu'yu, daha sonra 1310 yılında Eğirdir'i beylik merkezi yaptı. Eğirdir, 1324-1327 arasındaki 3 yıllık İlhanlı egemenliği dönemi hariç tutulacak olursa, 1391 yılına kadar 78 yıl süreyle Hamidoğulları Beyliği'nin başkenti olmuştur.

Hamidoğulları Dönemi'nde Eğirdir'e “ahi” kültürü hâkimdir. İbni Batuta'ya göre, şehrin çok nüfuslu olması, güzel çarşı ve pazarlarının bulunması, iyi sulanmış meyve bahçeleriyle çevrili olması ve buraya gelen yolların kolay savunulabilmesi sayesinde Hamidoğulları Dönemi'nde Eğirdir, parlak bir dönem yaşamıştır.

Hamidoğulları Beyliği'nin sona ermesi ile Eğirdir, Osmanlı egemenliğine geçti. Osmanlılar'ın ilk egemenlik dönemi çok kısa sürdü. Timur, Ankara Savaşı'ndan sonra Anadolu'yu istilas sırasında Eğirdir'e gelerek kendisine boyun eğmeyen şehri ve halkın sığındığı Nis Adası'nı kuşatarak zaptetti. Bölgeyi 1402 yılında Karamanoğlu II. Mehmet Bey'e verdi. 1415 yılında tekrar Osmanlı egemenliğine giren yöre, kısa bir süre sonra yeniden

Karamanoğlu egemenliğine geçti. Bu dönemde Karamanoğlu II. Alaaaddin Ali Bey zamanında şehirde basılan sikkelerde “Eğirdir” adının kullanılmış olduğu dikkati çekmektedir.

Osmanlı egemenliği döneminde yörenin devlet sınırlarından uzak kalması, savunma ihtiyacını ortadan kaldırmıştır. Bu dönemde şehrin surları onarım görmemiş, yıkılmaya yüz tutmuş, beylik dönemindeki canlı hayat sönmeye başlamıştır.

Osmanlı Dönemi'nde (1402, 1501, 1522, 1568 yıllarında) yapılan tahrirlerin yer aldığı defterlerde ve Kâtip Çelebi'nin “Cihannüma” isimli eserinde; Eğirdir, Hamid Sancağı'nın kazaları arasında görülmektedir. Bu dönemde Eğirdir, Hamid ilinin kalesinde “Hisar Erleri” bulunan, surlarla çevrili tek şehridir. Bu surlar, 17. yüzyılda hatta 18. yüzyılın başlarında Fransız seyyah Paul Lucas'ın belirttiğine göre hâlâ sağlamdı.

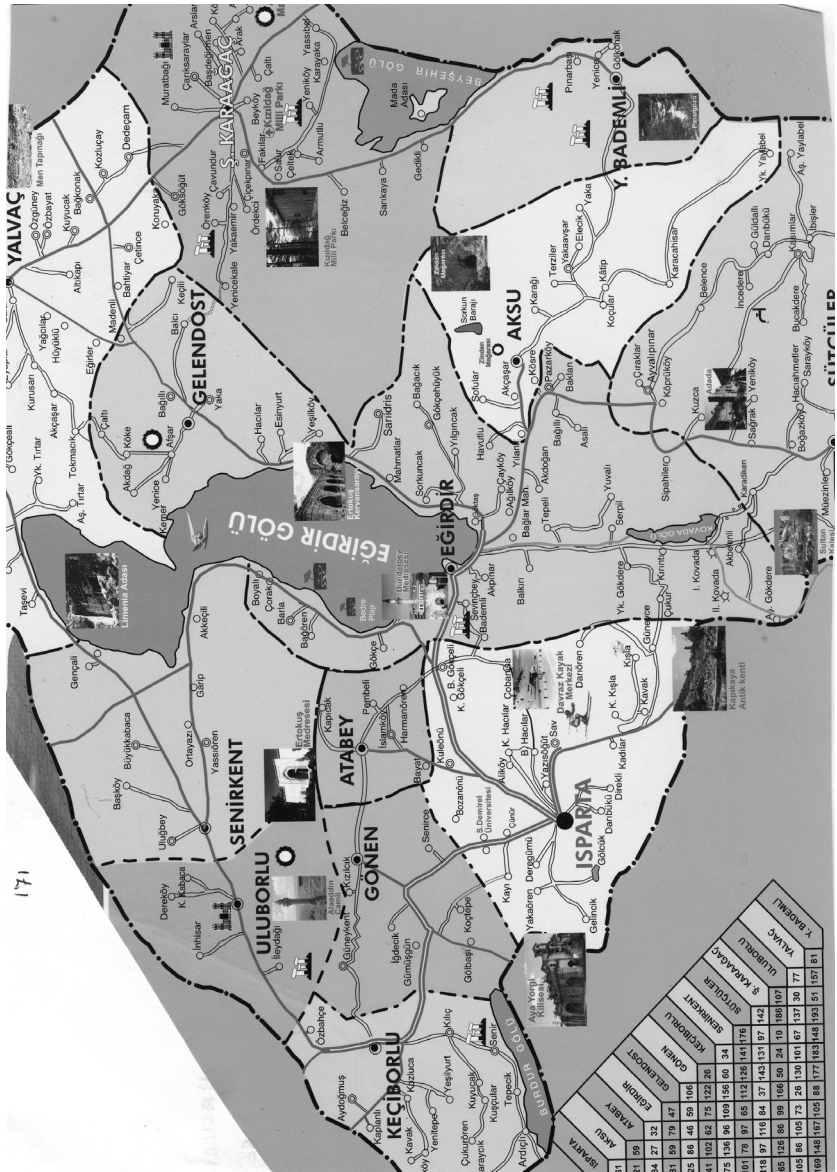
Osmanlılar döneminde zaman zaman Hamid Sancağı'nın merkezi olan Eğirdir, Tanzimat'tan sonra Konya Vilayeti Hamit Sancağı'na bağlı bir ilçe merkezi oldu. Eğirdir Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra da Osmanlı Devleti zamanındaki ilçe statüsünü sürdürmüştür. 1899 ve 1914 yıllarında Isparta yöresinde meydana gelen şiddetli deprem, Eğirdir'de büyük bir tahribat oluşturmamıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde Eğirdir'de meydana gelen büyük olaylardan birisi de 4 Mayıs 1959'daki büyük yangındır. Bu yangından sonra Eğirdir yeni baştan imar edildi.

***

Barla'nın çevresindeki beldeler:

İslâmköy, Ak Keçili, Akdağ, Akçaşar, Bahtiyar, Hacılar, Sarı İdris, Mahmutlar, Akpınar, Akdoğan, Aliköy, Ak Belenli, Müezzinler, Sofular, Hacı Ahmed'ler...

İslâmiyet; ismiyle, cismiyle, resmiyle, ve de nuruyla vatanımız sevgili Anadolu'nun taşına toprağına sinmiştir.

Nurlar'ın ve Nur Havâîleri'nin Beldeleri